

Planinski vestnik

8

glasilo Planinske zveze Slovenije

avgust 1986

Planinski vestnik

glasilo Planinske zveze Slovenije

avgust 1986

8

letnik LXXXVI izhaja od leta 1895

vsebina

Dr. Tone Strojín	Pred devdesetimi leti na Triglavu	337
Franček Knez	Nov korak v ženskem alpinizmu . . .	339
Marija Frantar	Boj na JZ grebenu J. Anapurne . . .	344
Tomaž Banovec	Triglav povezal narodnostni boj in revolucijo v enoten simbol	351
Dr. Lev Svetek-Zorin	Triglav — naša gora in simbol . . .	352
Dr. Tone Strojín	Evropa se srečuje na vrhu (200 let prvega pristopa na Mont Blanc) . . .	356
Komisija za pota	Tri stopnje zahtevnosti planinskih poti pri nas	360
Nada Praprotnik	Bila je nestorka slovenskih naravo- slovcev	362
Matevž Lenarčič	Smer Borisa Simončiča v Fitz Royu	363
Mitja Brojnik	V spomin žrtvam helikopterske ne- sreče	363
Franc Ekar	Letos idealna smuka na Ledinah .	367
Miro Petek	Planinstvo je srčna kultura (Stanko Lodrant, planinec in vsestranski ustvarjalec)	369
Breda Kovačič	Na Snežnik po praprotovo seme . . .	371
Andreja Erdlen	Sejem rabljene planinske opreme .	372
Zdenko Kodrič	Pol ducata oskrbnikov na Rogaški (Donački) gori	374
Marlen Premšak	Milka in Ivanka vas pričakujeta (110 let doma na Korošici)	377
	Društvene novice	378
	Iz planinske literature	381
	Razgled po svetu	382
Janez Bizjak	Skupni program razvoja TNP	382

Slika na naslovni strani: **Novi Triglavski dom na Kredarici — ponos slovenskih in jugoslovenskih planincev. Natanko desetega avgusta je minilo devdeset let, kar so na Kredarici odprli prvo Triglavsko kočo. In kot je prva, skromna kočica ponosno prešla v dvajseto stoletje, tako bo novi, mogočni Triglavski dom ponosno prešel v tretje tisočletje.** Posnetek Joco Znidaršič

Planinski vestnik izdaja Planinska zveza Slovenije, 61000 Ljubljana, Dvořakova ulica 9, poštni predal 214. Revija praviloma izhaja vsak mesec. Ureja uredniški odbor: Milan Čilenšek (glavni in odgovorni urednik), Tomaž Banovec, Janez Bizjak, Sonja Dolinšek, Zdenko Kodrič, Jože Krajnc, Dragica Manfreda, Jože Poglajen, Nada Praprotnik, Marlen Premšak, Tone Strojín, Tone Škarja, Matej Surc, Nevenka Vogelnik in Božo Zorko; predsednik izdajateljsko-založniškega sveta Ante Mahkota. Prispevke pošiljajte na naslov: Milan Čilenšek, Uredništvo Večera, 62000 Maribor, Svetozarevska ulica 14, ali na naslov Planinske zveze Slovenije. Rokopisov in slik ne vračamo. Tekoči račun pri SDK 50101-678-47046. Letna naročnina je 3000 dinarjev in jo lahko naročniki plačajo v dveh obrokih: prvega v februarju, drugega v juniju; za tujino znaša naročnina 30 dolarjev. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova vselej navedite tudi stari naslov, in to s tiskanimi črkami. Upoštevamo pisne odgovore do 1. decembra za prihodnje leto, med letom odgovori ne moremo sprejemati. Tiska Tiskarna Jože Moškrčić v Ljubljani.

PRED DEVETDESETIMI LETI NA TRIGLAVU

JUBILEJNA IN DOKUMENTARNA REPORTAŽA O TRIGLAVSKIH GRADNJAH

Dr. TONE STROJIN

Jakob Aljaž je Triglavsko kočo na Kredarici imenoval »mati vseh koč«. To mesto ima še danes, le da je času primerno bolj hotel za tretje tisočletje, sicer pa je po gostoljubju Triglavski dom slovenski hram za vsakogar, bolj kot katerakoli druga stavba na Slovenskem.

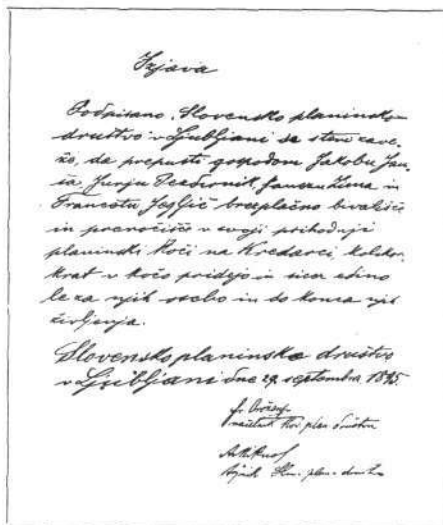
DO VRHA IN NAZAJ

Idejo, da bi na Triglavu postavil stolp, je Jakob Aljaž dobil že ob svojem prvem obisku na Triglavu leta 1887.¹ Takrat so odpirali Dežmanovo kočo (Deschmann Hütte), in Jakob Aljaž je bil priča nemški evforiji. Aljaža je to bolelo, v svojih spomnih je to prizadeto opisal.

Zgodbo o gradnji Aljaževega stolpa smo opisali že večkrat. Aljažev dom se personificira s Triglavom po tem, da je slovenska roka postavila slovensko znamenje na najvišji slovenski gori. Ob Aljaževih zaslugah pri postavitvi Aljaževega stolpa, od načrta do vsega, s čimer je bil opremljen,² pa je treba priznati zasluge tudi

Slika št. 1

Slika št. 2

Antonu Belcu, kleparskemu mojstru iz Šentvida nad Ljubljano, ki je s štirimi pomočniki, potem ko je šest korenjakov znosilo pločevinaste dele na vrh, v petih urah sestavil in sklepal stolp, tak kot je še danes. Slika³ Antona Belca v Planinskem vestniku objavljamo prvič. V galeriji zaslužnih Aljaževih delavcev na Triglavu je gotovo med prvimi.

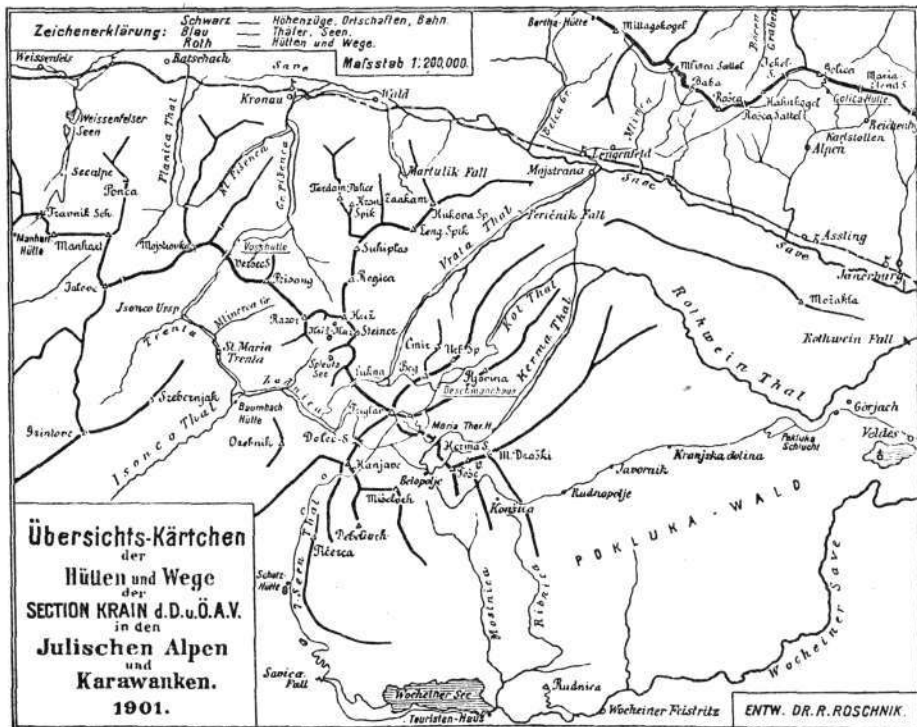
Pri odkupu sveta vrh Triglava, najemanju nosačev za nošnje kovinskih delov na vrh in in druga dela imajo zasluge še Jakob Janša, Jurij Pezdornik, Janez Zima in France Jeglič z Dovjega in iz Mojstrane. Vseskozi so Jakobu Aljažu in Slovenskemu planinskemu društvu stali ob strani. SPD, ki mu je Jakob Aljaž prepustil Aljažev stolp v upravljanje, se je oddolžilo za njihove zasluge tako, kot je razvidno z izjave — slika št. 2.⁴

¹ Glej članek Aljažev stolp na Triglavu, PV 1895, str. 122.

² Prav tam.

³ Slika (št. 1) je daroval Mile Budič iz Ljubljane.

⁴ Glej sliko št. 2.

Slika št. 3: Poti in kočje DOAV v Julijcih in zahodnih Karavankah leta 1901

Iz te izjave je razvidno, da sta Aljaž in SPD že takoj po postavitvi Aljaževega stolpa resno računala s svojo prihodnjo planinsko kočjo na Kredarici.

NAROD SI BO GRADIL KOČE SAM

V svojih spominih⁵ je Aljaž opisal, kako je po otvoritvi Aljaževega stolpa, ob sestopu, posedel na Malem Triglavu in si takrat izbral lego za Triglavsko kočjo. Kupil je ves dovški svet vrh Kredarice in zaradi zavarovanja, da bi mu kdo ne postavil konkurenčne kočje v bližini, tudi Zaspški svet nižje dolgi v Zgornji Krmi. Vendar ga je potreboval bolj zaradi lesa.

SPD v Ljubljano je pisal, »kako ugoden je ta prostor za stavbo, križišče vseh poti itd., in naj se skliče odborova seja. Kričite, kar morete, domovina je v nevarnosti, povsod po gorah stoje kōli z nemškimi napisi Alpen Verein — Section Krain«.⁵ Zaradi predstave, kje vsepovsod so bile v Julijcih in zahodnih Karavankah kočje in poti DOAV, prvič v Planinskem vestniku objavljamo grebrensko karto z vrisi teh koč in poti.⁶

Prva Triglavsko kočjo na Kredarici je bila brunarica. S slike ob otvoritvi kočje leta

1896 se lepo vidi, da je bila pritlična, iz lesa, na kamnitem temelju. Aljaž se spominja: »Hitro sem najel Požganca⁷ in delavce, da so šli sekati les v Krmo, lepe macesne, katere sem kupil od Zaspčanov v Zgornji Krmi v višavi 1600—1700 metrov nad morjem. Kupil sem v Kranju, pravzaprav dal delati 300 metrov vrvi iz konoplje, oskrbel dvojne zatiče (sani) in najel 20 delavcev. Vrv smo prerezali, da je bila vsaka dolga po 150 metrov, navijali sta se na valjar, katerega so delavci vrteli z vretenom. Pri vsakem vretenu je bilo deset delavcev in vedno sta tekli dve vrvi. Ko je les na spodnjih zatičih prišel 150 metrov višje, so ga preložili na višjo vreteno. To vlačenje hlobov v višavo je bilo zelo zanimivo, a tudi nevarno; vendar se je po sreči izšlo.«

Kako je bilo pravzaprav z macesni v Krmi, je v pismu Slovenskemu planinskemu društvu Aljaž pojasnil, kot je razvidno s slike št. 4.⁸

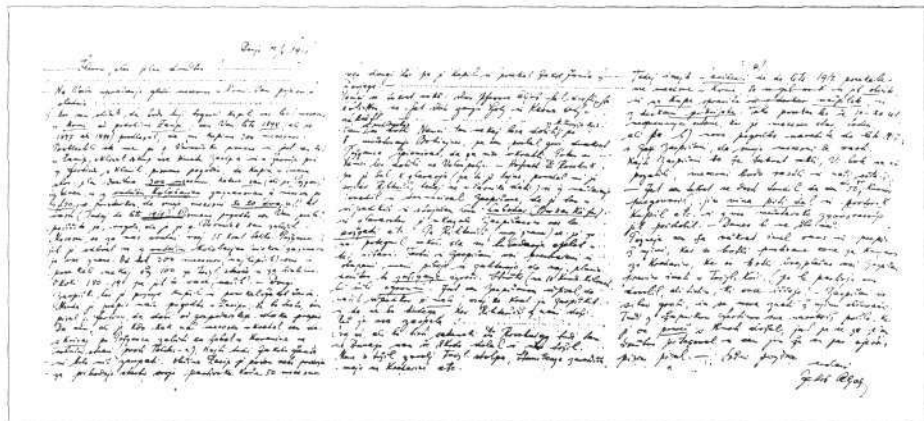
Naj po Mlakarjevih besedah opozorimo, da so se Aljaževa pisma na odborovih sejah SPD prebirala s posebnim zanimanjem. In kaj ne bi, saj je bil Jakob Aljaž tisti, ki

⁵ Glej PV 1895, št. 8.

⁶ Vir: Poročilo ob 20-letnici DOAV — Section Krain, letnik 1901, str. 35. — Glej sliko št. 3.

⁷ Pomen Klinarja — Požganca odkrivajo besede: Kar stavb je sivega Triglava, vse kličje; o Požgancu hvala.

⁸ Glej sliko št. 4.

Slika št. 4

je pravzaprav s svojimi podvigi na Triglavu popeljal SPD v visokogorje.

Če kdo, potem Aljaž zasluži avreolo častnega člana SPD!

»Kočo na Kredarici sta po Aljaževi pripovedi delala mojstra stari in mladi Škinder iz Srednje vasi v Bohinju in še en tesar, zelo pridno za dnevno plačo. Škinder je vzdignil sekirjo tako visoko in je mahnil s tako močjo, da so odletavale velikanske iveri s hloda. V kratkem je bila narejena Triglavska koča na Kredarici in še tisto poletje (to je 10. avgusta 1896)

slovesno odprta. Poznejša leta sem imel v Vratih tudi dobre tesarje, pa v nobeni primeri proti Škinderu.« Tako torej Aljaž.

Kdo sta bila torej dejanska graditelja Triglavske koče?⁹

Očitno je bil to Lovrenc Urančič, vulgo Škinder, tesar in kočar,¹⁰ roj. 1. avgusta 1840 v Stari Fužini, umrl 30. januarja 1922. Bil je dvakrat poročen. Iz prvega zakona

⁹ Podatke mi je ljubezno posredovala Štetka Jazbarjeva iz Stare Fužine, za kar se ji na tem mestu iskreno zahvaljujem.

¹⁰ Glej sliko št. 5.

Komentiramo

NOV KORAK V ŽENSKEM ALPINIZMU

Prva ženska himalajska odprava. Že samo ime pove, da je to nekaj, kar se je zgodilo prvič. In kar je prvič, je nov korak v razvoju. Odhod ženske alpinistične odprave na Himalajo je največ, kar so doslej naše alpinistke dosegle. To je posledica njihovega dela, posledica kvalitete, ki so jo pokazale do tega časa.

Alpinistke so se izkazale najprej v naših gorah, z vzponi poleti in pozimi, v Centralnih Alpah, z uspešno odpravo v Pamir. V vrstnem redu velikih sten je prišla kot krona vsega Himalaja. In potrebno, nujno je bilo, da so se naše alpinistke poskusile tudi v tem svetu. Kljub temu da svojega podviga niso dopolnile s korakom na vrh, jim velja vsa pohvala. Odprava na Himalajo ni nekaj samo po sebi umevnega, ogrom-

no so si prizadevale, žrtvovale so ogromno časa, ogromno znanja. Ko se prvič odpravljaj na neko neznano pot, stvar ni tako preprosta. To odpravo bi vendarle označil za uspešno, saj so si naša dekleta pridobila kopicu dragocenih izkušenj, ki jih bodo — o tem sem prepričan — kaj hitro koristno uporabila pri popolni uresničitvi svojih kasnejših ciljev.

V našem alpinizmu ni gladkih poti. Prej so to stene brez pravih oprijemkov. Nimamo industrije, ki bi uspešno izdelovala alpinistične in planinske potrebščine, nimamo trdne finančne hrbtnice, ki bi podprla naše alpinistične dosežke. Možnosti so nične, a uspehi so tu, tudi v ženskem alpinizmu.

Franček Knez

so bili trije otroci: Marija, rojena 22. novembra 1862, poročena Pohlín, Janez, rojen 20. januarja 1865, in Matevž, rojen 30. sep-

Slika št. 5: Lovrenc Urančič, vulgo Škinder

Slika št. 6: Škinderji — med ženama stoji Matevž Urančič, ki je stesaril prvo Triglavsko kočo

tembra 1868, ki je umrl 17. oktobra 1946 v Stari Fužini.

Slednji je skupaj z očetom stesaril prvo Triglavsko kočo, in tako sta nadaljevala bohinjsko tradicijo pridnih delavcev pri triglavskih napravah in gradnjah, ki sta jo pričela že Škantarja, oče in sin, pri izdelavi poti čez Štapce na Triglav.

Obledele fotografije Škinderjev so pravzaprav vse, kar se je dalo oteti času.¹¹ O tempora, o mores!

NARODNA PRAVDA SE JE PRIČELA

Ko pa je bila Triglavsko kočna na Kredarici 10. avgusta 1896 slovesno odprta, so se težave z oblastmi pravzaprav šele pričele. Alajž se takole spominja: »Kmalu so se začele pravde; o Triglavskem stolpu¹² in Staničevem zavetišču sem že poročal. Smešno je bilo, da so hujskali občino, naj mi sveta ne proda — in to tedaj, ko sem kupne pogodbe imel že v žepu, češ da bomo pregnali gamse in pokvarili lov. Neverna je bila tožba in preiskava, češ da polovica Triglavsko kočne in vsa kapelica stojita na tujem svetu (to je: na svetu verskega zaklada). Deželna direkcija je naložila svojim geometrom, naj vse premerijo... Stroški bi bili ogromni, če bi jaz oziroma planinsko društvo izgubila pravdo. Narod so sklicali na nedeljo, menda zato, ker moram ob nedeljah doma maševati. Pa sem najel namestnika, novomašnika, župnika Barleta, in sem sam osebno šel že v soboto na Kredarico. Še prej sem pisal v Ljubljano planinskemu društvu, ali je kakšen advokat v Ljubljani toliko naroden¹³, da bi me na Kredarici brezplačno zastopal.

Oglasil se je dr. Fran Tomišek. Slava mu! Bilo je kritično. A hvala Bogu: ko pridem v soboto popoldne po zgornji poti na vrh Kredarice, najdem ravno na vrhu komisijo in merjevce, ki mi čestitajo: Gospod župnik, vi ste dobili! Gledali so z instrumentom od vrha Kredarice na Mali Triglav, kjer je Požganc križ postavil. Ko so potem še v koči mapo gledali, so opazili (inženir Žužek), da je črta nekoliko kriva proti vzhodu (meni v prid), tako da gre meja še sedem metrov proč od kapele. Živio! Bili smo židane volje. Gozdarji verskega zaklada so bili že poprej proti Bohinju odšli, Bog jih nesil!»

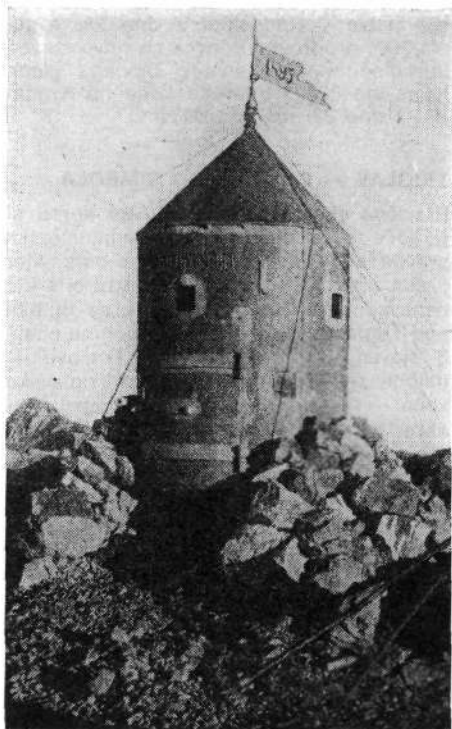
Kakšni so bili interesi verskega zaklada in nemškega vpliva, si lahko mislimo.

Ko je Triglavsko kočna na Kredarici prestala otvoritveno evforijo — in ta je odmevala daleč zunaj slovenskih meja, saj so

¹¹ Glej sliko št. 6.

¹² Zanimivo je, da Jakob Alajž stolp na Triglavu imenuje Triglavski stolp. — Glej sliko št. 7.

¹³ Posrečen izraz, ki označuje narodno pripadnost.

Slika št. 7

brzojavne čestitke poslala slovanska društva iz Prage in Varšave in celo Österreichischer Touristen Club z Dunaja —, zemljiškoknjižne zadeve še niso bile sklenjene. Če vzamemo za podlago osnovne zemljiškoknjižne podatke,¹⁴ je razvidno, da je šlo pravdanje za nerodoviten svet, pravzaprav za kamnito puščavo, a vendar zemljo z zlatorogovega vrta, slovensko zemljo.

Kako nesamostojno se je čutilo SPD pri urejanju zemljiškoknjižnih zadev v visokogorju, je razvidno iz dopisa Hauptmana, takratnega tajnika SPD, Jakobu Aljažu.¹⁵ Urejanje zemljiškoknjižnih zadev se je vlekle več let. Iz teh natezanj je ohranjenih nekaj dokumentov z obeh strani — deželne uprave in dopisov SPD, ki moledujejo, naj Jakob Aljaž zastopa SPD in žrtvuje dan za ogled na kraju samem.¹⁶

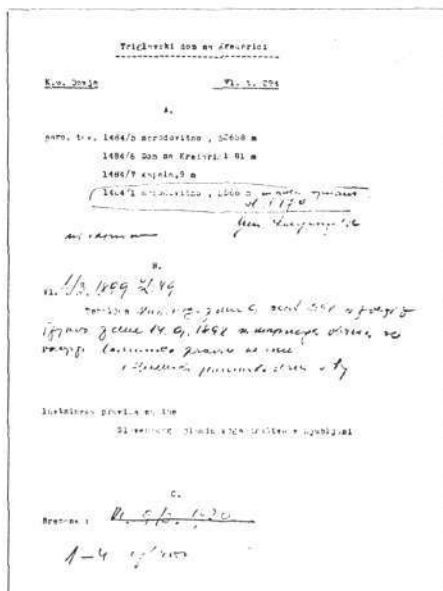
TRIGLAVSKA KOČA — POGOJ ZA MNOŽIČEN OBISK

Končno se je z leti zemljiškoknjižna zadeva umirila. Jakob Aljaž je zapisal: »S to visoko, v naših gorah najvišjo planinsko kočo se je pričelo zanimanje za Triglav,

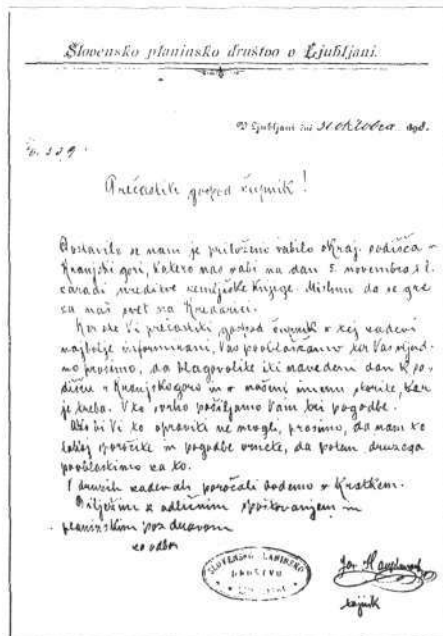
¹⁴ Glej sliko št. 8.
¹⁵ Glej sliko št. 9.
¹⁶ Glej sliko št. 10 in 11.

sploh za visoke gore, in odbor SPD je začel zelo živahno delati v tej smeri.«

Tudi delovanje Kranjske sekcije DÖAV je pričelo pojemati. Zadnje knjižno poročilo, ki ga je izdala ta sekcija DÖAV, ima letnico 1901. Nemška nevarnost slovenskim kočam je bila začasno omejena.

Slika št. 8

Slika št. 9

BOJ NA JUGOZHODNEM GREBENU JUŽNE ANAPURNE

ČE BI NAM USPELO DOSEČI VRH, BI TO VERJETNO BILA NAJTEŽJA SMER, KAR
SO JIH ŽENSKÉ KDAJ SAME PLEZALE V HIMALAJI

MARIJA FRANTAR (besedilo in posnetki)

Uspeh na Piku Komunizma (7495 m) leta 1982 je dal spodbudo za to odpravo. Za primeren cilj v Himalaji pa se je bilo težko odločiti. Same smo bile popolnoma brez himalajskih izkušenj — in nedvomno je to imelo posledice že pri izbiri cilja. Tudi poznavalcem Himalaje je bilo težko svetovati določen vrh, določeno smer. Delno zato, ker verjetno sami v primeru neuspeha niso hoteli imeti nobene odgovornosti, delno pa zato, ker niso vedeli, kaj me pravzaprav želimo. Tudi me same smo nihale med tem, ali naj splezamo na enega »lažjih« osemtisočakov ali pa da izberemo nekoliko težjo smer na enega od himalajskih sedemtisočakov. Nazadnje je nekako pretehtalo drugo. Po dolgotrajnem prelistavanju literature in odločanju smo se nazadnje navdušile za Južno Anapurno (7219 m) in njen jugozahodni greben. O tem cilju smo prav tako imele nekaj pomislekov, vendar smo se jih po posvetu s Tržičani znebile. Oni so tjakaj imeli odpravo spomladi 1985 — neuspešno. Vendar so nam zatrtili, da bi me morale uspeti, da težave niso tako hude.

Z navdušenjem smo potem zbirale denar in opremo, čeprav marsikje nismo našle na posluh za te stvari. Tik pred odhodom smo se še vedno otepale z velikimi finančnimi problemi. S pomočjo PZS nam je le uspelo zbrati dovolj denarja. Najnujnejšo osnovno, vendar drago opremo, pa smo kupile same.

Prvega aprila 1986 smo skupaj z žepno odpravo na Daulagiri (Belak, Kregar) krenile na pot.

ČLANICE ODPRAVE

Mariča Frantar, 30 let, učiteljica geografije, AO Rašica, Ljubljana — vodja odprave (Pamir 1979, Pamir 1982, Tien Šan 1985);

Nives Boršič, 23 let, študentka matematike, AO Velebit Zagreb;

Maja Dolenc, 24 let, študentka medicine, AO Ljubljana Matica (Kilimandžaro 1984);

Irena Komprej, 25 let, inženirka elektrotehnike, AS Prevalje (Pamir 1982, Kavkaz 1983);

Vlasta Kunaver, 22 let, študentka medicine, AO Ljubljana Matica;

Danica Mlinar, 30 let, ekonomistka, AO Logatec;

Ana Mažar, 32 let, ladjedelniška tehničarka, AO Mosor, Split (Kavkaz 1981, Pamir 1982, Manaslu 1983);

Mira Uršič, 28 let, ekonomistka, AO Impol, Slovenska Bistrica (Andi 1983);

Sanja Vranac, 23 let, študentka agronomije, Obalni AO Koper.

DNEVNIK ODPRAVE

1., 2. in 3. aprila 1986: Potovanje iz Ljubljane z avtobusom v Zagreb, nato z nizozemsko letalsko družbo KLM prek Amsterdama, Dubaja in Bangkoka v Katmandu. Na katmandujskem letališču so nas pričakali uslužbenci agencije Chountain Travel in nas pospremili do hotela Star.

Od 4. do 9. aprila: V teh dneh si organiziramo vsa dovoljenja, nepalske uradne spremeljvalce, dokupimo hrano, opremo in kuhinjsko opremo in spakiramo tovore. Iz hotela Star, ki je precej neurejen, se preselimo v čisto in cenejšo privatno hišo pri Shakonage su na Dili Bazar. Ob pravem času prispe tudi 330 kg našega karga, ki nam ga z majhno podkupnino uspe spraviti prek carine brez plačila posebnih taks.

10. aprila: Skupaj z odpravo na Daulagiri s posebnim avtobusom zapustimo Katmandu. Na avtobusu smo vse članice odprave in nepalski uradni spremljevalci: zvezni oficir Babu Ram Khanal, sardar Dava Tenzing Sherpa-Dati, kuhar Phu Darjee Sherpa in kitchenboy (pomočnik v kuhinji) Ale Tamang.

Zvečer prispemo v Pokaro, kjer prenočimo.

Plezanje na vrh Viking — spodaj je tabor 1 (5700 metrov) — v megli

11. aprila: Zjutraj dolgotrajno pogajanje z nosači. Zelo navijajo cene, vendar do zadnje vasi dobimo še kar ugodno ceno za te kraje, ki so močno zasedeni s trekingi. V Pokari opravimo še zadnje nakupe zelenjave in precej pozno zapustimo mesto. Imamo 64 tovorov. Prespimo v Nagdandi. Zvečer udari strela v sosednjo hišo.

12., 13. in 14. aprila: Pristopni marš od Nagdande prek vasi Kaare, Chandrakot in Chandrung v Tadapani. Tadapani je zadnje naselje na našem maršu. Tu se tudi poslovimo od Belaka in Kregarja. Zapusti nas tudi večina nosačev, novih pa ni dovolj. Pripravljeni so nesti le za precej višjo vsoto kot doslej. Ker bodo morali tovari v bazo v več etapah, naredimo izbor najpotrebnejših stvari.

15. aprila: Pri tovorih v Tadapaniju ostaneta Mira in Sonja, druge pa gremo z nosači in 34 tovari naprej. Gre počasi. Precej nosačev nosi dvojni tovor in ponavadi se vračajo po drug tovor. Začenjajo se tudi večje krpe snega in nosači tožijo glede obutve. Prespimo na neki prazni planini.

16. aprila: Zvečer dosežemo bazni tabor. Naporna, celodnevna etapa, nevarna, in zadovoljni smo, da nismo izgubili nobenega tovara. Nosači prespijo pri nas v baznem taboru (4050 m).

17. aprila: Urejanje baze. Vlasta in Mariča raziskujeta dostop do JZ grebena. Vendar ob 10. uri vse zagrne megla in začne padati.

18. aprila: Dopoldne postavimo zgornji bazni tabor ali tabor 0 (T0) na planoti, 4800 m visoko, tik pod stalno snežno mejo. Iz baznega tabora do tu je dve do tri ure hoje po zelo strmem travnatem svetu, ki je hudo neprikupen, kadar zapade sneg. Vlasta in Mariča neseta popoldan še enkrat tovor na T0 in tu tudi prespita.

19. aprila: Vlasta in Mariča pričneta vzpon. Najdeta dostop na majhen snežni plato, 5200 m, in odtod do sistema strmih grap in grebenov, ki vodijo na rez grebena. Vendar ob 9. uri spet vse zagrne megla, in tako se vrneta, ker ne vidita, kod naprej. Popoldne spet padavine. Ostale prinesejo tovore na T0, Ana in Irena tu prespita, druge se vrnejo v bazni tabor.

20. aprila: Irena in Ana najdeta snežni plato, nato pa zgrešita smer. Zaradi megle in padavin se kmalu vrneta.

V bazni tabor prispejo tudi vsi tovari ter Mira in Sanja. Druge nesemo tovore na T0 in večina tu tudi prespi.

21. aprila: Mariča, Dana, Mira in Nives nesemo težke tovore na snežni plato. Tu postavimo šotor in izkopljemo snežno luknjo. Opoldne in popoldne je vreme spet slabo, sneži.

Prečnica pod Ptičjo glavo

se Mariča in Dana vrneta na plato, Mira in Nives pa gresta na T1, kjer komaj preživita noč. Maja in Vlasta sta na T0. Irena in Ana se vrneta v bazni tabor. Ireno skozi vstopno grapo odnese plaz, vendar ima srečo.

26. aprila: Mira in Nives sta brez voki-tokija na T1, Dana in Mariča pa brez ognja na platoju. To je posledica včerajšnje nenadne ločitve v viharju. Vreme je tudi danes obupno. Opoldne se Mira in Nives v sneženju vrneta nazaj na plato. T1 bo treba bolje postaviti. Zaradi obilice novega snega si po vstopni grapi ta dan ne upamo ne gor ne dol.

27. aprila: Vreme je še vedno slabo. Zjutraj Maričina skupina sestopi po grapi. Sanja, Maja in Vlasta so na T0 in so pripravljene na vzpon, če se vreme kolikor toliko popravi.

28. aprila: Vreme je še vedno zelo slabo: ves dan sneži. Vlasta, Maja in Sanja se vrnejo v bazo, ne zdržijo na T0 v majhnih šotorih med kupi opreme.

29. aprila: Zjutraj se za zelo kratek čas zjasni, nato spet megla in padavine.

30. aprila: Irena, Ana in Nives odidejo na T0 in tam prespe. Zjutraj je nekaj ur lepega vremena, nato spet sneži. Večina opreme je že na T0 in platoju.

1. maja: Ponoči pada, zjutraj je tudi precej slabo. Irena, Ana in Nives kljub temu gredo na plato. Popoldne se vreme popravi, na plato iz baze pridejo tudi Mariča, Dana in Mira. Vse prenoče na platoju.

2. maja: Šesterica, ki je spala na platoju, gre na T1. Tu dobro vkopljemo šotore in dokončno postavimo T1. Prejšnji šotor je popolnoma podrt, spalne vreče v njem povsem premočene. Popoldne spet padavine. Irena, Nives in Ana spijo na T1, Mariča, Dana in Mira se vrnejo na plato. Maja, Sanja in Vlasta so v T0.

3. maja: Irena, Maja in Nives napnejo vrvi skoraj do vrha Vikinga, druge prinesemo tovore na T1. Popoldne spet sneži. Dana, Mira in Mariča prespe na T1. Vso noč odkidavajo šotore. Druge se vrnejo na plato.

4. maja: Maričina skupina napne vrvi do vrha Vikinga in potem dalje čez snežne vesine proti Ptičji glavi in Snežnim vrhovom.

Ta dan se nam posreči tudi vzpostaviti zvezo z Daulagirijem. Vlasta, Maja in Sanja pridejo in ostanejo na T1, kjer spet vso noč odkidavajo šotore. Razmišljamo o snežni luknji, toda okoli T1 ni nikjer primernege mesta za kopanje kake votline. Tudi to

22. aprila: Mariča in Dana fiksirata več kot 300 m vrvi proti grebenu. Potem fiksni vrvi zmanjka, tudi vreme se spet poslabša. Mira in Nives povečujeta snežno luknjo. Vlasta, Maja in Sanja prinesejo tovore na plato, Irena in Ana pa iz baze na T0. Mariča, Dana, Nives in Mira se vrnejo v bazo. Vlastina skupina spi na platoju.

23. aprila: Vlasta, Sanja in Maja napno vrvi skoraj prav do grebena. Prepodijo jih hudo sneženje in plazovi.

Tudi v baznem taboru pade precej snega. Irena in Ana prespita na platoju, Vlastina trojka se vrne v bazni tabor.

24. aprila: Ana in Irena dosežeta greben in postavita en šotorček — tabor 1 (T1), v višini 5700 m. Mira, Nives, Dana in Mariča prinesejo tovore na plato. Zelo zgodaj začne močno snežiti in tudi hudo brije. Ana in Irena težko preživita noč, ker nista dovolj vkopali šotora.

25. aprila: Ponoči in zjutraj močno sneži in brije. Zjutraj se le za kakšno uro nekoliko zjasni. V tem času Ana in Irena napeljeta 80 m vrvi čez težavno mesto na 1. skalni vrh v grebenu, ki smo ga imenovali Viking. Mariča, Dana, Mira in Nives gredo na T1. 150 m pod grebenom jih zajame hud vihar. Na T1 stoji le majhen šotorček, ki ne more dati zavetja štirim ljudem, in v takem viharju bi bilo nemogoče postaviti še en šotor. Zato

popoldne kot vedno poslabšanje vremena. Mariča, Dana in Mira imajo prvič težave s statično elektriko in strelami. Ta trojka sestopi potem v dolino.

5. maja: Vlasta, Maja in Sanja splezajo težavne prečnice pod Ptičjo glavo (skalni vrh v grebenu z značilno obliko) in dosežejo Snežne vrhove. Popoldne spet hudo poslabšanje vremena.

6. maja: Irena, Ana in Nives neso tovor na T0 in tam prespe. To popoldne ne sneži, je le megla.

7. maja: Vreme je lepo ves dan. Irena, Ana in Nives dosežejo T1, Dana, Mariča in Mira gredo za njimi.

8. maja: Irena, Nives in Ana gredo do konca fiksnih vrvi. Popravijo, kar je slabo fiksirano. Imajo nalogo, da po možnosti najdejo prostor za T2. Vendar ne najdejo primerne prostora, napnejo le nekaj vrvi in se vrnejo. Dana, Mira in Mariča pridejo na T1 in tu prespe. Vreme je bilo ves dan lepo.

9. maja: Mariča, Dana in Mira zjutraj dospejo do konca fiksnih vrvi. Potem čez Snežne vrhove nafiksirajo več kot 400 m vrvi in najdejo primeren prostor za T2. Postavijo en šotor (višina 5850 m). Mira in Dana prespita v T2, Mariča pa se sama vrne v T1 po opremo in prespi na T1. Vreme je ves dan lepo, vendar se kažejo znaki, da bo z lepim vremenom kmalu konec.

10. maja: Mariča prinese opremo s T1 na T2, Mira in Dana pa se vrnete po kup opreme, ki je v sedlu med Ptičjo glavo in Snežnimi vrhovi. Dana in Mariča potem še napneta nekaj vrvi na naslednji snežni vrh, vendar ju kmalu preženeta huda elektrika in močno sneženje. Mariča, Dana in Mira prespijo na T2. Vlasta, Maja in Sonja so na T1.

11. maja: Dana in Mariča zjutraj fiksirata vrvi v globoko in dolgo škrbino. Ker se spet tvorijo kopasti oblaki, ki prinašajo strele, kmalu odnehata. Mira zjutraj suši spalne vreče. Vlasta, Sanja in Maja pridejo na T2, tu prespijo. Maričina skupina sestopi. Irena in Nives sta na T0. Popoldne spet hudo sneži.

12. maja: Vlasta in Maja napneta skoraj 400 m vrvi do vrha strme stopnje za škrbino. Potem ju preženeta elektrika in slabo vreme. Vlastina trojka še enkrat prespi na T2. Vse popoldne močno sneži. Irena in Nives gresta na T1. Ugotavljamo, da bomo do vrha verjetno imele premalo fiksnih vrvi, ker je vrh še zelo daleč.

13. maja: Vlasta in Sanja napneta še okoli 300 m vrvi. Irena in Nives gresta na T2. Vlasto in Sanjo spet preženeta elektrika in hudo sneženje. Več dni popoldne močno sneži, v baznem taboru pa dežuje, ker se vreme topli. Vlasta je obupana in poroča, da je težko zaradi novega snega in da je greben še izredno dolg in težaven in da nam po njem ne bo uspelo, ker je časa malo, vreme pa katastrofalno.

Maja sestopi na T1, Irena, Nives, Vlasta in Sanja prespe v T2.

Mira v baznem taboru ima granolom. Ne moremo ji pomagati — in z Ano, katere zdravje tudi ni najboljše, odideta v Katmandu.

14. maja: Maja, Vlasta in Sanja se vrnejo v bazo. Irena in Nives hočeta napredovati, vendar se vreme že kmalu zjutraj pokvari. Neseta le nekaj opreme ob fiksnih vrveh. Popoldne poročata, da je okoli meter novega snega. Tudi v bazi močno sneži. Mariča in Dana zaradi tega ostaneta v bazi.

15. maja: Vreme je spet zelo slabo. Irena in Nives sestopita na plato.

16. maja: Irena in Nives sestopita v bazni tabor. Dana in Mariča gresta na T0. Vreme je nekoliko boljše, vendar še precej nestanovitno. Ogromno je novega snega.

17. maja: Zjutraj kaže zelo slabo, vendar potem za nekaj časa posije sonce. Dana in Mariča se odpravita proti platoju, a še preden ga dosežeta, že sneži. Sneg se močno predira. Zaradi slabega vremena ne gresta na T1, ampak ostaneta na platoju.

18. maja: Oblačno. Dana in Mariča gresta na T1. Tabor je pod snegom, spalne vreče so mokre. Dolgo urejata tabor. Ponoči hudo poslabšanje, močno sneži in brije. Neprestano odkopavanje šotorov.

19. maja: Ves dan slabo vreme, sneži, brije. Mariča in Dana ostaneta v T1.

20. maja: Vreme je še vedno obupno. Mariča in Dana sta še vedno v T1, druge so v baznem taboru.

21. maja: Ponoči se zjasni. Dana in Mariča gresta na T2. Veliko je novega snega, ki se močno predira. Tudi T2 je zasut. Popoldne spet sneži. Vlasta, Sanja in Maja gredo na T0 in tu prespijo.

22. maja: Jutro je zelo vetrovno. Še preden Dana in Mariča prideta do konca fiksnih vrvi (približno 6100 m), močno sneži. Težave z elektriko. 50 m pred koncem je pod neko skalo dovolj prostora za majhen bivač šotorček; nikjer drugje ni nobenega prostora za šotor. Močno brije, zelo je mrzlo. Tu prespita. To popoldne se nekako

skupno odločimo za umik z gore, ker je greben še dolg in težak, vreme nevzdržno in konstantno slabo, vsa ekipa je že telesno izčrpana, večina pa tudi psihično.

23. in 24. maja: Pospravljanje. Odnesemo v dolino, kar pač moremo, na gori ostane zelo malo, razen pritrjenih fiksni vrvi skoraj nič. Vreme je v glavnem vseskozi slabo.

25. in 26. maja: Prinesemo še zadnje stvari v bazo in to pričnemo pospravljati.

27. maja: Ves dan je vreme zelo slabo in mrzlo. Pod večer pridejo nosači.

28. maja: Ponoči hudo sneži, zjutraj je zelo mraz in močno brije. Vsa Južna Anapurna je ena sama perjanica. Nekateri nosači so bosí. Iz baznega tabora proti Kymnuju startamo pozno. Do Kymnuja gremo z nosači, nato gremo naprej. Nosači nam grede na živce, ker so tako nesramno navili cene. Nosači ostanejo v Kymnuju, me pa še isti večer prispemo v Landrung. Ves dan je slabo vreme in dežuje.

29. in 30. maja: Vrnitev iz Landrunga prek Dampuša v Pokaro. Odtod se z avtobusom odpeljemo v Katmandu.

31. maja: V Katmandu pride sardar s tovari.

Od 1. do 7. junija: V Katmanduju sušimo in pospravljamo opremo in uredimo vse formalnosti po uradih.

8. in 9. junija: Pot iz Katmanduja prek Delhija, Amsterdama in Frankfurta v Ljubljano.

PREGLED ODPRAV NA JUŽNO ANAPURNO (po zapisih gospe E. Hawley)

1964 jesen	Japonci	S stena	1. pristop
1970 jesen	Francozi	J stena	uspešno
1971 pomlad	Japonci	V greben	neuspešno
1971 jesen	Japonci	V greben	neuspešno
1972 jesen	Japonci	V greben	neuspešno
		(dosegli pa so Centralni vrh)	
1973 pomlad	Japonci	V greben	neuspešno
1974 pomlad	Japonci	JZ greben	neuspešno
1975 jesen	Japonci	S stena	neuspešno
1976 jesen	Hongkongožani	V stena	uspešno
1978 pomlad	Japonci	S greben	neuspešno
1978 jesen	Japonci	JZ greben	uspešno
1979 pomlad	Poljaki	Z stena	uspešno
1979 pomlad	Poljaki	S stena	neuspešno
1981 jesen	Južni Korejci	SV stena	uspešno
1982 jesen	Francozi	V greben	neuspešno
1984 jesen	Američani	SV greben	uspešno
1984 zima	Japonci	J stena	neuspešno
1985 pomlad	Tržaški Slovenci	JZ greben	neuspešno
1985 jesen	Grki	V stena	neuspešno
1985 jesen	Zahodni Nemci	V stena	neuspešno
1986 pomlad	Jugoslavija	JZ greben	neuspešno

Na Južni Anapurni (ima tudi še imena: Anapurna Dakshin, Ganesh, Modi Peak, Moditse) je torej doslej delovalo 21 odprav, od tega je bilo le sedem uspešnih, torej le tretjina. Zanimivo je, da so bile, razen poljske leta 1979 v Zahodno steno, vse odprave uspešne jeseni. Vendar so Poljaki imeli tedaj tri mrtve.

Južna Anapurna je doslej zahtevala šest smrtnih žrtev: tri Poljake, dva Grka, enega Nemca.

O LETOŠNJEM VREMENU V NEPALU

Odprava je bila zdoma 69 dni, od tega je 41 dni preživela v baznem taboru in na gori. V teh 41 dnevih pa so bili le štiri dnevi lepega vremena, brez padavin. Vse ostale dni je vsaj pretežni del dneva snežilo, mnogokrat tudi po ves dan. Noči in jutra so bila navadno lepa in jasna, najkasneje ob 10. uri (mnogokrat pa že prej) se je pooblačilo in kmalu nato je pričelo padati. Najprej babja jeza, nato sneg.

Tudi na pristopnem pohodu in na vrnitvi ni bilo nič bolje. Vsak dan popoldne je bila dolgotrajna huda nevihta, dostikrat s točo. To je še stopnjevalo težave z nosači.

Na grebenu je vzpon močno oviral hud veter.

Nedvomno je bilo to pomlad vreme v zahodnem Nepalju zelo slabo.

Skoraj vse odprave so bile neuspešne (razen nekaj z lažjimi cilji), veliko je bilo tudi mrtvih.

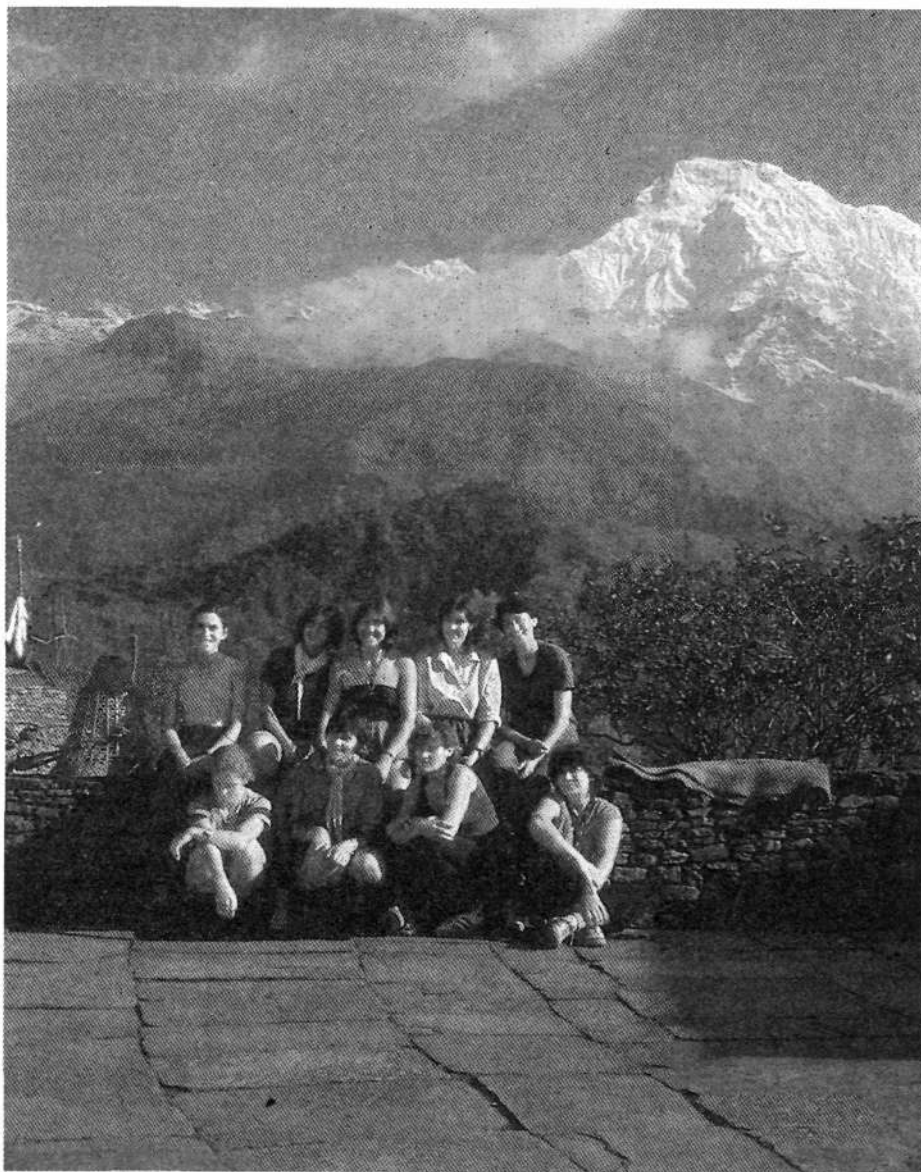
V vzhodnem Nepalju je bilo vreme precej boljše, tu je bilo tudi več odprav uspešnih.

KJE SO VZROKI ZA NEUSPEH?

Pustimo ob strani statistiko, po kateri je verjetnost za uspeh pri večini vrhov na strani neuspešnosti. Morda pa ni zanemarljivo dejstvo, da so bile domala vse uspešne odprave na Južno Anapurno v jesenskem času.

Ali je to le naključje ali pa so nemara tu jeseni le boljše razmere kot spomladi?

Nedvomno je bilo konstantno slabo vreme glavni vzrok za neuspeh. Neprestano sneženje, nevarnost statične elektrike, strele in hud veter na grebenu so bili glavna ovira.

Udeleženke odprave, v ozadju Južna Anapurna, na levi je Jugozahodni greben. Stojljo — od leve: Maja Dolenc, Sanja Vranac, Ana Mažar, Vlasta Kunaver in Danica Milinar; čepijo — od leve: Nives Boršič, Marija Frantar, Mira Uršič in Irena Komprej.

Te stvari pa so na vse udeleženke bolj ali manj delovale tudi v psihološkem smislu, nam odvzemale voljo in upanje na uspeh. Napele smo okoli 3500 metrov vrvi. Po vsakem sneženju jih je prekrilo in znova jih je bilo treba odkopavati. Vsakič je bilo na novo treba delati gaz, ker je staro zasulo vsak dan.

Tudi težki nahrbtniki so delali svoje. Ekipa je počasi postajala utrujena in vsem se je rahlo začelo krhati zdravje, čeprav hujših obolenj ni bilo. Mogoče bi bilo dobro, če bi imele vsaj dva višinska nosača.

Tudi šotorčki Anapurna so sila tesni, čeprav so lepo izdelani in je njihov model zelo posrečen. Zato tudi nismo mogle dolgo zdržati na T0. V primeru slabega vremena, ko si ostal prikovan v ta mali šotorček, pa si postal ves trd.

Navsezadnje smo tam, kjer smo postavile T0, načrtovale postaviti bazni tabor. Nosači pa niso hoteli tovorov nesti tja. Dejali so, da so vse odprave imele bazo tu in da bodo tudi oni nesli le do sem. Da pa bi same selile celotno bazo, ni imelo smisla. Če bi imele bazo višje, bi si gotovo prihranile veliko poti in težke nošnje.

Na grebenu je bila težava glede postavljanja taborov. Nikjer ni bilo primernih prostorov. Greben sam je preozek in preveč izpostavljen vetru; pod grebenom pa je teren prestrm, led pa preveč trd, da bi vanj skopali primerno ploščad.

Greben sam je preozek in preveč izpostavljen vetru; pod grebenom je teren prestrm, na greben, se skoraj do višine piramide giblješ po njem gor in dol, ne da bi kaj pridobil pri višini. Med T1 in T2 je bilo le 150 metrov višinske razlike, plezanja v dobrih razmerah pa vsaj za šest ur (ob fiksnih vrveh). Od T2 do konca fiksnih vrvi oziroma do zadnje dosežene točke sta podobna višinska razlika in podoben čas.

Neprestano gor in dol, nešteto vrhov, vršičkov, rogljev. Vse to je požiralo tudi kilometre fiksnih vrvi. Priti na greben v območju vršne piramide pa je bilo nemogoče zaradi razli-tega ledenega slapu in velikega podiranja serakov prav na območju, kjer je greben pre-hajal v vršno piramido. Greben ima tudi več izrastkov.

Ekipa je bila popolnoma brez himalajskih izkušenj. Takšno vreme in dimenzije gre-bena so bile šok za vse. Resnično je bila za tako neizkušeno ekipo taka smer v takem vremenu pretežka. Greben je tehnično precej zahteven, vendar težave same po sebi niso bile tako hude, da jim ob lepem vremenu ne bi bile kos. Če bi bilo tu vreme tako stanovitno, kot je npr. v Pamiru, bi nedvomno uspele.

V takem vremenu bi bila naša smer najbrž tudi trd oreh za fante.

Našle smo fiksne vrvi Japoncev in Tržičanov. Bile so neuporabne, raztrgane ali globoko pod snegom. Zlasti japonske. Uporabile smo le nekaj njihovih klinov, ki so bili še vedno trdno zabiti. Večino pa smo jih lahko populile z rokami — skala je namreč do skrajnosti krušljiva.

Vendar je kljub neuspehu odprava imela določen smisel. Menim, da se v taki smeri mnogo naučiš, in če nič drugega, smo bogatejše za marsikatero izkušnjo o gorah. Škoda za neuspeh. Če bi uspele, bi to bila verjetno najtežja smer, kar so jih ženske kdaj same splezale v Himalaji.

SEZNAM PODJETIJ, USTANOV IN POSAMEZNIKOV, KI SO OMOGOČILI ODPRAVO:

Alpina, Žiri; Planika, Kranj; Univerzale, Domžale; Eta, Kamnik; Tosama, Domžale; Titan, Kamnik; Induplati, Jarše; Rašica, Ljubljana; Pletenina, Ljubljana; Tobačna tovarna, Ljubljana; Zito, Ljubljana; Sumi, Ljubljana; JUB, Dol; Mura, Murska Sobota; Zlatorog, Maribor; Metka, Celje; Toper, Celje; Fructal, Ajdovščina; Droga, Portorož; Mercator Sadje-zelenjava, Ljubljana; HP Kolińska, Ljubljana; HP Medex, Ljubljana; Lek, Ljubljana; Krka, Novo mesto; Angora, Ljubljana; Ljubljanske mlekarne; Motvoz in platno, Grosuplje; Berghaus, Velika Britanija; Köflach, Avstrija; Papi Sport, Opčine; Seven, Italija; Slovenija sport; Stubai, Avstrija; Marsteller and Killman, Essen; Merck, ZR Nemčija; Elkroj, Nazarije; Labod, Novo mesto; ABC Pomurka; Iskra Zmaj; Ladjedelnica, Koper; Litostroj, Ljubljana; Podravka, Zagreb; Kraš, Zagreb; Pliva, Zagreb; Ledo, Zagreb; Gavrilovič, Petrinja; Medimurska trikotaza, Cakovec; Iskra Iret, Trst; Croatia; telesnokulturne skupnosti Slovenije in Hrvatske ter občin Slovenska Bistrica, Koper, Ravne na Koroškem in Logatec; Koteles, Split; upravni organ Skupščine občine Ravne na Koroškem; Riko, Ribnica; EGD, Skofja Loka; Impol, Slovenska Bistrica; Intes-pekarina, Prevalje; Metalka, Ljubljana; Iskra — tozd Hipot; Iskra Commerce; Krka — tozd Kozmetika, Ljubljana; Emona Commerce-Hitachi; Emona Commerce-Marketing; Industrija usnja, Vrhnika; IMP, Ljubljana; Inex Adria Aviopromet; Agrotehnika Gruda; Avto-tehna — tozd Voziila; Avtocommerce — tozd Trgo-

vina; Iskra Commerce — zastopstvo tujih firm; Krka Marketing, Ljubljana; Daro, Izola; KLI, Logatec; IMP — tozd Inženiring; Emona Maksimarket; Inštitut Jožef Stefan; Zelezarna Ravne na Koroškem; Jugotekstil; Elektromehanika Mojškerc; Center slepih, Skofja Loka; Zelezarna, Jesenice; Ljubljanska banka; Slovenija-avto — Avtomerkur; Alpetour, Skofja Loka; Slovenijales; IPH — Isna industrija, Žitara vas; Iskra, Nova Gorica; Iskra, Trbovlje; Iskra IEZE; Sozd Iskra; Planinska društva: Logatec, Impol, Rašica, Ravne na Koroškem, Obalno, Mura, Agrostroj, STNS Postojna, Spik, Prevalje, Gorje, Dol pri Hraštniku, Vipava, PTT, Jesenice, Crna, Kočevje, Rogaska Slatina, Lenart, Srednja vas, Podbrdo, IMP, Gozd Martuljek, Gorazd Zavrnik, Sežana, Medvodde, Smarna gora, Slovenj Gradec, Snežnik, Metlika, Šoštanj, Tržič, Ljubno ob Savinji, Grosuplje in SCT.

Posebej se zahvaljujemo Planinski zvezi Slovenije in posameznikom, ki so pomagali odpravi na pot. Zlasti velja zahvala Juriju, Francu in Pavlu Kuna-verju, Mihi Potočniku, Mariji Vild, Mišu Skrlju, Franciju Lundru in Egonu Suhetnjaku, ki so z velikim prispevkom podprli našo odpravo.

Vsem mnogim posameznikom, ki so prav tako finančno podprli odpravo, pa jih zaradi pomanjkanja prostora ne moremo naštet, prav tako prisrčna hvala.

Posebna zahvala pa velja tudi Tonetu Škarji in Ivanki Komprej.

TRIGLAV POVEZAL NARODNOSTNI BOJ IN REVOLUCIJO V ENOTEN SIMBOL

POT Z RUDNEGA POLJA MIMO VODNIKOVEGA DOMA NA VELEM POLJU NA KREDARICO IN NA TRIGLAV SE SEDAJ PONOSNO IMENUJE POT TRIGLAVSKE DIVIZIJE

TOMAŽ BANOVEC

Ob 45-letnici vstaje slovenskega naroda in v počastitev spomina Triglavske divizije ter medvojnih pristopnikov-borcev, ki so se v tistih časih povzpeli na Triglav, je bilo 19. in 20. julija 1986 okrog Triglava veliko prireditev in zanimivih dogodkov. Na pohod so bili vabljeni borci iz vse Slovenije. Javili so se v velikem številu, okrog 200, še več jih je prišlo na Rudno polje v petek zjutraj.

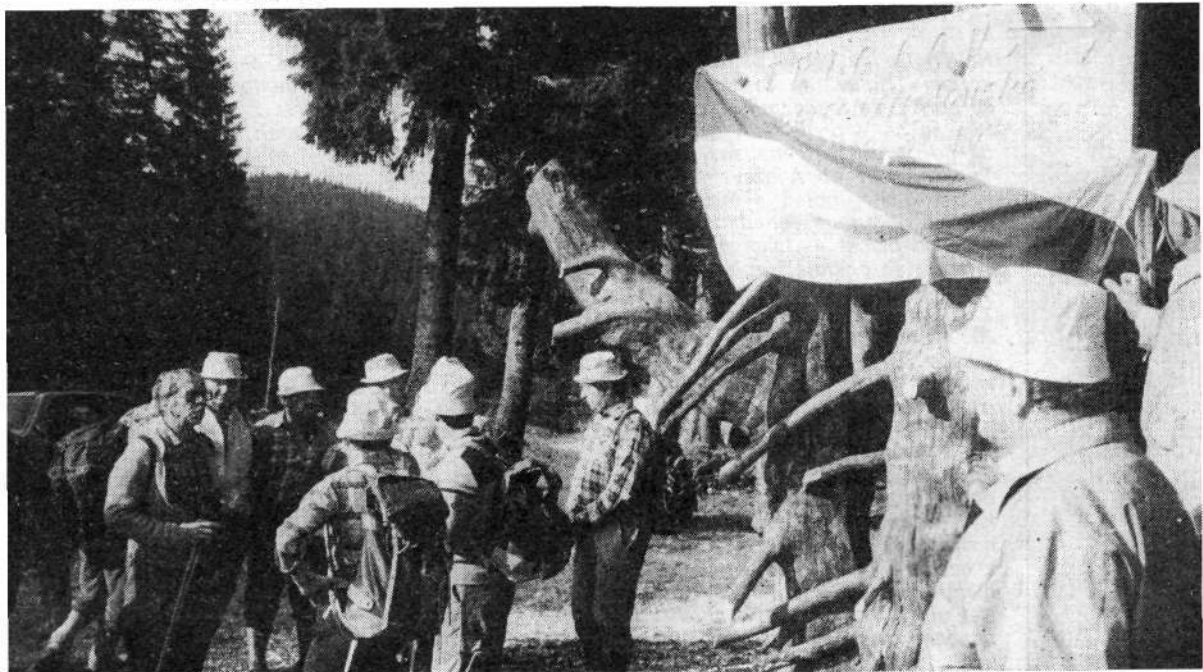
POT TRIGLAVSKE DIVIZIJE

V prijetnem vzdušju smo najprej svečano odprli novo poimenovano pot z Rudnega polja mimo Vodnikove kočice na Kredarico in vrh Triglava; ta se poslej imenuje Pot Triglavske divizije. Krenili smo skupaj s pesmijo in v veličastni koloni. Prijatelji in znanci, soborci in spremljevalci so

sledili našemu Špiru Nikoviču, ki je pohod vodil, seveda ob pomoči svojih vojakov. Stiski rok, veseli nasmehi, bratrnje, vse si lahko doživel in videl. Spet so se oblikovale Prešernova, Gradnikova in Vojkova brigada in še druge skupine in oddelki. Organizatorji so ocenili povprečno starost udeležencev na 62 let. Nad Konjščico in do Studorskega prevala, nad planino Tosc pa vse do Vodnikovega doma je bilo vreme še lepo. Vrh Triglava se je že oblačil, z gora so se vračali že drugi in z začudenjem in spoštovanjem gledali dolgo kačo zanimivih ljudi. »Dober dan« kot planinski pozdrav je bilo treba reči kar velikokrat. Počitek na Velem polju je opozoril, da prav vsi ne bodo kos nalogi, vendar jih je bilo malo, ki so z žalostjo v očeh gledali za odhajajočimi.

Pred pričetkom pohoda so borci na Rudnem polju pot na Triglav svečano poimenovali Pot borcev Triglavske divizije NOVJ

Posnetek: Jože Curin

»OJ TRIGLAV, MOJ DOM«

Nadaljevanje poti po robih Velske doline prek Konjskega sedla na Kredarico je bilo izredno. Če ni bilo dovolj kondicije, sta bili želja in volja. Dolga kača prek Kalvarije je zgodaj popoldne polnila Triglavski dom. Utrujenost je postopoma lezla iz nog, zamenjala jo je skrb, kaj bo jutri (kakšno bo vreme). Nekoliko se je že mračilo, ko so se pohodniki zbrali pred domom. Gregor Klančnik in Drago Flis-Strela sta lepo govorila, peli smo z zborom kar vsi, posebno slovesno je bilo v srcih, ko smo peli Aljaževo »Oj Triglav, moj dom«, in gledali drobne pikice na

grebenu — obdobjno zastrte in spet vidne. Trobojnica, ki je pokrila obeležje, je zdrknila, dobili smo nov pomnik. Popoldan je bil zanimiv, nekateri, ki so še hodili okrog doma, so si lahko ogledali panoramo Severne stene s Kredarice, Staničev dom kot drobno pikico in poti, zarezane v pobočje Cmira in druge — ne samo v pobočja, tudi v zgodovino narodnostnega boja in dogodke pred 90 leti. Večer je bil prijeten in vesel, sledili smo se od omizja do omizja, pesem in razgovor, reševanje organizacijskih težav, pa spet pesem in razgovor. Noč na Kredarici, spet je nekaj obiskovalcev spalo na tleh.

Dr. LEV SVETEK-ZORIN:

TRIGLAV – NAŠA GORA IN SIMBOL

POZDRAVNI NAGOVOR UDELEŽENCEM PARTIZANSKEGA POHODA NA TRIGLAV

Dragi tovariši borci, dragi planinski prijatelji, še posebej nam dragi triglavski pristopniki — partizani iz nepozabnih časov naše narodnoosvobodilne vojne! Doletela me je posebna čast, da vas vse pozdravim ob postavitvi spominskega obeležja vrh Triglava v imenu partizanskih skupin, ki jim je uspelo, da so se organizirano povzpeli v vihrli vojnih časov na naš ponosni Triglav, goro naših gora, simbol slovenstva in jugoslovanstva in takrat tudi simbol svobode. Vanj so se takrat upirale oči naših ljudi iz zasužnjene domovine, posebno iz naše z žico obdane Ljubljane, kjer je takrat pesnik Oton Župančič zapisal tele pomembne, pre-roške verze:

*V črno sem žalost zakopan,
pa se ozrem v gorenjsko stran —
in glej — planine so visoke,
kakor prej!*

Na Triglav pa so se upirale tudi oči naših borcev in aktivistov, na naš nikdar porcorjeni Triglav, na ta pomnik naše preteklosti, pričo naše sedanosti in porok še boljše, še lepše prihodnosti.

Res so se v prvih letih okupacije povzpeli na Triglav tudi nekateri posamezniki, da ne govorimo o italijanskih in nemških okupatorjih, ki so si drznili postaviti vrh Triglava prav ob Aljaževem stolpu mejnik med takratnim nemškim rajhom in fašistično Italijo, hoteč s tem izbrisati s sveta našo slovensko deželo. Z razvojem našega narodnoosvobodilnega gibanja pa so že v letu 1943 izginili s Triglava okupatorski obiski — tako smo ugotovili ob našem vzponu na Triglav v letu 1944 — v takrat še obstoječi vpisni knjigi, pričeli pa so se partizanski obiski, obiski pravih gospodarjev naših gozdov in naših gora.

Tako imamo dokumentiran prvi vzpon partizanske skupine na Triglav na dan 30. maja 1944: bila je to patrolja Gradnikove brigade pod vodstvom Blaža Ostrovrharja. Dva meseca kasneje, 2. avgusta 1944, smo pristopili na vrh Triglava člani kulturne skupine IX. korpusa z dvema aktivistoma iz Soče na Bovškem, in sicer iz Trente, pod vodstvom Danila Turka-Joca: takrat smo z golimi rokami izpodkopali sramotni mejni steber ob Aljaževem stolpu in ga zagnali čez prepadno Severno steno Triglava.

Tretji vzpon, za katerega smo izvedeli šele zadnji čas, je 10. avgusta 1944, torej dober teden za našo skupino, opravila zdravstvena ekipa bližnje partizanske polkluške bolnišnice in posnela tudi fotografijo člana ekipe vrh Triglava. Četrta organizirana skupina, najštevilnejša, pa je bila patrolja Jeseniško-Bohinjskega odreda z dvema aktivistkama — skojevkama: tudi tej skupini je uspelo svoj vzpon dokumentirati z več fotografijami z vrha Triglava, ki so obšle tako rekoč pol sveta.

Kaj naj povem o svojih vtisih vrh Triglava pred skoraj natanko 42 leti? Da smo ponosno zrli svobodni s svobodnega Triglava po naši takrat še neosvobojeni do-

120 BORCEV NA VRHI

Jutro ni bilo lepo, deževalo pa tudi ni. Celo kolone 120 borcev je že izginjalo v megli pri veliki markaciji ob vstopu na plezalno pot na Mali Triglav, rep pa se je zadrževal pri domu. Fotografiranje sem uporabil za razlog, da sem lahko prehitel dolgo kačo, obdobje smo nekoliko klepetali. Naglo se sicer nismo vzpenjali, a je le šlo dovolj hitro. Megla je postala gosta, lasje in obrvi so se navlažili, razpoloženje je raslo.

Večina nahrbtnikov je ostala na razpotju, ki vodi k Planiki — tod se bomo vračali. Naprej — na vrh! Z nami so tudi

borci, ki so se v času vojne kot patrole vzpeli na vrh. Kako čudno je, da so se za ta neplodni kos sveta tako zanimali in ga obiskovali! Že po 1943. letu so bili obiski borcev bolj pogosti kot tujcev. Prihajali so z vseh strani — iz Primorske, Gorenjske, podrlji mejni kamen, razvijali zastave, peli domoljubne pesmi in spet krenili v boj.

ZORINOVE BESEDE KOT PESEM

Zadnji vzpon in stolp. Čestitke in radost nad doživetjem! Govoril je Lev Svetek-Zorin, čudovita beseda iz srca, bil je med pristopniki v času bojeva. Stoji pred stol-

movini: na gorenjsko stran prek Bohinjskega jezera do Radovljice in še dalje proti Ljubljani, mestu-mučeniku, pa tudi mestu-heroju; pa na primorsko stran, od koder smo bili prišli in ki je živel in dihala z našim narodnoosvobodilnim bojem tja do zadnjih meja slovenskega življa, do Kanalske doline, Rezije in Beneške Slovenije, ki smo jo bili maloprej prehodili podolgem in počez; da smo obesili našo slovensko zastavo na drog, ki so ga bili zasadili pred dobrima dvema mesecema na Aljažev stolp gradnikovci, samo zastavo — kakor pozneje tudi našo — pa so odnesli planinski viharji. Da se nas je objelo vseh šest in smo iz celih pljuč zapeli našo slovensko narodno budnico, Aljaževo »Oj Triglav, moj dom, kako si krasan«! Da so nas prevevali hkrati občutki ginjenosti pa tudi neznanskega ponosa, ki jih ne bomo pozabili do našega zadnjega diha.

Verjamem, da so bili takšni ali vsaj podobni tudi občutki drugih partizanskih triglavskih pristopnikov vrh Triglava in da lahko tudi v njih imenu izrečem ob tem slovesnem prazniku danes z vrha Triglava vsem našim ljudem širom po Jugoslaviji naslednjo poslanico:

— da bi bile naši mladini in vsem zanamcem prihranjene strahote nove vojne, ki bi bila še okrutnejša, še grozovitejša od vseh dosedanjih;

— da bi naša mladina krepila z obiskom naših gora svojo pripravljenost za morebitne nove napore v obrambo naše domovine;

— in končno — da bi tudi ta mladina in vsi zanamci tako ljubili svojo rodno zemljo, njene gozdove, reke, planine in gore, kakor smo jih mi v tistih najtežjih, za naš narod odločilnih časih.

Naj končam ta nagovor z vizijo, ki smo jo bili pred 42 leti zapisali v spominsko knjigo vrh Triglava: v rubriko »Kam potuje« smo napisali z velikimi črkami »Potujemo v nove zarje« — po naslovu partizanske pesmi, ki sem jo konec leta 1943 napisal kot borec Ljubljanske brigade v hrvatskem Gorskem kotarju in s katero naj končam svoje spominske besede:

*Mi gremo naprej kot silen vihar
v široka, svobodna obzorja,
tja preko gora in preko voda
vse dalje do našega morja.*

*Ponosno v nebo naš prapor vihra,
na njem rdeča zvezda se sveti.
Neviden napis ta prapor krasi:
zmagati ali umreti!*

*V srcih pogum in na licih nasmeh —
ni strah nas začrtane poti:
tako gremo mi skoz temo noči
velikemu jutru naproti!*

To veliko jutro je tudi prišlo v sončnem maju 1945. Osvobojena je bila naša sveta zemlja skoraj do zadnjih meja slovenskega življa. Zaživela je v novi Jugoslaviji svobodno življenje. Naj nam živi, raste in procvita ta naša zemlja, moja in vaša dežela, v bratski skupnosti vseh jugoslovanskih narodov in narodnosti!

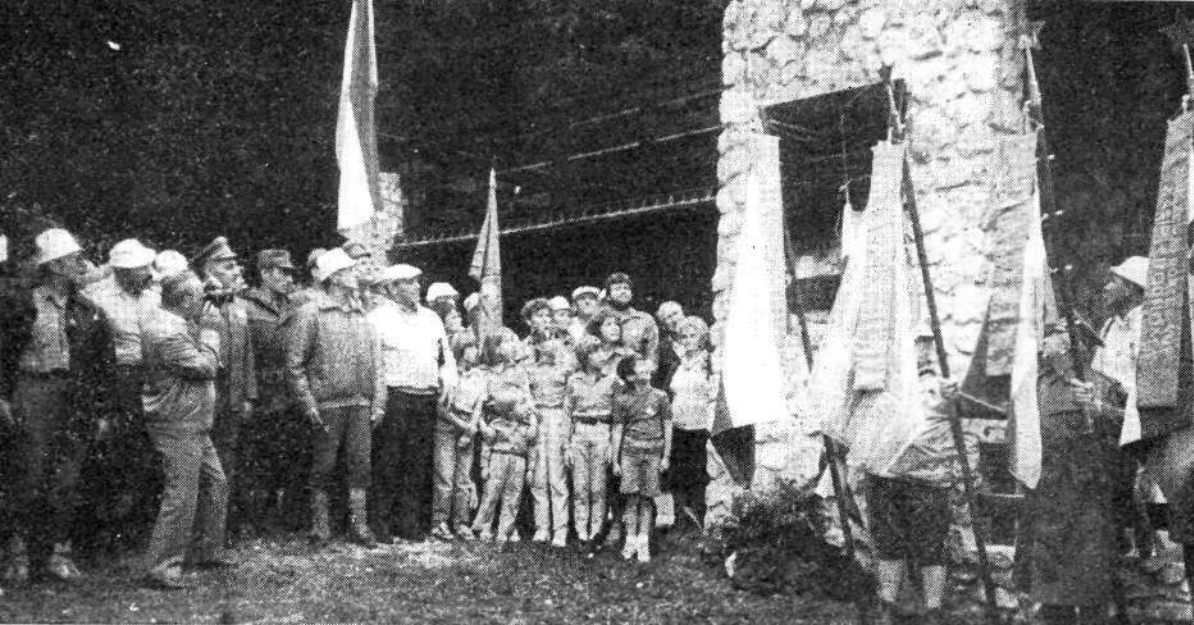
(Te besede je izrekel dr. Lev Svetek-Zorin 19. julija 1986 ob odkritju plošče partizanskim skupinam, ki so v času narodnoosvobodilnega boja stopile na vrh Triglava. Spominska plošča je pritrjena na Aljaževem stolpu.)

Partizanske pesmi in narodni napevi so s Kredarice odmevali daleč v dolino. Borce je s harmoniko spremljal Milče Stegu, pri Triglavskem domu pa je recitiral Danilo Turk-Joco (desni), ki se je povzpel na Triglav s kulturniško skupino IX. korpusa 2. avgusta 1944. Posnetek: Jože Curin

Ob Aljaževem stolpu na vrhu Triglava je spregovoril dr. Lev Svetek-Zorin, ki se je prav tako 2. avgusta 1944 s kulturniško skupino IX. korpusa povzpel na Triglav. Levo od njega — tik ob stolpu — stoji Ivanka Stare-Tanja (sedaj vdova Gracelj), nekdanja sekretarka Okrajnega komiteja Skoja Bohinj; levo od nje (z belim klobukom) pa je Angelca Vidic-Vlasta (obe sta se 20. oktobra 1944 povzpeli na Triglav, tovarišica Tanja je leta 1944 sešila slovensko zastavo — in sešila jo je tudi za minulo slavje borcev). Posnetek: Jože Curin

Na partizanskem mitingu na Rudnem polju so odkrili spomenik Triglavski diviziji, delo Toneta Svetine
Posnetek: Joža Curin

pom, za njim in pod njim več kot sto borcev. Govori, kot bi pel, na koncu recitira svojo pesem. Škoda, da ga niso slišali še drugi — to so sicer omogočili televizijci in radijci, spet so tu z vso opremo in profesionalno opravljajo svoje delo. Ves pohod bomo gledali na televiziji že na dan vstaje — upajmo, da jim je uspelo. (Jim je, in še kako! Op. ur.) Ivanka Starc-Tanja (sedaj vdova Gracelj), ki je kot skojevka vesila zastavo in jo prinesla v oktobru leta 1944 na vrh v čast osvoboditve Beograda, je vnovič tu, skupaj z drugimi borci — obiskovalci Triglava med vojno. Postavijo se na desno stran stolpa. Plošča, ki zamenja staro, vilito kot vse druge na Jesenicah, skromno, z malo besedami povzame idejo tistih časov.

Vrnitev in spust v megli. Greben na Planiko kolona premaga že rutinsko. Reševalci in vojaki, zdravniki — vsi vedo, da od Planike naprej ne more biti več hudega.

PARTIZANSKI MITING

Proti Velemu polju se spustimo veseli in razigrani. Zdaj gremo mi naproti tistim, ki šele gredo v gore. Spet pozdravi. Julijska sobota je, začenja se visoka planinska sezona, gremo naprej, čaka nas Rudno polje — vojašnica in miting, svojci in prijatelji. Ponovno obhodimo cvetoča pobočja pod Toscem, melišča nad jezerci in gozd nad Konjščico. Presenetljivo: kolona strnjeno prikoraka na slavnostni prostor! Godba, nageljni, okrepcilo.

Nato smo se zbrali pred Svetinovo plastiko, ki jo je oblikoval prav v počastitev Triglavске divizije. Namenjena je bila

med drugim tudi višje, vendar tu, na začetku hoje na Triglav, predstavlja še partizansko Pokljuko.

Na koncu je miting. Partizanski pevski zbor, ki je hodil vseskozi z nami, in pihalni orkester ljudske milice sta izvedla čudovit program. Mojster Bojan Adamič je ponovno vzel v roke taktirko, spet smo peli in se spominjali časov pred 40 leti. Govoril je Ivan Franko-Iztok o zgodovini in časih, o ljudeh in bojih. Poimenovali smo pot skupaj in se spomnili še drugih pohodov in prireditev.

V GORAH ODPREMO SRCA IN ODKRIJEMO SVOJ ZNAČAJ

Zahvala Zavarovalnici Triglav, pokrovitelju, jeseniškim železarjem, vojakom, reševalcem, planincem. Akcija bo tradicionalna. Teško je planincem opisati vzdušje tega pohoda, udeleženci, znana imena iz NOB, komandanti, heroji, borci, kurirji, aktivisti — če si bral vsaj del leposlovja, memoarske literature, poslušal ob nedeljah dopolne radijske oddaje, slišal pripovedovanje — imaš na takem pohodu izredno priložnost, da akterje teh dogodkov, vsaj nekatere, srečaš, vidiš, govoriš z njimi, in to ne samo v času mitinga, pač pa dva dneva in pol ene noči. Ko tako razmišljam, še vedno ne vem, zakaj prav v gorah tako odpremo srca in značaje, kako pravzaprav na dolgih poteh postavljamo bližnjice med ljudmi. Bilo je lepo in še bo. Pohod bo tradicionalen, slovenski planinci smo dobili še eno prireditev v spomin na slavne čase. Tudi to bomo vzeli zares in z vsem spoštovanjem, saj je prav Triglav povezal narodnostni boj in revolucijo v enoten simbol.

EVROPA SE SREČUJE NA VRHU

OB 200-LETNICI PRVEGA PRISTOPA NA NAJVIŠJO GORO EVROPE — MONT BLANC

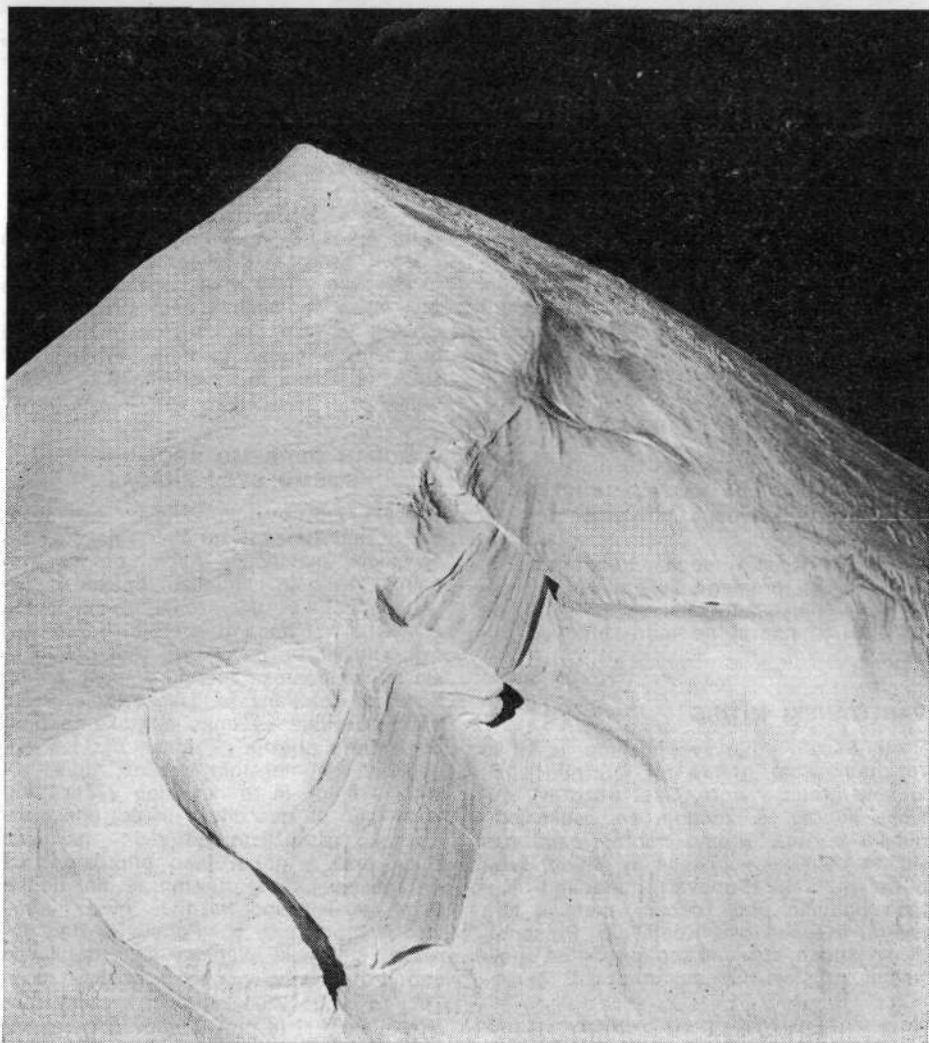
Dr. TONE STROJIN

Osmega avgusta 1786 sta prva po 26 letih neuspešnih poizkusov naskoka prišla na vrh najvišje gore Evrope Mont Blanc Jacques Balmant in dr. Michel Paccard.

VODNIK IN VÓDENI

Prvi, izvèden v gorah in pustolovec, ki ga je bolj kot slava premotila zvedavost, drugi, ki je poleg časti upal pridobiti zase še kaj notranjega.

Obema pa je bil skupen motiv — priti na vrh, zadostiti nemiru v sebi! Klasična zgodba, ki jo že poznamo iz uganke, kdo je prvi stopil na vrh Triglava.

Bronasta skulptura v Chamonixu, posvečena prvopristopnikoma na streho Evrope: Jacques Balmat kaže dr. Michelu Paccardu smer na Mont Blanc. Balmat in Paccard sta stopila na vrh Mont Blanca 8. avgusta 1786 — natanko pred dvesto leti.

GORE KOT SMER IN POGOJ TURISTIČNEGA RAZVOJA

Toda če je že bil motiv osvajanja isti, ne moremo govoriti o istih ali vsaj podobnih razmerah za osvajanje. Triglav je bil le odmaknjen v kot Evrope. Bolj kot višina in izpostavljenost vzpona so Triglavu od prvega pristopa dalje dajali teža imena in opisi naskakovalcev, ki so se po uspešnih naskokih razpisali o »gori želja«.

Je že tako, da ime Baltazarja Hacqueta še ni prav ovrednoteno, čeprav je za evropski sloves Triglava storil več kot kdorkoli do Kugyja in še daleč za njim.

Kar je bil Baltazar Hacquet za Triglav, je bil Horace Benedicte de Saussure za Mont Blanc.

Danes ko bronasta roka Jacqueta Balmata kaže dr. Michelu Paccardu smer na Mont Blanc, ko se njuni imeni z zlatimi črkami sončijo v vseh alpinističnih leksikonih in se prvemu vzponu nadeva legendarni navdih, je pravzaprav bolj pomembno, kaj so *Mont Blanc in njegovi nižji, a nič manj pomembni glavni evropski gorski vrhovi pomenili za razvoj krajev pod njimi in kaj te gore pomenijo — danes.*

Kraji pod evropskimi velikani, naj se imenujejo Chamonix, Zermatt, Courmayer, Cervinia, Interlaken, Heiligenblut — predolgo bi naštevali, a tudi naš Bohinj, Dovje-Mojstrana, Kranjska Gora in tako naprej, *dolgujejo nekaj svojega razvoja posebno goram, ki so postale simbol, turistični mik ali vsaj modna gora, v vsakem primeru pa totem alpskega turizma. Vsak alpski kraj pozna svojo goro.*

Če so nekatere gore vplivale na napredek krajev, pa je vodenje nanje prinašalo *kruh tudi nekaterim prebivalcem. Razvil se je vodniški poklic, sprva na črno, pozneje priznan*

po oblasteh. Izvedenejšim domačinom je prinesel ime in blaginjo, večje, kot so ga imeli lovci, kmetje, drvarji in pastirji, čeprav vodniški kruh nikjer ni bil lahak, ne zaradi terena kot tudi ne zaradi muhavosti gosposke, posebno v primeru njihovega neuspeha na gori. V vodniškem poklicu je bil in ostal tudi — človeški prepad v navezi.

Gore, posebno najvišje in najbolj »ozloglašene« med njimi, take, ki so okusile kri pogumnih naskakovalcev, so postale propaganda v najrazličnejših možnostih. Vse se je prodalo v spominkih, vse je šlo v denar. Celo pokopališča žrtev gora so postala turistični fetiš in lokalna zanimivost kraja, kaj šele nesreče. Celo jubileje prvih vzponov so naredili za turistično senzacijo — in javnost jim rada prisluhne.

GORE KOT IZZIV ZA ZBLIŽANJE

Gore, zlasti v najbolj strmih stenah, so bile in so področje *tekmovanja med alpinisti, prestiža med narodi, kotiranje stopnje razvoja alpinistike*. Da bi se obrusile osti take

tekme in se pokazal človek človeku v steni, so se prav pri največjih podvigih v stenah Alp združevale mednarodne naveze. Knjiga Pierra Moreanda »Gora za golega človeka« je najbolj zgleden dokaz za to. Če so mednarodne naveze doživele nesreče, so čustvovali narodi, so zaživela bulvarska sredstva obveščanja, je imela Evropa spet kaj govoriti. Gore so človeštvu mnogokateri izziv, ki naj ne izzveni samo v pohodništvu množic in prvenstvenih vzponih. Gore niso zgolj sredstvo turizma, umetniškega opevanja in znanstvenega preučevanja, so tudi s svojimi grebeni in naravnimi možnostmi sredstvo državnega razmejevanja. Nikoli in nikdar pa gore *ne smejo postati sredstvo človeške zamejenosti*, bodisi tiste, da človeka zadrži v dolinski komodnosti, ali ga stori prestižno naostrenega do soljudi, ki počnejo isto v stenah, ali da sploh ne prestopijo iz okvira najbližjih gora.

Vrhovi so za to, da človek občuti srečo, ko z naporom svojih sil doseže cilj. Redkokje v življenju se človekova težnja k cilju tako simbolizira kot z željo doseči vrh.

Evropa se srečuje na vrhu — želimo zapisati ob *montblanškem jubileju*. Jubilej te gore kot jubileji prvih pristopov na druge gore so pometli s spoznanjem, da te gore niso samo za prvake, heroje in pustolovce, temveč za srčne ljudi, ki zberejo dovolj moči za vrh, da stisnejo roke s sebi enakimi, brez človeških predznakov prestiža in napuha, le v duhu prijateljstva in razumevanja. Po nekem naravnem naključju so najlepši vrhovi — mejniki na državnih mejah in kot nalašč ustvarjeni za srečanja pripadnikov dežel, za prijateljski stisk rok.

Naj predvsem v tem vidimo in razumemo *montblanški praznik* kot trenutek prijateljstva med narodi in ljudmi v gorah.

PRIREDITVE IN AKCIJE OB DVESTOLETNICI PRVEGA MONTBLANŠKEGA PRISTOPA

Organizacijski komite je za jubilejni dan 7. avgusta pripravil osvetlitev vrha Mont Blanca (približno 500 osvetljenih točk), osvetlitev počivališč ob poti na vrh, osvetlitev koč in zavetišča pod vrhom, iluminacijo Chamonixa, razstavo spominskih znamk in nalepk, konferenco o temi Znanost in gore, televizijsko rekonstrukcijo vzpona na Mont Blanc, sprevod originalnih noš in opreme iz časov pred dvesto leti, inavguracijo medalje Jacques Balmat in dr. Michel Paccard, nagradni natečaj in razstavo fotografij o Mt. Blancu, priložnostne tiske in knjige.

IZ ZGODOVINE MONT BLANCA

- 1760 Horace Benedicte de Sasseur, geolog, opravi prvi obisk Chamonixa in prva raziskovanja.
- 1770 Bossan opravi prva merjenja ledenika nad Chamonixom, kasneje imenovanega po njem.
- 1776 Prvič objavljena gorska panorama z vrha po M. Th. Bourittu in kasneje publicirana v knjigi B. de Sasseur »Potovanja po Alpah« 1779—96.
- 1785 Sasseur in Bouritt zgradita prvo popotno gorsko kočo blizu ledenika.
- 1786 8. avgusta prideta Balmat in dr. Paccard prva na vrh.
- 1787 3. avgusta pride na vrh Mt. Blanca tudi H. B. de Sasseur z Balmatom kot vodnikom in opravi znanstvena opazovanja.
- 1809 14. julija pride kot prva ženska v spremstvu domačih vodnikov na vrh Marie Paradies.
- 1822 Ustanovijo chamoniški vodniki prvo vodniško združenje v Alpah.
- 1893 Postavljen Jonussenov observatorij pod vrhom Mont Blanca.
- 1893 Güssfeldt, Klucker, Rey in Ollier prečijo greben Peterey.
- 1904 Hugo Mylius se prvi na smučkah spusti z vrha.
- 1957 Zgrajena najvišja žičnica v Evropi na Aiguille du Midi.
- 1962 14. avgusta odprt sedem milj (11,6 kilometra) dolg cestni predor pod Mont Blancom iz Italije v Francijo.

TRI STOPNJE ZAHTEVNOSTI

S KATEGORIZACIJO PLANINSKIH POTI ŽELI KOMISIJA ZA POTA, KI DELUJE PRI IZVRŠNEM ODBORU PZS, DOSEČI, DA BI BILA HOJA V NAŠIH GORAH KAR NAJBOLJ VARNA, DA BI PLANINCI ŽE V IZHODIŠČU VEDELI, KAKŠNA POT JIH ČAKA

V Planinskem vestniku št. 7/85 je bil približen članek pod naslovom Varnost v gorah in naloge markacistov. Bil je to tekst, ki ga je avtor prebral na tretjem srečanju Gore in varnost v Poljčah 25. maja 1985. Od tedaj je preteklo leto dni. Komisija za pota pri Izvršnem odboru PZS je vsebino predavanja (saj je šlo za snov, ki je postopoma nastajala v njenih vrstah) posredovala Izvršnemu odboru, ta pa Glavnemu odboru PZS. Slednji je na svoji seji 21. in 22. septembra lani obravnaval predloženo gradivo in z določenimi popravki in spremembami sprejel sklep o kategorizaciji poti po zahtevnosti in naložil komisiji za pota, naj vrste poti tako definira in navede primere, da bodo obiskovalci gora lažje ugotavljali težavnost.

Komisija za pota se je ponovno lotila dela in sestavila nov predlog, ki ga je Glavni odbor PZS na seji 17. maja 1986 v celoti potrdil.

Po tem sklepu so poti po zahtevnosti razvrščene takole:

- lahka pot,
- zahtevna pot in
- zelo zahtevna pot.

Opisi zahtevnosti in poučni primeri za posamezne vrste poti pa so naslednji:

Lahka pot je pot, pri kateri si pri hoji ne pomagamo z rokami. Kadar taka pot preči strmo pobočje, je dovolj široka, da omogoča varno hojo tudi manj izurjenim planincem. Od njega zahteva torej le nekaj pazljivosti in kondicije.

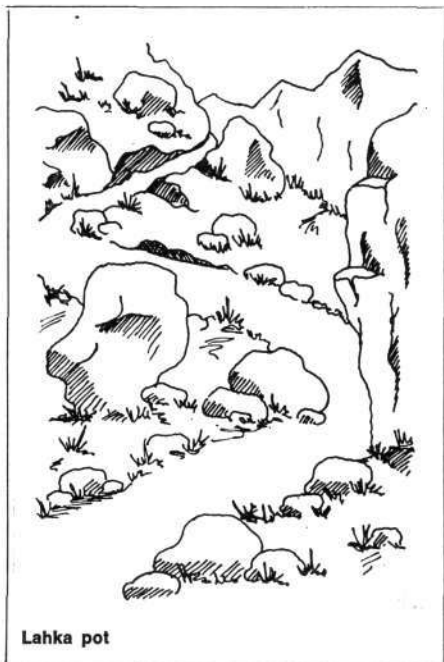
Taka pota so na primer: Koča pri Savici—Dom na Komni, Dom v Kamniški Bistrici—Kamniško sedlo, Dom na Sviščakih—Snežnik.

Na tablah v izhodiščih ta pota nimajo posebnih opozoril.

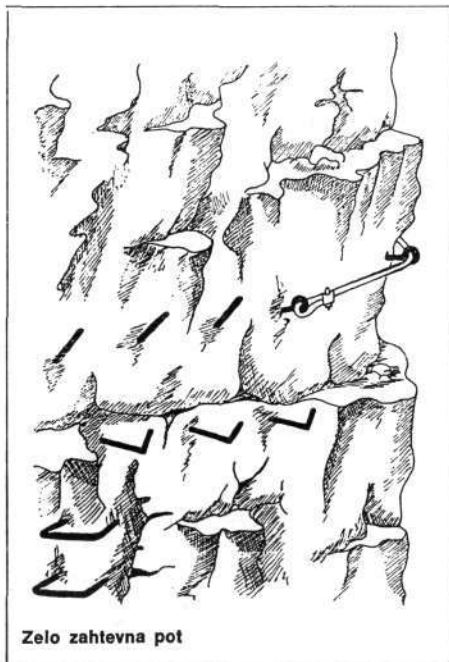
Zahtevna pot vodi prek težjih mest, na katerih si zaradi varnosti, posebno če je pot mokra, pomagamo z rokami. Morebitne varovalne naprave so namenjene planincevi varnosti in niso nujno potrebne za premagovanje težjih mest.

Taka pota so na primer: Pot čez Komarčo, Dom na Kališču—Storžič, Kocbekov dom na Korošici—Ojstrica.

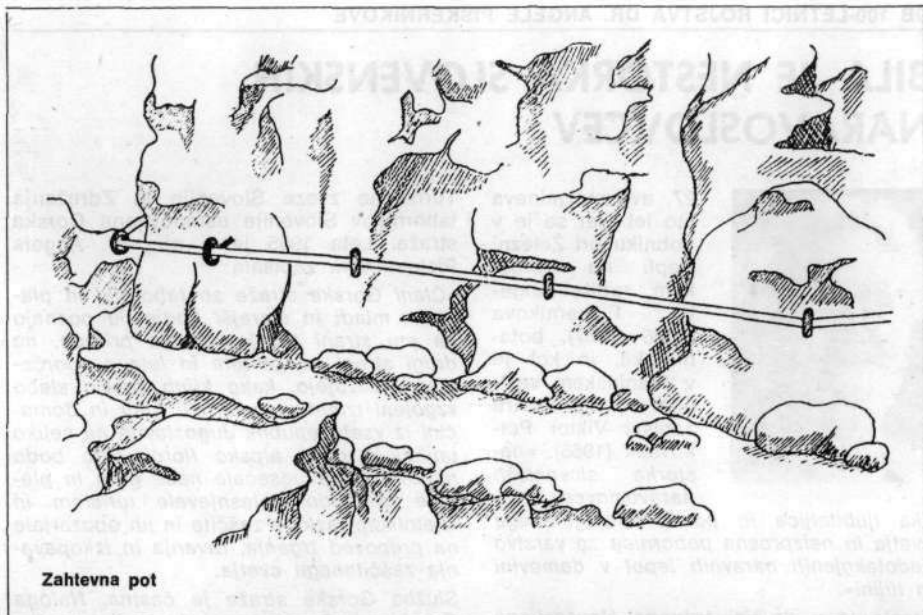
V izhodiščih takih poti je na tablah opozorilo ZAHTEVNA POT.

Lahka pot

Zelo zahtevna pot

Zahtevna pot

Zelo zahtevna pot je tista pot, kjer je raba rok pri hoji nujno potrebna. Varovalne naprave omogočajo prehod težjih mest, kjer bi bilo sicer potrebno varovanje s plezalno vrvjo. Često je na taki poti potreben cepin, včasih celo dereze in čelada (primer: Jalovski ozebnik). Primerna je le za dobro izurjene in fizično pripravljene planince. Za tiste z vrtoglavico ni primerna. Priporočljivo je, da se na tako pot odpravimo s planinskim vodnikom ali nekom, ki tako pot dobro pozna.

Taka pota so na primer: Tominškova pot, Jeseniška pot na Prisojnik, Kremžerjeva pot na Kočno.

V izhodiščih takih poti je na tabli opozorilo **ZELO ZAHTEVNA POT**.

Za planinsko javnost bodo zanimivi še nekateri vzporedni sklepi, ki jih je Glavni odbor sprejel na isti seji:

— Komisija za pota naj ob sodelovanju odsekov za pota pri planinskih društvih in območnih postaj GRS takoj prične kategorizacijo poti.

— Definicije kategoriziranih poti je treba objaviti v Planinskem vestniku in Obvestilih PZS in jih vnesti v vse programe planinske vzgoje, kjer je predmet »Planinska pota«. Definicije je treba vpisati v Planinski dnevnik in Koledar planinskih akcij.

— Kategorizirane poti naj komisija za pota sproti objavlja v Obvestilih PZS.

— Planinska društva, ki bodo na svojih območjih kategorizacijo končala, morajo poskrbeti, da bodo »zahtevna« in »zelo zahtevna pota« čimprej označena po navodilih komisije za pota PZS.

Naloge so obširne in odgovorne! Gre za pomembne informacije planincem. Pri razvrščanju potov zato ne more biti samovolje, temveč kolektivno delo društvenih markacistov, komisije za pota in gorskih reševalcev. Vsega letos ne bo moč storiti. Le nekaj potov bo v tej sezoni že označenih, druga pa prihodnje leto. Komisija pričakuje sodelovanje društev in jih poziva, da razmišljajo o nalogi. Ko bodo njihova pota prišla na vrsto, bo šlo delo hitreje od rok.

Komisija za pota

RAZSTAVA »NOB IN TRIGLAV — GORA — SIMBOL«

Na povabilo organizacijskega odbora za pohod borcev NOB na Triglav pri Skupnosti borcev VII. SNOUB Franceta Prešerna Kranj je komisija za kulturo in preučevanje zgodovine planinstva pri PZS v Ljubljani pripravila priložnostno razstavo »NOB in Triglav — gora — simbol«. Razstavili so razpoložljivo dokumentacijo in fotodokumentacijo muzejske zbirke PZS, razstava pa je bila v Festivalni dvorani na Bledu od 11. do 24. julija 1986.

I. J.

ODPRTA PLANINSKA KOČA JAKOBA MIHELČIČA NA BJELOLASICI

Šestega julija so na Bjelolasici (1460 m), najvišji vzpetini Gorskega kotarja, odprli planinsko kočo Jakoba Mihelčiča. V opremljeni koči lahko prenočiš preko 20 ljudi, v njej pa sta tudi cisterna z vodo in peč za kuhanje in gretje.

J. S.

BILA JE NESTORKA SLOVENSkih NARAVOSLOVCEV

27. avgusta mineva sto let, kar se je v Lobjniku pri Železni Kapli na Koroškem rodila Angela Piskernikova (1886—1967), botaničarka, in kot je v Planinskem vestniku ob njeni smrti zapisal Viktor Petkovšek (1968), »nestorka slovenskih naravoslovcev, ve-

lika ljubiteljica in poznavalka gorskega cvetja in neizprosna pobornica za varstvo nedotaknjenih naravnih lepot v domovini in tujini«.

Zrasla je v družini trdnega slovenskega kmeta. Z veliko voljo in vztrajnostjo ji je uspelo, da je kot prva Slovenka leta 1914 pridobila naslov doktorice znanosti z disertacijo s področja botanike. Naravoslovju, izobraževanju, varstvu narave in tudi narodnostnemu udejstvovanju je posvetila svoje življenje.

Med obema vojnama je delala v tedanjem Narodnem muzeju, poučevala v ljubljanskih in novomeških srednjih šolah. Med drugo svetovno vojno je bila internirana in po vojni do upokojitve delala kot direktorica Prirodoslovnega muzeja v Ljubljani, po njej pa honorarno kot referentka za varstvo narave pri Zavodu za spomeniško varstvo. To so le najpomembnejši mejniki njenega življenja.

Botaniki smo po njeni zaslugi dobili prvi dve popolni izdaji Ključa za določevanje cvetnic in praprotnic (1941, 1951). Planinci pa se zlasti s hvaležnostjo spominjamo njenega dela na področju varstva narave. Kot direktorica Prirodoslovnega muzeja je takoj po drugi svetovni vojni aktivno sodelovala pri oblikovanju odlokov o zavarovanju rastlinskih vrst in naravnih znamenitosti, med drugimi o zavarovanju alpskega botaničnega vrta Juliana v Trenti. Kasneje pa je bila gonilna sila pri pripravljanju odloka o razglasitvi Doline Triglavskih jezer za Triglavski narodni park, ki je doživel svoje drugo rojstvo leta 1961. Še vedno neizpolnjena pa je njena ideja in želja o skupnem slovensko-avstrijskem parku v Karavankah ter Kamniških in Savinjskih Alpah.

Na njeno pobudo je bila leta 1954 pod okriljem Zavoda za spomeniško varstvo in s sodelovanjem Planinske zveze Slovenije,

Turistične zveze Slovenije in Združenja tabornikov Slovenije ustanovljena Gorska straža. Leta 1955 je o njej dr. Angela Piskernikova zapisala:

»Člani Gorske straže so taborniki in planinci, mladi in starejši ljudje, ki poznajo na eni strani težnje varstva prirode, na drugi strani pa že leta in leta z ogorčenjem opazujejo, kako kljub zaščiti slabo vzgojeni izletniki in turisti, tuji in domačini iz vseh republik Jugoslavije na veliko uničujejo našo alpsko floro. Zato bodo njihove ekipe posečale naše gore in planine in bodo pojasnjevale turistom in izletnikom razloge zaščite in jih opozarjale na prepoved trganja, rvanja in izkopavanja zaščitene cvetja.

Služba Gorske straže je častna. Naloga Gorske straže često ne bo prijetna, posebno ne ob srečanju z nediscipliniranimi, zadirčnimi skrunitelji prirode, uspeh pa bo gotovo dober. Prepričani smo, da bo slovenska javnost idealna prizadevanja Gorske straže vedela ceniti in jo bo tudi z vso vneto podprla.«

Po desetih letih delovanja Gorske straže je Angela Piskernikova (1965) še enkrat na kratko ponovila njene naloge:

»S predavanji po šolah in z dobro pripravljeno besedo na terenu naj bi njeni člani opozarjali izletnike na pomen varstva narave, jih seznanjali z zavarovanimi rastlinskimi vrstami in skušali vzgojiti našega človeka za varstvo narave in za red in čistočo po poteh, stezah in počivališčih v gorah in planinah.«

Na koncu (1965) pa rahlo razočarana in z grenkim priokusom ugotavlja:

»Gorski stražarji, požrtvovalni idealisti, so imeli pomembno, a spričo nediscipliniranih obiskovalcev planin večkrat prav mučno nalogo. Tako doživlja danes Gorska straža resno krizo, ker se v spremenjenih delovnih razmerah ne more popolnoma znajti.«

Besede dr. Angele Piskernikove še po nekaj desetletjih zvenijo aktualno in hkrati tudi odsevajo njena prizadevanja, ki so vtakana v delovanje in želje vseh pravih planincev in ljubiteljev narave.

Nada Praprotnik

Literatura:

- Petkovšek, V., 1968: Vejica sleča na grob dr. Angele Piskernikove. Planinski vestnik 1968.
Piskernik, A., 1955: Gorska straža. Varstvo spomenikov 5.
Piskernik, A., 1965: Iz zgodovine slovenskega varstva narave. Varstvo narave 2—3.
Wraber, T., 1969: Dr. Angela Piskernik (1886—1967). Varstvo narave 6.

SMER BORISA SIMONČIČA V FITZ ROYU

ŽELJA, DA BI KAR NA HRIBU POČAKALI IZBOLJŠANJA, SE IZGUBI V VIHARJU, ZAMENJA JO NEUSTAVLJIVO HREPENENJE PO DOLINSKEM UDOBJU. DA LE ŽIVI PRIDEMO IZ TEGA PEKLA...

MATEVŽ LENARČIČ

Za leto 1985 smo imeli veliko načrtov. Spomladi smo hoteli v indijsko Himalajo. Prišlo je dovoljenje za Bagirati I, vendar so našo steno to leto splezali Španci. Torej nič. Poslali smo prošnje za Čangabang, pa je bilo celotno območje zaradi onesnaženja zaprto. Spet nič. Meseci so minevali. Končno smo dvajset dni pred nameravnim odhodom le dobili obvestilo iz Pakistana, da nam je dovoljeno plezati na Latok I, Paju ali Ogre. Časovna stiska je vrgla tudi to možnost v vodo. Prišla je jesen, naše želje so se preusmerile

v Južno Ameriko, v Patagonijo. Do zadnjega dne nismo vedeli, kdo bo šel, koliko nas bo in ali bomo sploh lahko šli. Igor Škamperle se je odpravil v vojsko, Rada Fabjana še ni bilo z Nanga Parbata, le z Bogdanom sva bila prepričana o srečnem koncu.

Stara življenjska modrost se je zopet potrdila: »Vsaka želja se ti uresniči, če si tega le dovolj želiš.«

Kaže, da smo si želeli dovolj, ker smo se 26. novembra 1985 le vkrkali na vlak za Madrid, kjer smo dobili poceni letalske

V SPOMIN ŽRTVAM HELIKOPTERSKE NESREČE

29. junija je bila na Ledinah komemoracija v spomin na prve žrtve gorskega letalskega reševanja pri nas — na nesrečo helikopterja, ki se je ponesrečil pred enajstimi leti. Ob tej priložnosti je imel kratek nagovor predsednik PD Kranj Franc Ekar, ki je poudaril aktualnost in pomembnost GRS.

Člani GRS Kranj so na spominsko obeležje položili vence. Slovesnosti so se udeležili tudi člani RSNZ, piloti helikopterja, reševalci in planinci. Posnetek: Mitja Brojnik

vozovnice pri urugvajski družbi Pluna. Žal smo bili le trije. Jasno nam je bilo, da bi morali biti štirje za optimalno hitrost napredovanja v steni. Vendar preprosto ni bilo dovolj denarja. Igor se je vrnil dan pred našim odhodom iz italijanske vojske, kjer je prebil cela dva dni. V Trstu nas je poiskal na vlaku in malo je manjkalo, pa bi se odpeljal z nami.

Minilo je deset dni, in kot smo kasneje izvedeli, so bili to v Patagoniji izredno lepi dnevi sonca in brezvetrja. Štirinajst dni brez poslabšanja, neverjetne razmere za tiste gore!

Petega decembra smo končno prispeli v bazni tabor pod Fitz Royem, obdobje lepega vremena se je končalo.

UČINKOVITO GLASOVANJE

Doma se nikakor nismo mogli domeniti, kaj bomo sploh plezali. Želje so bile različne. Prijatelji so nam prerokovali, da se bo že pri tej odločitvi postavilo naše prijateljsko razpoloženje na kocko. Vendar smo si izmislili zelo učinkovit način za reševanje kočljivih dilem. Glasovanje. Če sta bila dva za eno stvar, tretji sploh ni imel več besede.

Vsak je zelo dobro premislil, kaj bi bilo najboljše poizkusiti splezati. Pri razmišljanju smo izhajali iz naše skupne želje, da naredimo kar največ, kar se narediti da. Poti do tega cilja je bilo več. Ena možnost je bila, da bi najprej čim hitreje ponovili eno smer v Fitz Royu in bi se potem zagnali v prvenstveno smer v Južni steni Cerro Torreja. Vendar je že prvi pogled na to steno potisnil to možnost v stran. Naslednja varianta je bila, da bi najprej splezali Maestrijevo smer v Torreju in pozneje novo smer v Fitzu. Vendar nas je obhajal dvom, da se nam bo pozneje sploh še ljubilo plezati novo smer.

Tretja možnost, ki smo jo na kraju tudi sprejeli, pa je bila, da najprej zarinemo v deviški kos Južne stene Fitz Roya in potem — če se nam bo seveda še dalo — poizkusimo še splezati Maestrijevo smer.

Na Fitz Roy oziroma v njegovi steni smo imeli namen uporabiti deloma fiksne vrvi, ker se s tem v veliki meri izognemo tveganju s slabim vremenom. Brez teh vrvi pomeni vsak odhod z gore vrnitev na začetak.

Dostop do Južne stene je izredno dolg. Po travah in grušču do jezera Lostres, nato prek ledenika z istim imenom do prelaza Paso Superior, ki omogoča enostaven prehod na ledenik Piedras Blancas pod Vzhodno steno. In nazadnje še dokaj zahteven vzpon prek štiristomske kombinirane stene na Francosko sedlo. Iz baze, ki je na višini 800 metrov, smo potrebovali v izredno dobrih razmerah sedem

ur do Francoskega sedla na višini približno 2700 metrov. V slabih razmerah je trajalo tudi dva dni, mnogokrat pa smo ostali kar nekje na sredini.

Prve dni smo rinili v globokem snegu z ogromno težo na hrbtu navzgor, pot je bila prekinjena daleč pred ciljem. Nestalno vreme nam je jemalo čas in voljo. Plod teh večkratnih poizkusov so bili majhni depoji opreme in hrane, ki smo jih naredili na mestih, kjer smo se obračali v viharjih. Na Pasu Superior smo skopali luknjo v sneg, tik pod steno Francoskega sedla pa smo obesili na vrvi v rdeči bivak opremo, zavito v vrečo.

Vreme se nas je končno usmislilo, iz baze smo krenili s precej lahkimi nahrbtniki, potem smo ves dan pobirali opremo iz začasnih skladišč, in popoldan, ko smo končno dosegli vznožje stene, so bila naša ramena že pod zelo hudim pritiskom. Že v dolini smo od drugih alpinistov izvedela, da se da na Francoskem sedlu dokaj dobro bivakirati, ne da bi bilo treba kopati luknjo v trd sneg.

Osemdeset metrov pod robom v pobočju Vzhodne stene je previsen balvan, ki daje dobro zavetje. Hodili smo po ostrem robu sedla in razočarani iskali lahek prehod do skale. Strmina na vzhodno stran je izredno huda, led je trd. Ni nam preostalo drugega, kot da zabijemo cepin v sneg in se po vrvi spustimo po strmini. Potem še eno razočaranje: udobje, ki smo ga na tihem pričakovali, je bilo zopet le želja. Razkošen bivak je predstavljal graniten blok, primrznjen v strmino, na spodnji strani je bila ozka špranja, ki nastaja v dnevih sonca, ko se kamen toliko segreje, da začne topiti led pod seboj.

Slabo voljo najlaže preženeš z delom, ki odpravi njene izvore. Zakopali smo v steklen led in počasi pridobivali prostor za tri telesa. Iz kristalnega objema smo reševali prava bogastva. Kosi kvalitetne in drage opreme od prejšnjih odprav. Oči so se nam svetile, že smo si začeli pošteno deliti stvari. Naša miselnost se nikakor ni mogla sprizniti z dejstvom, da lahko nekateri kar tako puščajo svojo opremo.

Špranja smo toliko povečali, da se je dalo splaziti pod previs, bilo je celo toliko prostora, da nos ni bil v napoto, če smo glavo obrnili na tilnik. Sedeti se ni dalo. Radu se je armafleks že kmalu izmuznil iz rok. Slovo je bilo težko. Vsak je imel kakšen del telesa direktno na ledu.

Večer je bil lep, miren, obetal je dobre razmere za naslednji dan. Zalezali smo do sončnega vzhoda. Splazili smo se iz ledene spalnice na ozko poličko, kjer si je drug za drugim pripravil opremo za plezarijo.

Strma vesina, ki bi bila lahko tudi nevarna za plaz, je vodila do vstopa v zajedo, ki je bila vodilna razčlemba za bodočo smer.

Sonce, ki zjutraj za trenutek posveti v to steno, nas je kmalu zapustilo, zopet je zavladal mraz. Tudi v mirnih dneh neprestano vleče leden veter z zahoda. Skala je odlična, kompakten granit, robovi od neprestanih viharjev zaobljeni, v razpokah pa je veliko ledu. To predstavlja v tej steni glavno oviro.

RADO JE POSTAL »LOKOMOTIVA«

Odločitev, kdo bo plezal naprej, kdo drugi, kdo tretji, smo razrešili že v dolini. Nesmiselno bi bilo nositi gor tri pare plezalnikov, ker je bilo druge nujnejše opreme preveč. Eden bo torej vsa smer plezal naprej. Že v prvem krogu razmišljanj sem avtomatično izpadel, in to zaradi svoje ogromne noge in velike teže čevljev, ki jih morata druga dva seveda nositi v nahrbtniku. Poleg tega sta imela Rado in Bogdan enako številko plezalnikov, torej smo vzeli ene od njiju. Ker je Bogdan nameraval snemati z osemmilimetrsko kamero, je ostal le še Rado, kot naša lokomotiva.

Prvi dan smo v lepi plezariji napeli okrog 150 metrov vrvi. Zvečer se vrnemo na bivač precej izmučeni. Vrvi in večji del hrane nam je že zmanjkalo. Cel večer smo razpravljali, nismo vedeli, kaj narediti. Ena možnost, vendar zelo tvegana, je bila, da se zjutraj navsezgodaj zaprašimo v steno in poizkušamo v alpskem stilu splezati

novi smer in se povzpeli na vrh. Uspeh bi bil zelo dvomljiv zaradi hudih težav, ki smo jih še slutili višje v steni, zaradi utrujenosti in zaradi pomanjkanja hrane. Druga možnost je bila, da se vrnemo v bazo in s tem morda izgubimo lep dan.

Zelo težke so take odločitve. Odgovor ti niha med hudo željo izkoristiti vsako priložnost za dosego vrha in bojzarnijo za življenje. In nazadnje se odločiš za na vrh, vendar še vedno upaš, da bosta druga dva proti.

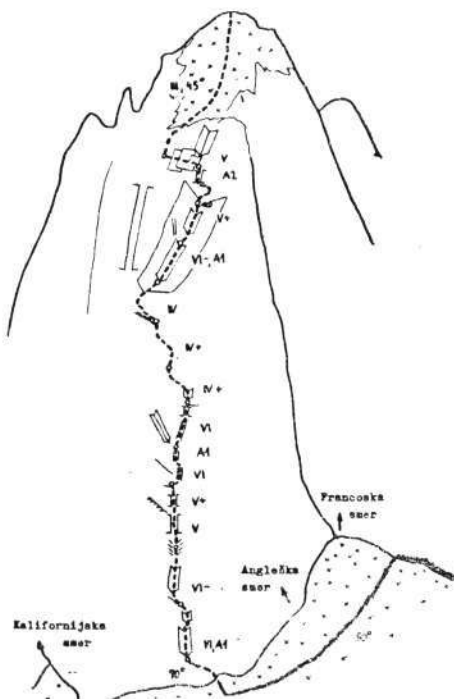
Glasovanje. Jutri poizkusimo prvič na vrh. Vsi pa si na tihem želimo poslabšanja vremena, ki bi nam prineslo dober izgovor za sestop.

Jutro čemerno, vzhod brez sonca, brezskrbno pakiramo in se počasi odpravimo v dolino. Vreme se kvari, odločitev je bila zopet pravilna.

Obdobje slabega vremena nam je prišlo prav, vrnile so se moči, vrnila se je moralna. Z novo zalogo opreme in hrane se vračamo pod steno. V lepem dnevu pomaknemo višino najvišje točke splezane smeri na približno 400 metrov. Opravili smo dobro delo, plezanje pa je bilo hudo. Dvakrat smo se zaplezali. Zelo zanimivo je bilo že takoj zjutraj na kraju fiksnih vrvi iz prejšnjega poizkusa. Rado pleza naprej, varujem ga jaz, Bogdan pa nekje spodaj snema. »Drži, drži, padel bom,« se oglasi Rado od zgoraj iz gladke počti. Pa ni nič. Za trenutek me strah segreje, vendar adrenalin kmalu izgine iz žil. Potem pridem do Rada, si uredim varovališče v stremenih in čakam. Zopet se zapiči v poč, brez razpoke za klin. Zgoraj je celo malo previsna. Sopiha in rine počasi naprej, vsak trenutek ga pričakujem na glavi. Ne vem, kako bi se stvar končala, če bi padel dol. Doseže skrajno točko, ko se še lahko nekako drži, potem napol zagozden hitro odpolzi navzdol. Odloži vse kline in skoraj vse karabine in se znova zarine. Na isti višini se ustavi in zopet trenje obleke ob kamen, pa je pri meni. Vročje mu je. Mene tako zebe, nog zaradi stanja v stremenih ne čutim več, da resno razmišljam, koliko časa bom še zdržal. Odloži kladivo in preostalo opremo, pa spet gor. Hitro je na enak način nazaj. Brezmejna volja. Sleče še jopico in v sami srajci v mrzlem vetru zopet poizkuša. Vendar so bila vsa prizadevanja zaman. Sledilo je prečenje v tegu vrvi, kratek nihaj, dosegel je sosednjo poč, ki je omogočala nadaljevanje.

STRAH PRED JUTRIŠNJIM DNEM

Ponoči dosežemo bivač pred sedlom. Zdelani do kraja. Jutri nas čaka še plezanje do vrha. Nihče noče govoriti o tem. Vsi se na tihem bojimo jutrišnjega dne. Umirimo se šele po polnoči. Kmalu bo treba vstati. Pokažemo dobro voljo, zgodaj zjutraj smo že na grebenu — s pogledi obrnjenimi v steno. Zopet nas razjeda dvom. Prihajajo

Fitz Roy (3441 metrov) — smer Borisa Simončiča

me gllice, sedimo na cepinih in čakamo. Zgornji del stene je že izginil v oblakih, odločitev je bila lažja. Sestopimo nazaj do bivaka. Bomo pač počakali, poslabšanja so ponavadi kratka, hrane pa je še tudi dovolj za dva, tri dni.

Dremamo v zavetju puhatih spalnih vreč, prijetno nam je. Toda ne za dolgo. Prebudijo nas hudi sunki vetra, ki se zajedajo pod skalo. S seboj nosijo zavese pršiča, ki je začel polzeti po strmini. Sneženje se krepi, veter se krepi in tudi slabo razpoloženje se krepi. Razmišljamo o takojšnjem sestopu v dolino. Vendar to željo kmalu potisnemo v stran, pot do tu gori je le preveč dolga in naporna in prevečkrat smo jo že prehodili. Poleg tega bi v primeru izboljšanja zopet zapravili lep dan na dostopu.

Tiho, negibno vsak po svoje premagujemo ogromne časovne razdalje trenutkov. Minuta, vsi imamo približno enako predstavo o tej besedi. Vemo, da je to šestdeseti del ure, da v času, ki ga ta beseda predstavlja, približno dvajsetkrat vdihnemo, srce nam šestdesetkrat požene kri po telesu. Čas zaznavamo s pomočjo ponavljajočih se, za naše življenje pomembnih trenutkov. Brez te priučene periodike bi plavali v brezčasnem prostoru, minuta bi nam hkrati pomenila trenutek in večnost. V nenavadnih okoliščinah, ko se ti življenjski ritem poruši, ko ponoči ne moreš spati in podnevi medliš zaradi pomanjkanja spanca, ko dva dni nič ne ješ in potem v enem dnevu pospraviš nenormalne količine hrane — takrat se začneš izgubljati v brezčasu. Dan, tisoče minut ti mine v preblisku, noč brez spanca je dolga kot celo življenje. Povprečna dolžina življenja je za nas okvir, znotraj katerega si ustvarimo podobo o času, o dolžini trajanja, posameznih delih tega obdobja in jih hkrati primerjamo navzven.

Z vrečami za bivak smo se za silo zavarovali pred vetrom in suhim, drobnim snegom, ki je izkoristil vsako najmanjšo špranjo, da nam je lahko zagrenil življenje. Snežinke so se znotraj stopile, a se ob vdoru hladnega zraka kmalu spremenile v tanko ledeno prevleko, ki je prekrila razmočeno obleko in blede kožo na obrazu in rokah, ki so držale od vetra ponorelo platno vreče. Sprašujem se, kje je tista meja, kjer živci še prenašajo neudobnost položaja in se telo še upira zakonom nežive narave.

Želja, da bi kar na hribu počakali izboljšanja, se izgubi v viharju, zamenja jo neustavljivo hrepenenje po dolinskem udobju. Da le živi pridemo iz tega pekla. Kljub vsemu nas upanje ni pustilo na cedilu. Še naprej smo pričakovali zmanjšanje silovitosti vetra. Bili so trenutki, ko se je narava umirila, a niso nam prinesli miru. Pesimizem, ki so ga krepile predhodnje izkušnje, nam je v zavest zasejal seme dvoma. Kar nekako nismo hoteli ver-

jeti, da se bo res umirilo. Tišino smo zaznavali kot zatišje pred nevihto. In res se je vedno vrnila.

Bledo jutro ni prineslo sprememb. Ogromen živčni napor je bil potreben, da smo zlezli izpod previsa in viharju izpostavili telesa, odeta v razmočene cunje.

Sestop v takem se nam je zdel nemogoč. Polovica opreme je ostalo zakopane pod novim snegom, pustili smo jo, ne da bi se za to kaj dosti sekirali. Beg se je začel. Počasi smo lezli navzdol, polni dvoma o srečnem koncu. V bazo, v dolgo pričakovani pojem udobja, smo se opotekli pozno popoldan. Neskončen občutek zadoščenja. In nič drugega.

Dež v bazi, včasih tudi sneg, in to na višini 800 metrov, sredi poletja. Brezskrbno poležavamo, časa je še dovolj, da zlezemo na vrh, v dolini, štiri ure od baze, pa nas čaka še cel kup hrane, same dobre stvari smo prihranili za konec, za plezanje na Cerro Torre.

Dva Švicarja, ki sta prišla v teh dneh gor, sta prinesla sporočilo, ki nam je zadalo še eno skrb. Predsednik društva Triglav gospod Tavčar iz Buenos Airesa, ki nam je urejal probleme z letalskimi vozovnicami, pravi, da se je stvar zakomplicirala in verjetno ne bomo mogli domov takrat, kot smo imeli v načrtu.

Napišemo pismo zanj in hitro ga odnesem v dolino. Pričakoval sem, da bom srečal našo odpravo v Vzhodno steno Cerro Torreja. In res, ob hiši gauča, ki je opravljal Transporte s konji, naletim na Staneta in dohtarja, ki pridno premetavata kupe opreme. Spregovorimo nekaj besed, izmenjamo nekaj informacij, potem odbrzim naprej, za daljše pogovore bo tako še dovolj časa.

IZGINIL JE ŠOTOR, IZGINILA HRANA ZA MESEC DNI

Na drugi strani ledeno mrzle reke Fitz Roy smo pustili lep, srebrn, nov šotor, v njem pa hrano za mesec dni za tri ljudi. Občutek, ki me velikokrat preseneti, mi pravi, da je nekaj narobe, kar vem, da med drevjem ne bom zagledal našega lepega šotorčka. In res ga ni bilo. Začuden, nejeverno, z besom v srcu in s solzami v očeh postopam po prostoru, kjer smo šotor pustili pred tremi tedni. Kot da bi izginil v zrak. Šele čez nekaj časa se mi prikrade v zavest spoznanje, kaj to za nas pravzaprav pomeni.

Kot na trnih držim nazaj v bazo. Stanetu in dohtarju potožim svoje težave, pomagati ne moreta. Zopet sem sam na poti, s strašno novico hitim k prijateljem. Negotovost, napetost v meni je prehuda, moram jo povedati, se razbremeniti.

Novico sprejmeta z izrazom zadovoljstva na obrazu, ki je ostal po pravkar končanem kosilu. Precej časa mine, da se zavešta, kaj to za nas v resnici pomeni. Vse-

ga je ostalo le še za teden dni hrane. Če se vreme ne bo takoj izboljšalo, bo vrh Fitz Roya postal vprašljiv, na Cerro Torre pa tako ne mislimo več.

Dnevi deževja, pobitosti, slabe volje, brezizhodnosti se zelo vlečejo. Pridejo trenutki, ko sploh ne vidimo rešitve iz godlje. Čas teče, vreča s hrano, ki smo jo obesili meter nad zemljo, da bi jo obvarovali pred požrešnimi miši, postaja vse lažja.

VREME SE POPRAVLJA

Dne 21. decembra hribi zopet pririnejo iz oblakov, vreme se popravlja, popoldan se že popolnoma zjasni.

Na hitro se odločimo, da vse upanje postavimo na to zadnjo možnost. Čez dan pospravimo ogromne količine hrane, tako da se že komaj premikamo. To so bile poslednje stvari v vreči.

Okrog sedmih zvečer odrinemo z minimalno količino opreme in brez hrane in pijače. Do teme dosežemo Paso Superior, kjer dobro uro ždimo v snežni luknji in čakamo, da nočni mraz stisne razmočen

sneg v trdno skorjo. Nebo je eno samo ozvezdje, mraz veje z njega, vendar se skorja še predira pod težo človeka. Dobro uro po odhodu se razmere uredijo, hitimo do vznožja Francoskega sedla.

Še vedno je noč, s tesnobo v prsih se nenavezani, s pomočjo preperelih vrvi vzpenjamo. Ti občutki so res nenavadni. Preden se z vso težo obesim na staro vrv, oklevam. Hkrati se zavedam, da takšno oklevanje ne vodi prav nikamor, svojo misel prisilim v smer optimizma. Pri popolni zavesti se odločim za dejanje, ki me lahko pogubi. Spominjam se, da je vrv nekje više že zelo natrgana. Ko se vzpenjam, v mislih vidim tisto mesto, vidim tanka vlakna, ki popuščajo, z lučjo polzim po temi, osvetljena vrv je videti kot nova, nekje zgoraj skušam odkriti njeno šibko točko. Hitim, sopem in potem končno pomaknem eno prižemo prek kritičnega mesta. Ugasim luč, srce se umirja, brezskrbno poslušam zamolkle zvoke, ki jih povzročata prijatelja pod menoj. Začuda me ne skrbi zanju. Če sem sam v nevarnosti, me skrb zame popolnoma pre-

---

LETOS IDEALNA SMUKA NA LEDINAH

Od 20. junija so Ledine s smučiščem na ledeniku odprte; snega na ledeniku je letos rekordno veliko (na sliki je ledenik 10. julija 1986) — njegov jezik je daljši za 600 metrov, pa tudi njegova debelina je dokajšnja. Struktura snega je odlična — ni pahljačasta kot npr. na drugih naših smučiščih. Kranjska koča letos pričakuje več kot 6000 obiskovalcev in kakih 4500 oskrbnih dni. To je edini primer planinske koče, kjer se nadejajo tako optimističnega izkoristka.

Posnetek: Franc Ekar

vzame, le malo je prostora za druge. Kadar se že povzpnem prek nevarnega mesta, mi to vlije tako mero optimizma, da se mi zdi povsem nemogoče, da bi se prijateljema za menoj lahko kaj pripetilo. Kadar pa sta prijatelja pred menoj, je razpoloženje čisto drugačno. Predstavljam si, kako vrv poka, kako letita mimo mene v zmešnjavi vrvi in snega v vznožje.

V zadnjih metrih stene naenkrat opazimo, da luči ne potrebujemo več. Brezpredmetna tema se je spremenila v vodeno temino, ki je dobivala rožnati nadih, njegova moč je naraščala. Rožnata sivina je postopoma postala rdeča, rdeče nebo na vzhodu, rdeč sneg na ledeniku in celo rdeče skale. Najveličastnejši je prehodni del neba, kjer porajajoči se dan z vsemi svojimi čudovitimi barvami zajeda v temen pas preteklo noč, ki se umika na zahod. Temina prehaja v modrino in še kasneje v blede, skoraj brezbarvno sivino. Okoliške gore so puste, mrzle, nedostopne. Postopoma se barvajo. Rdeča barva postaja izrazitejša, dokler granit ne zažari v jutranjem soncu. Sledi izbruh rumene barve, ki s časom obledi, gore dobijo svojo dnevno podobo. To čudovito stvarjenje dneva opazujemo na Italijanski škrbini, na grebenu, kjer se pogled prvič odpre na najlepšo goro na svetu — Cerro Torre. Kako je človek v takšnih trenutkih smešen! Njegova notranjost je polna prekipevajočih čustev, in namesto da bi kaj pametnega rekel, prihajajo iz telesa samo neka vzdihovanja, nerazumljivo blebetanje. Pokaže se človekova ujetnost v okvir besednega zaklada, ki mu ga je omogočil razum in mu ga hkrati zamejil. Že preprosto porajanje jutra ti podari čustva, ki si jih besedno ne moreš razložiti ali jih opisati.

KONČNO NA VRHU

Precej smo že zdelani, pravi vzpon pa se še niti začel ni. Če takoj nadaljujemo vzpon, se lahko naredi, da bomo zaradi utrujenosti prepočasni in se nam bo vrh izmuznil iz rok; če pa počakamo še kak dan na sedlu, tvegamo poslabšanje vremena. Odločimo se za prvo varianto, ob enajstih dopoldan smo že 400 metrov visoko v steni, na koncu pritrjenih vrvi. Nebo je še vedno brez oblaka, le leden veter se je močno okreplil. Plezanje je precej težko, višje zgoraj nam stometski previsni pas povzroča skrb. Do kraja ne bomo izvedeli, ali bomo sploh lahko izplezali. Kup stvari, ki so pomembne za varno napredovanje, nas tako zaposli, da se nam je zdelo poslabšanje vremena le trenutno. Obdala nas je megla, veter je postal tako močan, da so vrvi stale navpično navzgor, navkljub vsem fizikalnim zakonom. Razžiral me je bes. Vse kaže, da bo treba že drugič tik pod vrhom obrniti.

Ob štirih popoldan se zberemo na polici pod previsom, ki zapira prehod v zgornje,

lažje visine pod vrhom. S seboj vzamemo vrv, dereze, cepine, fotoaparati. Ves čas vzpona nas razjeda negotovost o pravilnosti odločitve. Ni nam jasno, kako bo potekal v takšnem vremenu sestop.

Vrh smo dosegli ob petih. Na njem ni bilo ničesar razen skal, snega, vetra. Naše tri postave so se kot neresnične podobe zajedale v drobovje oblakov. Po vsakem metru sestopa je upanje na izboljšanje splahnelo. Razmere so postajale neznesne. V megli smo težko našli nahrbtnike, ki smo jih pustili na kraju, kjer so se skalne težave nehale.

Nov sneg je prekril skalo, postala je gladka kot led, veter je nabijal snežinke od vsepovsod, v vsako špranjo. Oči so zmrzovale. Očala proti vetru so bila kmalu neuporabna. Za prvi spust ob vrvi pripravimo sidrišče z zanko okrog skalnega roglja. Veter jo nekajkrat sname, preden se Bogdan spusti v zmešnjavo zraka in snega. Oglušujoče buči. Z Radom stojiva skupaj na drobni polički, pa se ne moreva pogovarjati. Obraze skrivava v prsi, iščeva zavetje, a ga ni nikjer. Dolgo se upirava vetru, včasih se vprašujočih oči spogledava. Bogdan bi vendar že zdavnaj moral pristati spodaj, le kaj je narobe! Če se mu je kaj zataknilo in si sam ne more pomagati, potem bo ostal kar tam, ker mu midva ne moreva prav nič koristiti. Zmrznjen bo bingljal v vetru, z Radom bova primrznila na stojišče.

Sestopim nekoliko nižje, napeta, polede-nela vrv je slaba opora. Obupan kličem Bogdana, pa se nič ne sliši. Le meter vstran opazim ozko poč, v katero se je zajedel konec vrvi. Ko ga sprostim, se stvari uredijo. Bogdan se lahko spusti do kraja, za njim prideva še z Radom. Dosegli smo fiksne vrvi. Močno so polede-nele. Že pri vzponu smo opazili več natrganih mest. Zdaj nam je bilo popolnoma vseeno. Z vso silo smo se obešali nanje, strah pred naravnimi elementi je izpodrinil strah pred pretrgano vrvi.

Opolnoči dosežemo Italijansko škrbino in nekoliko znosnejše razmere. Vsaj pogovarjamo se lahko. Mislim sem, da se je zgoraj samo meni zazdelo, da bomo vsi umrli. Vendar sta tudi Bogdan in Rado izjavila nekaj podobnega. Še nikoli nismo imeli tako jasnega občutka smrti.

Nekoliko zatišna Vzhodna stena Francoskega sedla nas je sprejela z ogromno količino novega snega. Sestopamo v neprestanem posipanju plazov. Obdaja nas bela, zdi se nam celo topla, mehka pršiča. Rohnenje vetra je ostalo zgoraj na grebenu, zatišje nas je navdalo z občutkom varnosti.

OGENJ IN ČAJ — NAŠE EDINO VESELJE

Pozno popoldan se vsak zase priklatimo v bazo. Spalne vreče zmrznjene potegnemo iz nahrbtnikov, hrane ni, obleka je mokra,

PORTRET PLANINCA

STANKO LODRANT, PLANINEC IN VSESTRANSKI USTVARJALEC

PLANINSTVO JE SRČNA KULTURA

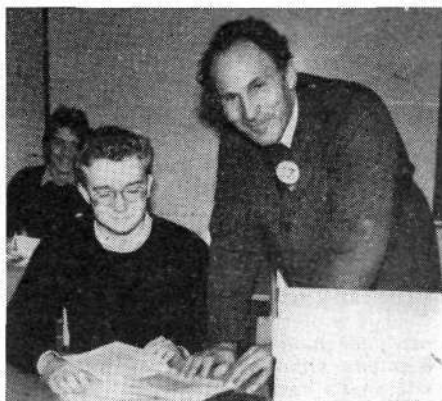
HREPENENJE PO GORAH SE RAZVIJA KVADRATNO Z ODDALJENOSTJO: BOLJ SI ODDALJEN OD GORA, BOLJ HREPENIŠ PO NJIH

Ko sem pred letom ali dvema pisal o Stanku Lodrantu za časnik Večer, sem že kar v naslovu poudaril Lodrantovo široko obzorje zanimanja in množico dejavnosti, s katerimi se ukvarja. Tu so poleg poučevanja kemije, ki mu daje kruh, še predvsem planinstvo, pa glasba, literatura, likovna umetnost, zgodovina itd. Pa so se potem kaj kmalu našli taki, ki so mu očitali, češ, kaj se hvali s svojim pisanjem v Planinski vestnik in Koroški fužinar, z igranjem na citre in pisanjem not, risanjem in predsednikovanjem v Planinskem društvu Prevalje; naj raje ostane kar pri svojem osnovnem poklicu. Pa je vse to od Lodranta tudi težko izvirtati, morda nekemu prišleku tudi ne bi uspelo; domačini, posebno njegovi bivši in današnji učenci, pa ga že bolje poznamo od vseh strani. Stanko Lodrant je namreč izjemno skromen mož, ki sebe nikoli ne postavlja v prve vrste, rajši kakšno svojo zaslugo pripiše drugemu. Čeprav Stanku Lodrantu to gotovo ne bo všeč, pa je vendarle treba že v začetku zapisati, da je to izjemno kreativen, razmišljujoč, delaven in vsestransko izobražen človek in bo tako ta portret zaradi prostorskih in drugih omejitev ostal le skica za portret...

edino, česar se veselimo, sta ogenj in vroč čaj.

Novo smer v Južni steni smo posvetili spominu na Borisa Simončiča, mladega alpinista iz Zagorja, ki se je tri mesece po vrnitvi iz Patagonije leta 1983 smrtno ponesrečil pri sestopu z Les Courtes; življenje mu je vzel plaz kamenja in snega. Smer je visoka okrog 700 metrov (do vrha), dali smo ji splošno oceno težav po francoski opisni lestvici — ED (extrem difficile), kajti ocena za skalno plezarijo VI, A₂, praktično ne pove ničesar.

Plezali smo: Bogdan Biščak in Rado Fabjan iz postojnskega odseka ter Matevž Lenarčič iz alpinističnega odseka Trbovlje.

Obema je kemija veliko veselje — Stanko Lodrant s svojim učencem Patrikom Kolarjem

GORA VABILO ŽE OD MALIH NOG

Uršlja gora ali Gora, kot ji Korošci pravimo, je že od vsega začetka velika ljubezen Stanka Lodranta. Rodil se je na Prevaljah, kjer tudi danes živi, in Gora je od Prevalj le streljaj. Pa vendar mu je bila sprva zelo daleč...

»Rojen sem v revni družini, ki se je le s težavo prebijala skozi življenje. V naši hiši je bilo na prvem mestu delo. Tako v rošno mladih letih za planine ni bilo časa. Spominjam se bice (na Koroškem je bica izraz za babico, op. p.), ki mi je večkrat dejala: 'Le kaj boš iskal zgoraj, ko pa nisi ničesar izgubil.' In po tistem, kar ti ni ponujeno, človek še bolj hrepeni. Nekoč sem nekje zapisal, da se hrepenenje po gorah razvija kvadratno z oddaljenostjo: bolj si oddaljen od gora, bolj hrepeniš po njih. Za to so dober dokaz — na eni strani — Prekmurci, na drugi pa ljudje, ki živijo pod gorami in nanje zopet gledajo drugače, nekateri tudi z materialnega vidika, to je, da je mogoče od njih imeti tudi nekakšno koristi, česar pa prav tako ne gre zameriti. Ko sem študiral v Ljubljani, ni bilo kdove koliko časa za planinarjenje, saj je bil študij kar precej zahteven. Leta 1950 sem se zaposlil na gimnaziji na Ravnah in takrat sem pričel navduševati mlade za planine in planinarjenje...«

ŽE 35 LET VODI MLADINO V GORE

Res bi bilo zanimivo vedeti, koliko učencev je Stanko Lodrant v teh tridesetih in več letih »zastrupil« s planinami. Sam zopet skromno dodaja, če ne bi tega delal on, bi gotovo kdo drug. Rok Kolar, Peter Ficko, Irena Komprej in drugi izvrstni alpinisti bi verjetno tudi sami našli pot do gora, mnogo pa jih je, ki jim je gore približal prav profesor Lodrant. Že pred leti je zapisal: *»Delo z dijaki je prijetno, da le najdeš primeren način. Prave trenutke je treba zgrabiti, čimbolj eksotične cilje izbrati, ne uvajati prisilo. Načrti morajo biti čimbolj neopazni. Mladina sovraži okvire, vse se ji mora zdeti nekam spontano.«*

In to je tudi njegovo osnovno vodilo. Oglasna deska na šoli je že vsa leta sèm polna objav, vabil, fotografij, zapisanih ali narisanih doživljajev. Nič koliko izletov na Uršljo goro in druge koroške gore, pa v Logarsko dolino, na Okrešelj, pešačenje od Kotelj do Belih Vod in iz Ljubljane do Koroške, mnogo je bilo pohodov na Stol in srečanj ob dnevu planincev. In v kót vselej zanimive oglasne deske je profesor Lodrant pripisal: *»Vseh doživljajev natančno ni mogoče popisati, pa pridite prihodnjič tudi vi.«* In tako je rasla in še rase četa mladih planincev. Tu pa je Stanko Lodrant tudi nekoliko ponergal. Planince na šoli so sedaj strpali v okvir šolskih športnih društev in vsako leto je treba oddajati poročila o delu, množičnosti ipd. Stanko pa pravi, da je zanj planinstvo bolj srčna kakor telesna kultura.

RAJŠI V GORAH KOT NA SEJAH

Nekoliko je potožil tudi glede sej. Pravi, da rad hodi v gore, ne pa na sestanke.

Stanko je že deset let predsednik Planinskega društva Prevalje in tako mora hoditi na vse seje — od mladinskega prek gospodarskega in propagandnega odseka do izvršnega in glavnega odbora, sočasno pa še na seje telesnokulturne skupnosti in drugih družbenih organizacij. Vendar, kot kaže, ne gre drugače, in Stanko je delaven tudi po tej strani.

Njegovih deset let predsednikovanja pa je pustilo tudi velike sadove, največji je gotovo nov dom na Uršlji gori. In PD Prevalje je danes gotovo eno izmed prvih desetih v Sloveniji — tako po članstvu kakor po dejavnosti. O prevalskem planinskem društvu pravi Stanko tole:

»Naše društvo ima imenitno zgodovino, ki pa nam je lahko tudi v breme. Mnogi sedaj pričakujejo rast društva, kar pa bo zelo težko. Z velikimi napori smo zgradili to kočo, še težje jo bo sedaj vzdrževati. Dokler bodo v društvu delali takšni ljudje, kot so — denimo — Emil Pleinšek, Ivanka Komprej in drugi, se nam za prihodnost kočice in društva ni treba bati. Jezi pa me druga stvar: Služba družbenega knjigovodstva in druge državne institucije do nas ne kažejo nájveč razumevanja. Planinci delamo s srcem, vsi smo volonterji in mnogokrat tudi nevešč administrativnih procedur in postopkov. Te institucije pa do nas nimajo usmiljenja...«

ŽAGARJEV NAGRAJENEC

Stanko Lodrant je letos za svoje pedagoško delo prejel najvišje priznanje, ki ga je v tem poklicu sploh mogoče dobiti: Žagarjevo nagrado. Stanko pravi, da je nagrade zelo vesel, prav tako pa ne bi bil razočaran, če je ne bi dobil. Zanj je namreč že to zadosti velika nagrada, da so ga za to priznanje predlagali šolski kolektiv, kolegi iz zbornice, ki so na ta

način dali priznanje njegovemu delu. Pri svojem delu — tako piše v obrazložitvi — profesor Lodrant išče nove in boljše metode dela in skuša uvajati inovacije. Kemijo Lodrant interpretira in podkrepljuje z biologijo, fiziko, matematiko, sociologijo in drugimi znanostmi, učence skuša učiti razmišljanja — in prav v tem je njegova največja odlika.

»Priznavam, da nisem specialist iz kemije, čeprav se vedno izpopolnujem in berem strokovno literaturo. Na Ravnah namreč za znanstveno delo ni možnosti, če pa bi ostal v Vinčih, kjer sem začel, bi bila moja kemijska pot gotovo precej drugačna. Tako se posvečam didaktiki, hkrati pa planinarim, rišem, igram, pišem. Moram reči, da sem bil kar malo jezen na nekatero kolege, ki so prišli v naše kraje iz mest in potem negodovali, češ da tu ni

kina, opere, gledališča in tako dalje. Sočasno pa ne znajo izkoristiti tega, kar jim ta kraj ponuja — če omenim samo gore,« poudarja Stanko Lodrant.

Veliko veselje pa ima naš portretiranec tudi z enim od svojih učencev, ki mu med vrstniki v kemiji v Jugoslaviji in Evropi, pa morda še malo čez, ni para. To je Patrik Kolar, ki ima z evropskih kemijskih tekmovanj že precej odličij, Stanko Lodrant pa je njegov mentor.

Stanko Lodrant živi polno življenje, po svetu in gorah hodi z odprtimi očmi, svoja razmišljanja in občutenja pa izraža tudi v pesmi, prozi in risbi. Stanko se iz gore gotovo ne vrne brez zapisane misli ali narisane doživljaja, podobe iz narave. Tako doživlja sebe in gore mnogo bolj bogato ...

Miro Petek

NA SNEŽNIK PO PRAPROTOVO SEME

BREDA KOVAČIČ

Mesto se je šele začelo prebujati, ko smo se planinci iz PD Železničar Celje že zbrali na železniški postaji. Odpravljali smo se namreč na Snežnik, 1796 m visoko goro v Dinarskem gorstvu. Do Ilirske Bistrice smo se peljali z vlakom, od tam do Sviščakov, vznožja Snežnika, pa z avtobusom. V planinskem domu so nam razdelili sobe, potem pa smo jo mahnilo proti vrhu.

Pot nas je najprej vodila skozi gozd, ki pa se je kmalu razredčil do nizkih borovcev. Da je gora res bogata s cvetjem, smo se lahko prepričali na vsakem koraku. Ob opazovanju rastja smo kmalu prispeli na vrh, kjer smo se okrepčali in se razgledali po okolici, potem pa je bilo treba zopet na pot. Ker hoja ni bila naporna, se je povsod razlegalo veselo čebljanje. Tako smo pravzaprav ugotovili, da je nocoj noč brez sna in da se bodo nekateri planinci opolnoči zopet povzpeli na vrh. Vsi smo bili navdušeni in zatrjevali smo, da se pohoda zagotovo udeležimo. Toda proti koncu poti so nekateri že začeli stokati, da so jih ožulili čevlji in da ne vedo, ali bodo ponoči lahko hodili.

Na pogovor smo kmalu pozabili, saj so se naše misli zdaj sukale okoli kresa, ki naj bi zagorel to noč. In res, ko se je na zemljo spustil mrak, so proti nebu švigili plameni in ob spremljavi kitare se je oglasila pesem.

Potem pa je bilo treba podeliti priznanja najmlajšim planincem, ki so letos uspešno končali planinsko šolo.

Bilo je že pozno, in zato smo se porazgubili po sobah, vendar klepet še dolgo ni utihnil.

Urni kazalec se je že bližal polnoči, ko se je prikazal Arči in nas spomnil na dopoldanski pogovor o nočnem vzponu. Navdušenje je bilo precej manjše, saj so bili nekateri le še napol budni. A trije smo se le odločili, da takšne priložnosti ne bomo izpustili. Od prejšnjih navdušencev nas je ostalo sedaj še samo sedem, jaz pa sem bila edina predstavnica ženskega spola.

Pot so nam osvetljevale kresnice, ko pa so se te utrudile, so na pomoč priskočile ročne svetilke, ki se jim je občasno pridružila tudi luna. S svojim celim obrazom je začudeno opazovala »človeke«, ki so se ob uri strahov plazili okoli.

Nočno tišino je motilo le škrtanje kamenja pod nogami, saj so naše misli zaposlovale govornice o »praprotovem semenu«, ki ima na kresno noč čudežno moč in izpolni tistemu, ki ga najde, največjo željo.

Na vrh smo prispeli zelo hitro, in odločili smo se, da bomo počakali na sončni vzhod.

Jutranja zarja je obsijala gorske grebene — in odprl se nam je čudovit razgled prav do morja. Oblaki so se razkadili, in ob lepoti, ki se nam je prikazala, je bila neprespana noč v hipu pozabljena.

V dolino smo se vrnili nasmejani. Res da nismo našli »praprotovega semena«, vendar se nam bo ta noč za dolgo, dolgo vtisnila v spomin.

SEJEM RABLJENE PLANINSKE OPREME

OB LETOŠNJEM SEJMU V LJUBLJANI SO ČLANI ALPINISTIČNEGA ODSEKA LJUBLJANA MATICA IMENITNO PRIKAZALI REŠEVANJE V STENI IN SPUST PO VRVI — SEVEDA S STAVBE METALKE

ANDREJA ERDLJEN

Prijatelji hribov so že od nekdaj ubadamo s problemom nabave potrebne planinske opreme. Ne samo da je ta zelo draga; v naših trgovinah je mogoče kupiti zelo malo stvari — zlasti alpinistične opreme; nakupi v inozemstvu pa nam močno tanjšajo denarnice.

Da bi vsaj delno ublažili ta problem (rešiti ga mi, planinci in alpinisti, sami ne moremo), smo lani pri mladinski komisiji PZS prvič organizirali sejem rabljene planinske in alpinistične opreme v Ljubljani. Namen sejma je bil, da bi tisti, ki določenih delov opreme ne potrebujejo več, le-te ponudili tistim, ki morda prav te stvari že dolgo iščejo in bi jih tukaj lahko dobili, seveda po nekoliko nižji ceni. Čeprav odziv na prvi sejem, ki je potekal v ljubljanskih Križankah, ni bil takšen, kot smo pričakovali in želeli (ne s strani prodajalcev in ne s strani kupcev), smo vseeno sklenili, da bomo sejme nadaljevali.

PLITVICE IN MEDVJEĐAK

Gozdnat gorski greben Medvjeđak, nadaljevanje Ličke Plješivice, je od Plitviških jezer oddaljen le tri kilometre in je zelo prijetna sprehajalna pot. S sredine njegovega hrbta se dvigata dva kamnita vrhova: Oštri Medvjeđak (884 m) in Tupi Medvjeđak (868 m), s katerih je prekrasen razgled.

Tu se po obhodu jezer lahko napotite po Blankini poti, od hotelskega kompleksa Plitvice pa lahko pridete na Medvjeđak po dveh poteh: prva vodi od Liške hiše mimo kampa in restavracije po cesti Zagreb—Split do table za bencinsko črpalko. Trideset korakov dalje se prične steza, ki se počasi vzpenja v čudovitem bukovem gozdu. Hoja traja približno eno uro. Obstaja varianta na Tupi Medvjeđak s sestopom pri vasi Rastovača, ki pa je ne priporočamo.

Druga pot, ki ni najbolje označena, vodi prek mostu in ceste Zagreb—Split. Leva stran je ugodnejša. Nato poldesno prečkate parkirišče, ta pot pa teče levo od Blankine poti.

Josip Sakoman
(prevod in priredba N. V.)

VTISI S PLOŠČADI PRED BLAGOVNICO METALKE

Sejem smo letos priredili pred blagovnico Metalke v torek, 10. junija, od 11. do 19. ure. Na pultih je bilo opaziti najrazličnejše planinske čevlje, nahrbtnike, spalne vreče in nekaj klinov. Ob tej priložnosti smo prodali tudi veliko planinskih edicij — najbolj so kupci segali po planinskih vodnikih. Deseti junij je bil vroč dan, kar se je občutno poznalo tudi pri »šanku«.

Tudi mimoidoči, ki niso o sejmu vedeli ničesar, so postali pozorni na gorske reševalce s postaje GRS Ljubljana, ki so z vrha zgradbe Metalke simulirali reševanje v steni, in na mlade alpiniste iz alpinističnega odseka Ljubljana Matica, ki so prikazovali spuščanje ob vrvi z vrha blagovnice Metalke. Prav čudno je, da v križišču ni prišlo do kakšnega karambola, saj so našo dejavnost zavzeto spremljali tudi vozniki avtomobilov.

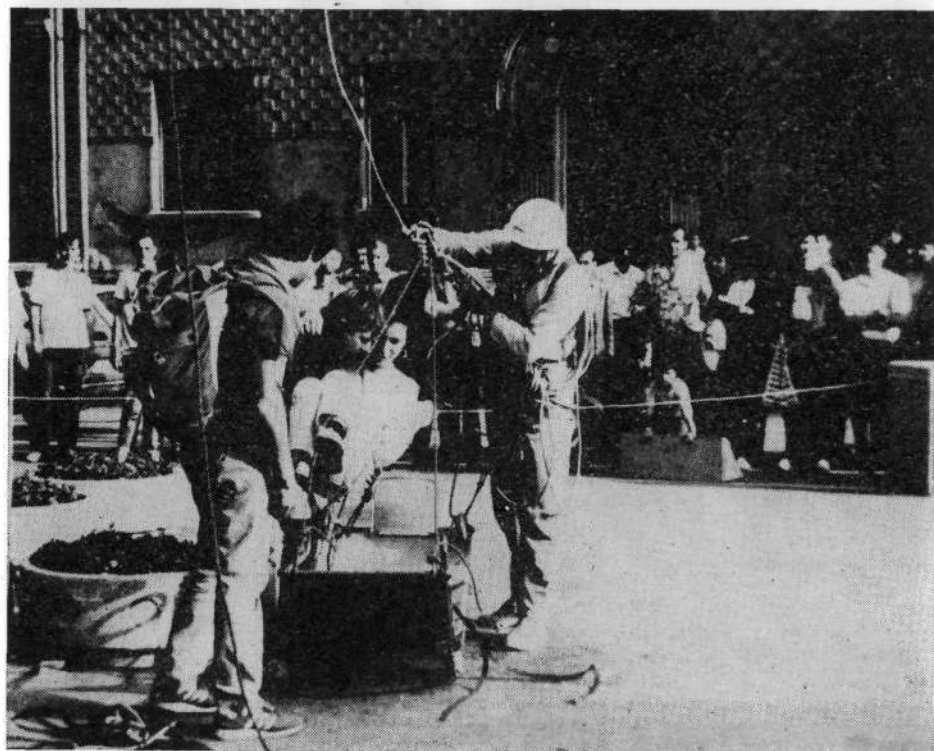
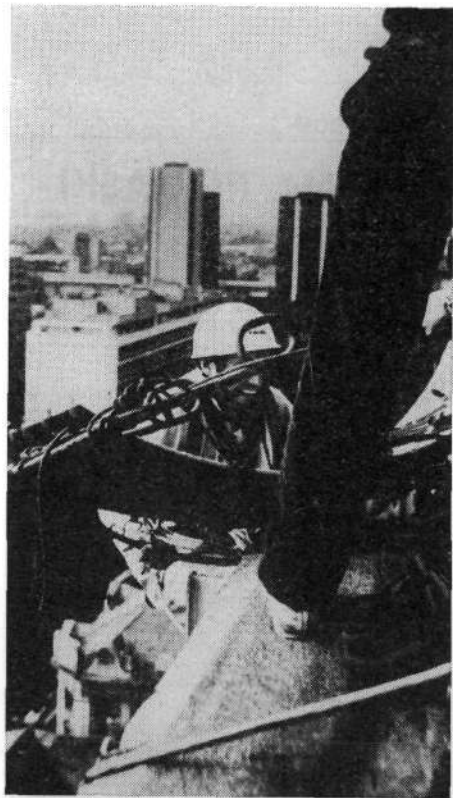
IN ČESA SI ŽELIMO ZA PRIHODNJE SEJME?

Da bi prišlo še več ljudi, ki jih karkoli zanima v zvezi s planinstvom, alpinizmom in planinsko opremo. Na sejmu namreč vedno poskrbimo za to, da je tam dovolj alpinistov in planincev, ki so obiskovalcem na voljo tudi za posredovanje kakršnihkoli informacij.

Želimo, da bi vsi, ki morda imajo kje doma kakšne, čeprav že nekaj let stare čevlje, pa jih ne nosijo več, nahrbtnike, morda tudi kakšne stare planinske knjige, te reči prinesli na sejem in tako omogočili večjo ponudbo tistim, ki to želijo kupiti. Mi bi pa radi obiskovalcem posredovali čimveč informacij, morda tudi s prikazovanjem diapozitivov in filmov. Želeli bi tudi, da bi se nam priključili domači izdelovalci opreme.

Čeprav je glavni namen sejma prodaja in nakup opreme, smo prepričani, da se nekateri začno zanimati za hribe prav zaradi takšnih sejmov. In prav to, da zbudimo pri ljudeh zanimanje za planinstvo, je tudi eden pglavitnih ciljev planinske organizacije.

Posnetki na sosednji strani: Reševalna akcija se je začela. — Spust po vrvi s poslopja Metalke. — Ljubljančani si z zanimanjem ogledujejo vaje reševalcev. Posnetki: Luka Brvar

PLANINCI IZ ROGATCA LEPO SKRBIJO ZA PLANINSKI DOM

POL DUCATA OSKRBNIKOV NA ROGAŠKI (DONAČKI) GORI

O STALNEM OSKRBNIKU SO DOLGO RAZMIŠLJALI, A SE ZANJ NISO ODLOČILI ●
DOM NA LETO OBIŠČE BLIZU DESET TISOČ LJUDI ● RADI KAJ POSODIJO

Čeprav sem Rogaško (Donočko) goro z okna svojega doma videl vsak dan, sem to štajersko lepoticco поблиže spoznal šele pred dobrim desetletjem. Vremenarka je: napoveduje toplo in mrzlo vreme, dež in sneg, so mi govorili kmetje z Dravskega polja. Če je že tako, pa moram gor, sem

si некоč rekel. Takrat tam pod vrhom še ni bilo doma, ki ga danes oskrbujejo planinci Planinskega društva Rogatec-Straža; bili sta le zavetišči tekstilne tovarne iz Majšperka in PD Rogaške Slatine. Na goro sem se odpravil zaradi presunljivih zgodb, in kakor sem že navedel, zaradi vremen-

Oskrbniki doma na Rogaški gori so bili eno od junijskih sobot naslednji (od leve): Štef Koša, Ivanka Adrinek, Franc Ogrizek, Lidija Zalezina, Vili Pust, Valter Adrinek, Adi Lebič, Čepita Slavko in Primož Zalezina.

Posnetek: Zdenko Kodrič

skega napovedovanja. Ko sva se z Rogaško (in ne Donačko, kakor ji ljudje pravijo že kako stoletje) srečala, sem bil zavoljo njenega temnega gozda najprej nekoliko plašen, a ko sem stal na vrhu, sem se počutil kakor viharnik, polno in srečno.

Tudi zadnjič, ko sem bil pod vrhom v družbi oskrbnikov doma, sem se počutil odlično in imenitno. Pod vrh gore tokrat nisem prišel zaradi njene lepote, marveč zato, da bi predstavil oskrbnika novega — nekoliko preveč bahatega — planinskega doma. Dom je zgradilo in ga upravlja Planinsko društvo Rogatec-Straža, ki vključuje 250 članov. V domu zaman iščem oskrbnika. Vsi, ki so v njem, so do mene in seveda do vseh planincev z rogaške in ptujske strani nadvse ljubeznivi in prijazni, zgovorni in nasmejani. Ja, kdo pa vodi dom, sem silil v šesterico, ki je bila eno od junijskih sobot v domu. Kaj bi pa rad, so spraševali. Ko povem, da bi rad slovenskim planincem predstavil oskrbnika, se oglasi Slavo Zalezina, tajnik društva.

»Oskrbnikov je toliko, kolikor je članov predsedstva Planinskega društva,« odgovori. »Zdaj smo mi tukaj oskrbniki,« reče in predstavi svoje pomočnike: Adija, Valterja, Lidijo, Primoža in Ivanko. »Potlej bodo prišli Štef, Francelj in ‚piljot‘ Vili. V soboto in nedeljo bomo tukaj mi, drugi teden drugi, in tako se v domu zamenja okoli dvajset ljudi. Tak je naš dogovor,« doda Slavko, ki je z goro zezan kakor dete z materjo. Nerodno, pomislim. In

SE BOMO KDAJ ZEDINILI?

O imenu »štajerskega Triglava« in imenitnega »Rogaškega Matterhorna« se že nekaj časa bodemo. Nekateri goro imenujejo Rogaška gora, drugim je bolj všeč ime Donačka. Če bi odločitev za eno ali drugo iskali v preteklosti, bi se morali odločiti za Rogaško. Že 1593. je deželni glavar štajerski v okrožnici imenoval goro Roitschberg. Letā 1741 je v cerkvenih dokumentih zapisano ime »monte Roitschberg«. Veliki oboževalec gore dr. E. Frölich jo leta 1856 tudi imenuje Roitschberg, leta 1892 ji poljčanski župnik Alojz Cilenšek reče Rogaška gora in nazadnje Mirko Šoštarič leta 1971 v Planinskem vestniku spet goro imenuje Rogaška gora. Navzlic temu pa ljudje pod goro vrh že dobrih sto let imenujejo Donačka gora. To ime pa je bolj nemško in hrvatsko kakor slovensko. Zato naj bo ime lepote Rogaška gora!

VRH MERI 883 METROV

Rogaška gora je med najlepšimi vrhovi. Sestavljajo ga peščenjak in apnenci. Na gori je tudi skrajno rastišče alpskih rastlin. Na njej je okoli 15 hektarov bukovega pragozda, in kakor trdijo gozdarji, v njem še ni zapela ne žaga ne sekira. Na gori bojda raste edini primerek na svetu — rastlina Wulfenov netresk, našli so ga 1840. leta. Rastlino bi seveda morali najti tudi sedaj, toda prečesati toliko hektarov pragozda je danes zelo težko. Na gori je še viden kamnolom, kjer so kmetje lomili »žrmljenšak« in z njim gradili kleti, mlino in žrmlje. Tudi Rimljane je na goro privabil ta kamen, trdijo zgodovinarji.

Na goro pa tu in tam zaidejo gamsi, lisice in jeleni, včasih tudi sokol selec in še nekatere redke ptice in ujede.

Slavko, kakor da bere moje misli, hitro reče: »Dom, ki smo ga zgradili pred tremi leti, odpiramo prvega maja. Vrata doma so odprta za vsakogar — za planince in ljudi, ki ljubijo samo enodnevene sprehode in izlete v gore, kakršna je Donačka. O oskrbniku smo dolgo razmišljali. Ker pa imajo planinci in društva z njimi slabe izkušnje, smo se v društvu zmenili, da stalnega oskrbnika dom ne potrebuje. Zanj bodo skrbeli člani predsedstva, smo rekli in to tudi zapisali. Dom pa bo odprt v petek popoldne, soboto, nedeljo. Kmalu smo ugotovili, da je tako najbolje. Dom je lepo oskrbovan, čist, in kar je najvažnejše — ni gostilna, kamor bi se po polnoči zapodila mladež iz Rogatca in drugih okoliških krajev.«

PET SOB Z DVAJSETIMI POSTELJAMI

»Čez dom še ni bilo hudih kritik. Planinci se vanj radi vračajo. Tukaj posedijo, kramljajo in uživajo v soncu,« zatrdi Valter Adrinek, član predsedstva. »Kar veseli smo, da se dom ni spremenil v navadno hrbovsko gostilno. Če bi v domu bil stalen človek, bi moral dom spremeniti v oštarijo. Ja, zaradi dohodka. Oskrbnina je draga stvar,« še dodaja Valter.

Dom je prijazen, to je na dlani, pa čeprav njegova arhitektura nič kaj ne spominja na kakšno planinsko postojanko. Eden od planincev je celo rekel, da je dom videti kakor bogat zdovski vikend. No, bodi kakorkoli že, dom stoji in je tačas prijetno zatočišče planincev. V njem je pet sob z 20 posteljami. Planinci iz Rogatca pa pravijo, da bodo kmalu uredili še podstrešje, kjer bo še 40 skupnih ležišč. S

prostovoljnim delom — tako kakor so zgradili dom.

Ali je oskrbništvu privilegij, me je zanimalo. »Ni,« je zatrdil Adi Lebič. »O tem smo se v društvu mnogo pogovarjali in vsi so bili za to, da naj za dom skrbijo člani predsedstva. Včasih v domu tudi trpimo. Ko pride kaka večja skupina planincev, športnikov ali sindikat, je tu zgoraj zelo vroče. Ljudi je treba zabavati, jim kaj povedati o gori, jim streči jedi in pijačo — to ni lahko delo. Takrat se ponavadi dobro pripravimo,« dodaja Adi, ki je tisto junijsko soboto tudi bil »odgovorni« človek za točilno mizo. Delil je nasvete planincem, jim žigosal planinske knjižice in razglednice ter točil pijačo.

LANI JE BILO NA GORI DESET TISOČ LJUDI

Potem se planinci v pogovoru o delovanju svojega društva, o podmladku na šoli, spomnijo dveh, brez katerih v Rogatcu ne bi mogli govoriti o planinstvu in domu na gori. Lidija Zalezina je omenila predsednika društva Jelka Pusta, ki je veliko prispeval, da je društvo postavilo dom na Rogaški gori. Slavko Zalezina pa se je spomnil Helene Erjavec, ki ji Rogačani pripisujejo organizirano planinstvo, »Škoda, da ne moremo nič dobrega reči o našem mladinskem odseku,« pove Slavko. »Kakih deset mladincev je aktivnih, drugih pa ni zraven, in bolj ko ugotavljam, zakaj, manj odgovorov dobim. Mislim, da bo

treba to vprašanje temeljito preveriti. Ja, kar pred vsemi člani društva. Mogoče bomo le našli rešitev in oživili mladinski odsek.«

Lidija pove, da je lani dom obiskalo blizu deset tisoč ljudi. Največ jih je bilo za praznik dela in za dan mladosti. Takrat je tudi najbolj veselo, saj je med obiskovalci največ otrok in mladine. Za dan mladosti jih je bilo skoraj tisoč, in takrat so planinci iz Rogatca najbolj veseli. Slavko reče, da imajo v domu več predmetov, ki jih lahko posodijo obiskovalcem. »In to zastoj,« doda Valter. »Tudi kakega prevoza ne zaračunamo. Imamo društveno terensko vozilo, vozi pa ga ‚piljot‘,« smeje pripoveduje Valter. In res čez nekaj trenutkov pred dom prisopiha star »landrover«. Iz njega stopi nasmejan in prijazen možak — Vili Pust. »Kjer stojite, so moji žulji,« me nagovori nasmejani človek. »Ja, to je greznica in nanjo — se mi zdi — smo vsi planinci zelo ponosni. S skupnimi močmi smo jo zgradili,« še poudari Vili, ki, kakor zvem, zna lepo raztegniti harmoniko.

Takšni so torej obrazi ljudi v domu na Rogaški gori. Prijazni so in taki hočejo ostati. »Planinci so sicer včasih razposajeni, a z njimi je treba na pravo melodijo, pa gre,« je rekel Valter.

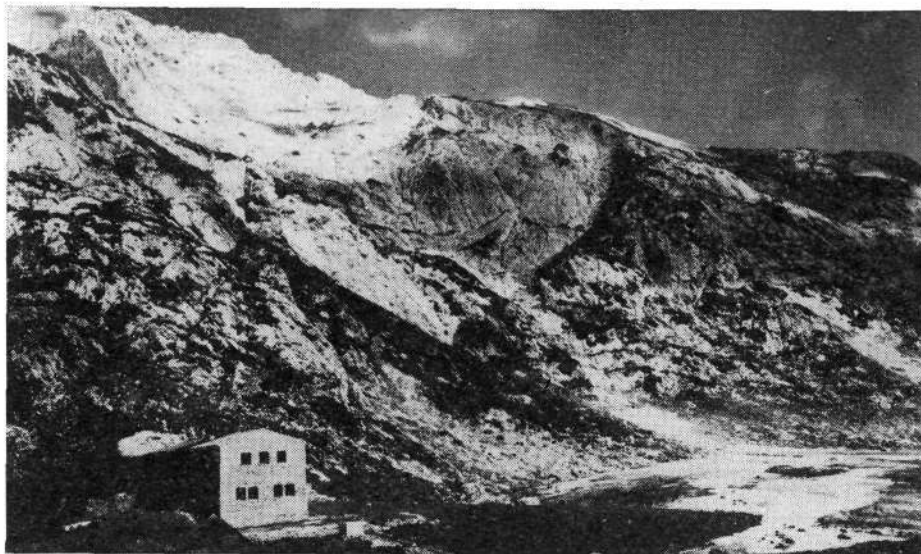
Z njimi je treba ravnati kakor z naravo: ko je kruta, jo moraš božati, ko je nežna in topla, jo moraš vzeti v naročje in zibati.

Zdenko Kodrič

Pod Rogaško (Donačko) goro so Rogačani pred tremi leti postavili planinski dom. Ker je posnetek iz 1982. leta, na njem ni videti prizidka k domu niti urejene ploščadi pred njim. Dom stoji v višini 652 metrov.

Posnetek: Milan Cilenšek

Kocbekov dom na Korošici (1803 metre), levo zgoraj mogočna in izjemno razgledna Ojstrica (2350 metrov)

110 LET DOMA NA KOROŠICI

MILKA IN IVANKA VAS PRIČAKUJETA

KOCBEKOV DOM NA KOROŠICI (1803 METRE) STOJI NA POMEMBNEM STIČIŠČU PLANINSKIH POTI, LEPOTA OKOLIŠKIH VRHOV PA ŽE STOLETJA PRIVABLJA STARO IN MLADO

Starejši planinci in poznavalci Savinjskih in Kamniških Alp se zaklinjajo, da ga ni planinca, odraslega kratkim hlačam, ki vsaj enkrat v življenju ni prestopil praga koče na Korošici. Prav tako se zaklinjajo, da je v vseh kočah, ki so doslej na Korošici bile, prespalo vsaj toliko planincev, kot jih letos šteje naša zveza. V koči je 90 postelj, in ni bila redkost, ko so planinci morali na stolih v jedilnici prečuti noč, ker je ležišč zmanjkalo. Kako tudi ne, koča na Korošici je na stičišču planinskih poti, lepota okoliških vrhov pa že stoletja privablja staro in mlado.

Dr. Johannes Frischauf je bil med prvimi, ki je zaoral turistično ledino naših Savinjskih in Kamniških Alp. Zgradil je prva tri planinska zavetišča: na Suhadolnikovi planini pod Kokrskim sedlom, na Okrešlju in na Korošici. Nenaklonjen nemškemu nacionalizmu je toplo pozdravil ustanovitev Slovenskega planinskega društva leta 1893 in mu postal vnet svetovalec. V društvu je Kamniški sledila Savinjska podružnica — njen oče je bil mladi gornjegrajski nadučitelj Franc Kocbek. Oba velika moža sta bila tesno zvezana v življenju in delu in z obema je neločljivo povezana Korošica.

Ob nemškem je leta 1876 zraslo na Korošici slovensko zavetišče, lesena pastirska koča. Na njenem skorajšnjem pogorišču so se leta 1894 lotili obnove, postavili so kočo in ji dali Kocbekovo ime. Zavetišče je imelo dva prostora, pastirski stan in veliko turistično sobo s pogradi in ognjiščem na sredi.

K njej so utirali, označevali in opremljali številne nove poti. Vodnik Miha Uršič je še v prejšnjem stoletju po Kocbekovem naročilu utrl pot od koče na vrh Ojstrice, z Ojstrice do Škarj in do Logarske doline. V dvajsetih letih so uredili še več smeri: direktno na Planjavo, čez divje romantičnega Konja in prek Škrbine, od Korošice v Robanov kot. Na Korošici stara koča okoli leta 1930 ni več zadoščala za številne planince, ki jih je tja gor prišlo tisoč in več na leto. Nadzidali so jo in razširili, da je bila leta 1930 videti kot nova. Dobila je nadstropje in pločevinasto streho in lahko sprejela pod svoje okrilje do petdeset izletnikov. Tu so se ob gornikih zbirali predvsem višinski smučarji. Dom je kmalu postal znova pretesen. Stavbenik Vinko Jordan se je po načrtih Mirka Megliča in pod nadzorstvom Andrina Kopinška lotil povečave.

Po drugi svetovni vojni so kočo na Korošici — Kocbekovo kočo — še večkrat popravljali. Najprej leta 1960, deset let kasneje so se v društvu spet odločili za večjo adaptacijo. Znova so poiskali starega znanca, stavbenika Vinka Jordana, ki je nalogo končal leta 1973, v času, ko so sklenili na Korošici, enem najmikavnejših predelov Savinjskih in Kamniških Alp, v živem spominu na prvaka slovenskega planinstva Franca Kocbeka proslaviti 80. obletnico ustanovitve društva in zveze.

V teh dneh Nikola Djak, sicer iz Pucareva, s svojimi konji dvakrat na teden drobi na Korošico. Konji so letos zamenjali predragi helikopter, Nikola bo v kočo znosil pet ton opreme in živil ter pijač. Devet ur je vselej na poti, da bi lahko odtešil nekaj tisoč planincev.

Oskrbnica Milka Zamernik in njena svakinja Ivanka Zamernik namreč napovedujeta, da bo Korošica pod svojo streho pogostila tudi zahtevnejše goste. Milka je bila predtem gostilničarka v Podvolovljeku, Ivanka pa pastirica na Podvežaku. Lepo vreme letos v ta prelepi konec naše domovine privablja še več gostov, kot so jih našli lani.

Marlen Premšak

društvene novice

SREDI DELA OMAHNIL V SMRT

**SLOVO
OD LADA
GOLOBA,
KLENEGA
ČLANA
PLANIN-
SKEGA
DRUŠTVA
KAMNIK**

Neumoren, neugnan in neustavljiv pri uresničevanju društvenih nalog je umrl Lado Golob. Kruto naključje je hotelo, da je nesrečno omahnil v smrt sredi kamniških gora.

Ni imel celih 50 let, ko smo se 16. julija 1986 planinci in drugi prebivalci iz bližnje in daljne okolice poslavljali od njega. Več kot 20 planinskih, gasilskih in drugih praporov ga je spremljalo, v žalnem sprevodu pa je bilo nekaj tisoč ljudi. Tak je bil naš Lado. Vsi smo ga imeli radi in ga spoštovali zaradi njegove pridnosti in planinske poštenosti, zaradi njegove predanosti ideji planinstva, saj je za planinske cilje izgoreval in zanje tudi umrl. Že kot mlad delavec se je vključil v Pla-

ninsko društvo Kamnik, postal je steber tega društva, s prevzemanjem vedno odgovornejših nalog pa je rasla in se krepila njegova dejavnost. Vseh njegovih del ne bi bilo mogoče naštetih. Akcijam se je priključeval kot marljiv in delaven član, pa vendarle ni mogoče mimo njegovega bistvenega deleža pri posodobitvi žičnic na Kamniško in Kokrsko sedlo in pri dograditvi planinskega doma na Kamniškem sedlu. V to planinsko postojanko je vložil več tisoč ur prostovoljnega dela. V nekaj letih gradnje je vsak prosti konec tedna hitel na delovno akcijo; še več — organiziral in vodil je vsa dela vse do konca gradnje 1983. leta, ko je Planinsko društvo Kamnik slavilo 90-letnico obstoja. Kot načelnik gradbenega odseka je nadaljeval delo pri ureditvi društvenih prostorov in ob tem že snoval načrte za posodobitev in razširitev koč na Kokrskem sedlu. Dela so bila zastavljena v preteklem letu, letos pa naj bi prizidek bil že pod streho. Sredi te vneme ga je nesreča iztrgala iz našega okolja. Odšel je, ko je organiziral priprave za betoniranje tretje plošče prizidka.

Rad je obiskoval naše lepe gore, vodil številne izlete, z osebnim zgledom je vzgajal mladi rod, ko je skupaj s svojo ženo Marijo, enako predano planinsko delavko, postavljala temelje planinski skupini na osnovni šoli v Stranjah. Danes sodi ta skupina med najboljše. Živel je bogato planinsko in društveno življenje. Vrzel z njegovim odhodom bo težko zapolniti, planinci bomo čutili bolečino in rana bo še dolgo skelela. Najbolj kruto pa je njegova smrt prizadela družino, ki ga bo še bolj pogrešala, saj je bil dober

mož ženi Mariji in skrben oče štirim njunim otrokom.

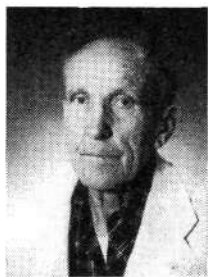
Močno ga bomo pogrešali na vsakem koraku zlasti planinski sodelavci, ko smo se z njim srečevali na številnih skupnih akcijah.

Lado je ljubil planine, kot jih je on znal, z vsem srcem in ljubeznijo, sredi planin pa je omahnil v smrt, ko je sledil delovnim nalogam planinskega društva. Kamniški planinci bomo nadaljevali njegovo delo in se s tem najbolj oddolžili njegovemu spominu.

Njegovo bogato in plodno življenje bo marsikateremu planincu vzor in zgled klenega in pravega planinca.

Stane Simšič

UMRL JE EMERIK HERLEC

Kranjski planinci smo se poslovili od planinca, vzgojitelja, gospodarja in planinskega oskrbnika Emila Herleca, rojenega v Gradcu leta 1893.

Poleg materialnih stisk v prvih povojnih letih, ki so ga pestile kot očeta osemčlanske družine,

ga gore niso mogle odtegniti, da bi jih zapustil. Nasprotno, še bolj se jim je približal, iz njih je črpal vire energije za dostojno in napredno življenje sinov in hčere, ki jim je vliil planinskega duha in s tem povzročil, da so Herleci postali velika planinska družina. Ob tem zadnjem srečanju pa ne smemo pozabiti, da je bil Emerik v letih 1947—49 gospodar PD Kranj, v letu 1955 oskrbnik na Učki, v Vratih je bil oskrbnik leta 1956/57, leta 1950 v Planinskem domu na Krvavcu ter v letih 1967/68 v Zavetišču GRS na Krvavcu.

V planinski organizaciji je deloval tudi kot vodnik, mentor, z izgradnjo lastne planinske kočje v Krnici pa so bila tudi vedno odprta vrata za organiziranje raznih seminarjev, tečajev in drugih planinskih srečanj.

Zadnje besede je Emeriku Herlecu izrekel podpredsednik PD Kranj Ciril Hudovernik, ki je v letu 1948 imel težko nalogo poiskati v Grintovcu (kjer je bil s skupino na turi) Emerika in mu postopoma povedati, da se je prejšnji dan njegov najstarejši sin Franko pri plezanju smrtno ponesrečil.

Za nesebično in izjemno požrtvovalno delo v planinski organizaciji je Emerik Herlec prejel več priznanj PZS — vse do zlatega častega znaka.

Franc Ekar

OBNOVILI SO POT NA ROMBON

Markacisti PD Bovec so pred kratkim obnovili markacije ter uredili in očistili planinsko pot iz Bovca čez planino Goričico na vrh Rombona (2208 m). Tako je domačim in tujim planincem in turistom omogočena tura po vzorno urejeni smeri. S tem je olajšana tudi tura od Doma Petra Skalarja ali od zgornje postaje žičnic čez vrh Rombona v Bovec. Žal je ta tura možna le ob koncu tedna, ker sicer žičnica ne obratuje, vzpon peš pa podaljša turo kar za ves dan.

Že lani so markirali planinsko pot na Golarbar iz Kala-Koritnice in iz Čezsoče, na novo so markirali tudi smer od Doma Petra Skalarja proti Bovcu. Te dni bodo pričeli obnovo poti na Bavški Grintovec, v načrtu pa so še nekatere poti v območju Kanina ter povezava Visoke rezijanske poti s planinskim domom čez vrh Laške planje. Pri tem bodo bovškimi markacistom pomagali tudi mladinci iz delovnih brigad, ki so v Zgornjem Posočju.

Miro Črnivec

POLETNA KULTURNA SREČANJA NA URŠLJI GORI

Letošnje poletje se je na Uršlji gori pričelo posebno svečano. V soboto, 21. junija, so na poletnih kulturnih srečanjih predstavile lepe slovenske pesmi pevke glasbene šole z Raven na Koroškem. Učenci osnovne šole Franja Goloba s Prevalj so predstavili pisatelja Leopolda Suhodolčana kar z njegovima junakoma Naočnikom in Očalnikom. Pesmi in besede je povezovala harmonika.

V nedeljo, 22. junija, je pripravil letni koncert moški pevski zbor Gozdar iz Črne na Koroškem. Ubrana pesem se je razlegala prek Gore, nazdravili so koscem in furmanom, planincem in borcem. Stihni so nas popeljali k dekletu pod okno in na vrh Triglava.

Za razpoloženje je poskrbel še harmonikarski trio, ki je popoldne razgibal plesalce tudi v domu.

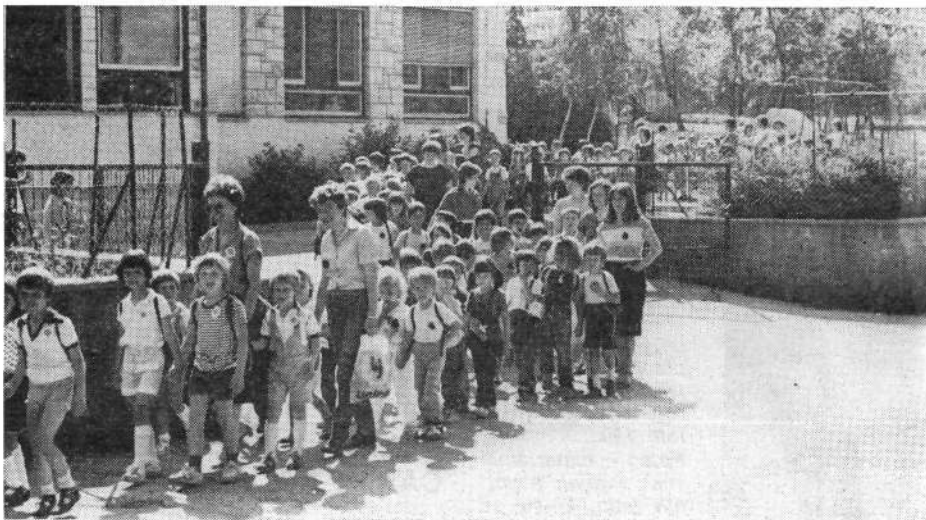
Vreme je bilo vsem obiskovalcem in nastopajočim naklonjeno. Udeleženci pravijo, da je na Uršlji gori idealno za kulturne prireditve. V domu je dovolj prostora za nastopajoče, prostorček pred vhodom pa kot pravi oder omogoča izvedbo različnih programov.

Planinsko društvo si bo vsako leto prizadevalo organizirati zimska in poletna kulturna srečanja. Zadovoljstvo planincev, ki so bili navzoči, nam zbuja upanje, da bo na prihodnjih srečanjih še več ljubiteljev narave in kulture.

Ivanka Komprej

PLANINSTVO ZA MLADE

Majske planinske prireditve v Planinskem društvu Ilirska Bistrica že vrsto let zajemajo ves njihov planinski podmladek. Društvo, ki ima planinske skupine v vseh osnovnih šolah in otroških vrtcih, je lahko brez skrbi za svoj planinski naraščaj. Prav mladi sestavljajo tri četrtine vsega članstva, zato so tudi njim posvečene mnoge dejavnosti, ki prav v mesecu mladosti dosežejo vrhunec. Samo v maju je v naravo in gore usmerilo svoj korak poldrugi tisoč mladih.

Na svojem že devetem srečanju so se 27. maja v Jelšajah zbrali cicibani planinci s svojimi tovarišicami mentoricami. Več kot tristo malčkov iz vseh otroških vrtcev v občini je obiskalo svoje vrstnike iz Jelšan. Napolnili so ne le šolsko dvorišče, ampak kar celo vas. Sončen dan so preživeli v igri in razvedrilu na bližnjem griču. Prav ta srečanja najmlajših planinčkov so posebna izvirna oblika planinske dejavnosti v Sloveniji.

Posnetek: Sonja Tomšič

Svoj veliki dan so doživeli tudi pionirji planinci OŠ na Pregarjih prav zadnji majske dan, ko jih je obiskalo nekaj sto pionirjev planincev bistrških šol. Vrstnike so prijetno presenetili s priscnim programčkom, jih obdarili in popeljali do Tater ter dalje na vrh razgledne brkinske vzpetine — 758 metrov visoke Straže. Tokratno, že 13. pionirsko planinsko srečanje so mladi izkoristili, da najbolj marljivim podelijo zaslužena planinska priznanja — planinske klobučke — za vneto hojo v gore — in da se tudi zahvalijo svojim mentorjem za skrbno vodstvo.

Posnetek: Vojko Čeligoj

TRIGLAV V MONOGRAFIJI ALP

Willi Burkhardt, vodilni panoramski fotograf v Svici, je v začetku maja posnel Triglav. Njegovi posnetki bodo objavljeni v monografiji založbe Kümmerly u. Frey »Panoramen der Alpen«. Monografija bo vsebovala 15 poglavij v nemškem, francoskem in italijanskem jeziku; zadnje poglavje je namenjeno Triglavu.

Uprava založbe je sprejela naš predlog, da bo v poglavju o Triglavu vključeno tudi krajše besedilo dr. Matjaža Kmeclja o temi Triglav. Monografijo bodo predstavili na letošnjem knjižnem sejmu v Frankfurtu.

SREČNO 6/86: MLADINSKI PLANINSKI TABOR V ZGORNJI TRENTI

Srečno, glasilo delavcev Sozda Rudarski elektroenergetski kombinat Edvarda Kardelja, Titovo Velenje, prinaša v šesti letošnji številki med planinskimi novicami vest, da bo mladinski odsek Planinskega društva Trbovlje tudi letos organiziral mladinski planinski tabor, ki bo od 5. do 13. julija v Zgornji Trenti, ter novico, da se je 17. junija letos odpravila v Pakistan slovenska alpinistična odprava, ki bo osvajala Broad Peak (8047 m) in Gašerbrum (8035 m).

N. V.

FERRALIT 6/86: PLANINCI NA PETEROBOJU '86

Sesta letošnja številka glasila delovnega kolektiva Ferralit iz Zalca prinaša dve planinski novici: planinci Planinskega društva Ferralit so se pridružili športnikom, ki so na peteroboju '86 zastopali barve Ferralita, in poročilo o majski soboti na Golici.

N. V.

DEUTSCHER ALPENVEREIN (ZRN): KORIST — ZAŠČITA NARAVE

V junijski številki je ob vrsti zanimivosti in informacij posebno zanimiv prispevek Franza Speera pod naslovom Korist — zaščita narave, kjer s fotografijami popostruje svoja razmišljanja o tem, da živi svet naravo potrebuje in jo mora torej varovati.

J. S.

DIE ALPEN (ŠVICA): HIMALAJSKA KRONIKA

Svicarska revija Die Alpen (Les Alpes, Les Alps, Le Alpi) prinaša v številki drugega četrtletja med drugim: Na tridesetih straneh objavlja himalajsko kroniko za minulo leto. Pregled začenja s pregledom himalajskih držav in njihovih očiakov, visokih od 6000 do 8848 m, kolikor je visok Everest. Zanimiva je tudi s čudovitimi fotografijami opremljena reportaža odprave na K2 z naslovom Med nebom in zemljo.

J. S.

ALP (ITALIJA): ACONCAGUA, DOLOMITI, BADIL

Tudi v junijski številki (5) se torinski mesečnik Alp ni izneveril tradiciji: nemara je glede na poletje manj »alpinistična« kot sicer, zanimiva pa kljub temu, pa naj se poglobimo v skrivnostne stene Aconcagua ali zimske izkušnje v Dolomitih ter gorniške podvige v Badilu. Pa tudi za speleologe in tiste, ki jih zanimajo najnovejša alpinistične in druge vesti, je veliko zanimivega branja.

-ješ

CAI (ITALIJA): SMUČANJE, EKOLOGIJA IN ŠE KAJ

V prvi in drugi letošnji številki dvomesečne revije, ki jo v Torinu izdaja Club Alpino Italiano, je najti nekaj zanimivih člankov predvsem za smučarje in tiste, ki se zanimajo za probleme ekologije. Pa tudi gorniki lahko pridejo na svoj račun, zlasti ob dveh člankih v številki 2 (marec—april), v katerih izvedo marsikaj zanimivega o življenju v starih dolinah Dore Riparie, znanstvenih odkritjih ekspedicije, ki se je podala na ledenike v Abruzzih, ter lepota in posebnosti naravnega parka v Laciju.

-ješ

SIERRA (ZDA): ZA ZAŠČITO ŽIVALI

Ameriška revija Sierra prinaša v letošnji drugi dvojni številki naslednje: Bruce Hamilton in Brooks Yeager: Yellowstone — najeti raj za ceste, plinovode in naftno industrijo. Joseph Wallace: Kam so izginile ptice pevke? Jonathan F. King: Pešačenje kot simbol statusa. Douglas Scott: Klub Sierra izbojeval program za očiščenje toksičnih odpadkov. Stephen Trimble: Veliki kanjon — dežela glasbe. Kathryn Holmes: Ne samo pande, orli in kiti, tudi hrošči in bakterije potrebujejo pomoč. Judy Licht in Jeff Johnson: Odplake povzročajo glavobole.

Tretja dvojnja številka revije Sierra pa prinaša med drugim: Joseph Wallace: Vrtnice velike mačke, bitja, ki velja za izumrla? Gloria Tierney: Zdravje za skupnost. Tom Turner: Skrb zbujajoče krčenje sprehajalnih gozdnih poti. Glen Martin: Nov program ministrstva za kmetijstvo — rešiti kojote. Ben A. Franklin: V senc Union Carbide. Tim Palmer: Mesec v kalifornijskih divjinah. Anne La Bastille: Mednarodni test kislega dežja.

N. V.

PREJELI SMO

KJE SO MOZIRSKÉ PLANINE?

V 6. številki Planinskega vestnika je bila objavljena reportaža z naslovom Planinci se vračajo na Mozirsko planino. Dalje piše na Mozirski planini in Golteh. Če pa pogledamo na lani tiskano karto občine Velenje (merilo 1 : 50.000), z lahkoto ugotovimo, da so Mozirske planine (od Permanskega vrha, 1127 m, do Metulovega vrha, 815 m) severni del občinske meje, pod njihovim koncem pa naj bi bila Graška gora. O tej je napisal dolgo razpravo M. Guček: Kako nastane in ostane neka legenda (ali resnica o »Graški gori — gori jurišev«; vir: Borec, XXXIII, december 1981, str. 657). Planinska karta Pohorje — zahodni del (1985) tega napisa nima. V planinskem vodniku P. Ficka Kamniške in Savinjske Alpe (1982, str. 363) piše: Goite ali Mozirske planine, 1587 m: »Ljudstvo jim je po tej naravni lastnosti dalo značilno ime (Goite, op. p.). Med domačini in planinci pa je ob tem še vedno močno v veljavi ime Mozirske planine. To se je uveljavilo zaradi planšarskih obratov na južnem delu planote, ki je večina last kmetov na mozirski strani. Ne bo odveč, če glede na nastanek združeno uporabljamo obe imeni!« Prof. Melik uporablja izraz Mozirska planina, verjetno kot ena? Tudi v vodniku je nazadnje zapisano: Od Mozirske planine... Od kod je napaka — če sploh je, da so Mozirske planine na severnem delu občinske meje občine Velenje?

Božo Jordan

BRITANSKI IN ŠVICARSKI ALPINISTI ŽALUJEJO

Februarja letos se je v starosti 59 let na Snowdown Horseshou smrtno ponesrečil predsednik Britanskega alpinističnega kluba Anthony Rawlison. Član kluba je bil od leta 1948, med drugim je bil tudi predsednik združenja za Mount Everest.

Aprila letos je umrl profesor Eduard Imhof, častni član Švicarskega alpinističnega društva. Bil je odličen plezalec in alpinistični risar in slikar. Je avtor mnogih vodnikov in zemljevidov različnih alpskih predelov. Leta 1930 se je udeležil ekspedicije na Minyang Kangkar, pot pa je opisal v odlični knjigi Velike krzle gore Sečuana.

Józef Nyka, Varšava
(prevod in priredba N. V.)

DOLINA V SENCİ

Avgustovske nedelje lani je po dolini reke Kanawha v zvezni ameriški državi Zahodna Virginija zaplaval oblak toksičnih odpadkov. Alarm tovarne Union Carbide se je zaslíšal šele 15 minut kasneje, 125 ljudi so odpeljali v bolnišnico. Union Carbide izpusti v zrak približno 7452 ton toksičnih odpadkov na leto. Večje in manjše nesreče se dogajajo ves čas, a preden javnost to izve, traja tudi nekaj dni.

Mnenja o potrebnosti kemične industrije so zelo različna. Medtem ko se nekateri borijo za čisto okolje, drugi škodljivost zanemarjajo in priso-gajo na potrebnost kemične industrije. V neki anketi je 44 odstotkov vodilnih v tej industriji priznalo, da ne bi toliko skrbeli za okolje, če jih k temu ne bi prisilila vlada.

Warren Anderson, predsednik Union Carbida, pa pravi, na obtožbe ekologov tole: »Veste, dandanes ne bi smeli iznajti svinčnika. Ima ostro konico. Otroci ga uporabljajo. Lahko si ga zapicite v oko, v uho. Dvomim, da bi ga danes lahko začeli prodajati — glede na to, kar vemo o njem.« Bhopal pa nam vsem ostaja v zavesti, kot tudi bojazan, da se lahko ponovi...

(Po ameriški reviji Sierra — N. V.)

KONFERENCA ALPINISTIČNIH POROČEVALCEV V CHAMONIXU

V začetku maja je bila v Chamonixu tretja konferenca alpinističnih poročevalcev, ki sta jo organizirala Mednarodna zveza planinskih društev (Union internationale des associations d'alpinisme — UIAA) in Francoski alpinistični klub. Med drugim je Španec Carles Capellas spregovoril o geografski klasifikaciji Andov. Andres Bolinder iz Švice je govoril o klasifikaciji Karakorum, ki nujno potrebuje nekaj popravkov. Udeleženci iz desetih dežel so govorili tudi o uporabi računalnikov pri zbiranju alpinističnih podatkov (v Ljubljani že deluje tak center). Józef Nyka iz Varšave pa je podal referat Svetovne alpinistične revije kot viri alpinističnih informacij, v katerem je kritiziral drage fotografije in zakasnela sporočila.

Józef Nyka, Varšava
(prevod in priredba N. V.)

NA ČO OJU PO JUGOZHODNI STENI

Osem članov Poljskega visokogorskega kluba je v začetku aprila letos preplezalo novo jugozahodno smer na Čo Oju. Sprva so Poljaki nameravali plezati po Messnerjevi smeri in so po tej poti postavili dva tabora, a so v Katmanduju izvedeli, da je bila v to smer namenjena tudi »kavbojska« ekspedicija na Čo Oju, zato so se odločili za še nepreplezano smer, ki leži 1–1,5 km desno od Messnerjeve. Pokrita je z ledom in snegom in vodi prek 200 m visoke skale (po kategoriji UIAA III). Vrh je osvojilo pet članov ekipe. Sedaj vodijo na Čo Oju štiri poti: Tichy (1954) z Messnerjevo varianto (1983), Koblmüllerjeva pot po vzhodni strani (1978), Poljska jugovzhodna smer (1985) in Nova poljska jugozahodna smer (1986).

Józef Nyka, Varšava
(prevod in priredba N. V.)

KAKO JE ZAMIŠLJENO DOGOVARJANJE IN USKLAJEVANJE ZNOTRAJ TRIGLAVSKEGA PARKA

SKUPNI PROGRAM RAZVOJA TRIGLAVSKEGA NARODNEGA PARKA

DELO PRI SKUPNEM PROGRAMU RAZVOJA TRIGLAVSKEGA NARODNEGA PARKA PREDSTAVLJA STALNO USKLAJEVANJE MED CILJI IN VIZIJO NARODNEGA PARKA IN TISTIMI, KI V PARKU GOSPODARIJO

JANEZ BIZJAK

Pomen besed iz glavnega naslova je najbrž večini naše planinske javnosti neznan in jim ne pove dosti. Za kaj gre? Skupni program razvoja je del našega družbenega načrtovanja, urejenega s posebnim zakonom. Tudi zakon o Triglavskem narodnem parku (iz leta 1981) v svojem 9. in 10. členu določa, da morajo občine na območju narodnega parka (Jesenice, Radovljica, Tolmin) in SR Slovenija sprejeti tako imenovani skupni program razvoja Triglavskega narodnega parka (TNP) in smernice, določbe oziroma dogovore iz tega programa vnesti v svoje planske akte. To pomeni, da morajo občine z območja narodnega parka v svojih planih ter vsi nosilci planiranja (gozdarstvo, kmetijstvo, turizem, vodno gospodarstvo, planinstvo) v svojih srednjeročnih in dolgoročnih

planih upoštevati cilje narodnega parka (opisane v 1. členu zakona) in omejitve oziroma prepovedi, ki jih predvideva zakon o narodnem parku. Povedano po domače — vse tisto, kar je v zakonu o TNP kratko in včasih suhoparno nakazano, kar morda ni dovolj razumljivo, kar je premalo dorečeno, je dodelano, bolj na dolgo konkretizirano in razloženo v skupnem programu razvoja. Predvsem so v njem opisane naloge in določeni so nosilci teh nalog.

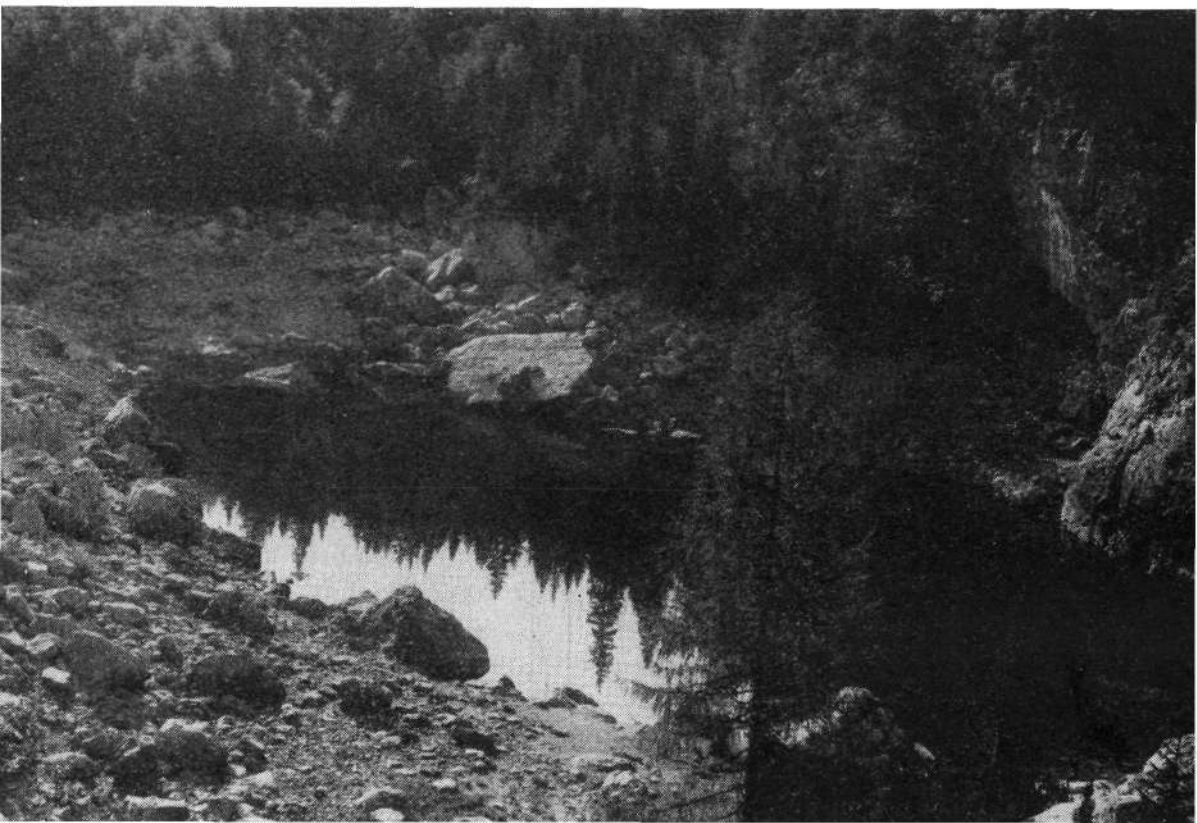
Delo pri skupnem programu razvoja predstavlja stalno usklajevanje med cilji in vizijo narodnega parka in tistimi, ki v parku gospodarijo (prej opisani kot nosilci planiranja). Namen in cilje narodnega parka si različni uporabniki in upravljavci različno predstavljajo ter jih različno interpretirajo. Skupni program razvoja naj bi bil tisti skupni imenovalec, kjer ni prostora za deklarativno priseganje na včasih demagoške in nezavezujoče predstave o smislu narodnega parka, ampak je treba brez sprenevedanja svoje delo konkretno uskladiti, tudi podrediti parkovnim ciljem.

Skupni program razvoja TNP smo začeli pripravljati leta 1983. Najprej so bile izdelane dolgoročne usmeritve do leta 2000, na osnovi teh pa je bil pripravljen še srednjeročni program razvoja za obdobje 1984/85 (srednjeročne planske dokumente pripravljamo za petletna obdobja). Delovna organizacija TNP je izdelavo skupnega programa naročila pri Urbanističnem inštitutu v Ljubljani, strokovno gradivo pa so pripravili Zavod SRS za varstvo naravne in kulturne dediščine, Inštitut za gozdarstvo in lesarstvo, Planinska zveza Slovenije ter uprava TNP. Ko so bile strokovne podlage in predlog skupnega programa izdelani, se je začelo naporno usklajevanje, dopolnjevanje, popravljanje in potrjevanje tega programa pri glavnih nosilcih planiranja oziroma pri tistih, katerih dejavnost najvidneje vpliva na podobo narodnega parka in na usodo njegovega naravnega in kulturnega bogastva: Gozdno gospodarstvo Bled in Tolmin, kmetijske organizacije in občinske skupščine s svojimi zbori.

Po predhodni javni obravnavi predloga skupnega programa po krajevnih skupnostih znotraj narodnega parka je bil konec leta 1984 v vseh treh občinah sprejet in potrjen skupni program razvoja TNP za obdobje 1984/85. Letos pripravljamo in usklajujemo skupni program razvoja za obdobje 1986—90. Nedokončane obveznosti iz obdobja 1984/85 se prenašajo v novo srednjeročno obdobje, prav to pa velja tudi za dogovore, ki so zavezujoči za daljša (večletna) obdobja.

V nadmorski višini 1294 metrov — tik nad mogočno steno Komarče — tiho in samotno ždi Crno jezero — zadnje ali sedmo Triglavsko jezero. Jezero samo in njegova okolica ustvarjata divjo, skrivnostno lepoto, da planinec, ko se ustavi ob njem, kar ostrmi in ostane brez besed. Crno jezero je seveda v območju Triglavskega narodnega parka — se pravi, da leži znotraj zakonsko zaščitene območja.

Posnetek: Milan Cilenšek

NEKAJ KONKRETNIH DOGOVOROV IZ SKUPNEGA PROGRAMA RAZVOJA

V program **Planinstvo** je vključeno naslednje:

- našteje so planinske postojanke v TNP, ki jih nameravajo društva adaptirati, povečati ali zgraditi na novo;
- predložene so usmeritve in izhodišča za gradnjo oziroma prenovo planinskih postojank;
- našteje so obveznosti planinskih društev, ki upravljajo postojanke, glede spravila odpadkov in vzdrževanja čiste okolice;
- določene so lokacije za planinske tabore in pogoji, kdaj lahko tabore postavimo. To poglavje je za planince verjetno najpomembnejše, saj zakon o TNP prinaša prepoved šotorjenja in taborjenja zunaj urejenih in za to določenih mest. Ker je ta zakonska formulacija zelo skopa, utegnila pa bi pomeniti tudi trajno prepoved organiziranih planinskih taborov, smo v skupni program vnesli dogovor o možnosti za organizirane planinske tabore (alpinistični, mladinski, pionirski in drugi vzgojni). Napisani so tudi kraji, določeni za te tabore. Zato doslej znotraj parka ni bilo problemov glede organiziranih (in časovno omejenih) planinskih taborov, čeprav nekateri nepoučeni planinski funkcionarji in društveni odborniki širijo vesti, da narodni park planincem preprečuje taborjenje. Takšne zlonamerne govornice vnašajo odpor do našega skupnega narodnega parka in zato nikomur ne koristijo. Res je samo to, da ni dovoljeno individualno taborjenje kjerkoli, vendar si tega ni izmislil Triglavski narodni park, ampak tisti, ki so pripravljali zakon o TNP (med sestavljavci pa je bila večina organiziranih planincev).

Program **Naravna in kulturna dediščina** zajema:

- predloge za zavarovanje najpomembnejših naravnih posebnosti Julijskih Alp za naravne znamenitosti in zavarovanje najkvalitetnejših stavb naše arhitekturne dediščine za kulturne spomenike;
- dogovore za označevanje in ureditev dostopnosti do naravnih znamenitosti oziroma do kulturnih spomenikov.

Program **Gozdarstvo** med drugim vsebuje:

- dogovor in obveznosti gozdnih gospodarstev o zavarovanju in drugačnem gospodarjenju z gozdovi v zatrepih naših alpskih dolin (zgornji deli Vrat, Kota, Krme, gozdovi na območju Fužinarskih planin, Zadnja Trenta in Zadnjica); namen tega dogovora je zaščita krajinske in ekološke funkcije teh gozdov pred krajinsko škodljivimi gozdnimi prometnicami;
- dogovor za pripravo zavarovalnega odloka za območje Martuljka;
- obveznosti gozdarjev za sanacijo planinskih poti tam, kjer se te poti križajo z gozdnimi prometnicami; ta križanja so v veliko primerih uničujoča za planinske poti, saj je prehod marsikje nemogoč, kar lahko pohodnike in izletnike zbega ali jih celo zavede od nameravane smeri oziroma cilja.

V SEPTEBRSKI ŠTEVILKI PLANINSKEGA VESTNIKA PREBERITE:

- Vsako leto najmanj en izlet v gore Jugoslavije (Jugoslavija — visoka država — ima še eno visokogorsko republiko, veliko kot SR Makedonija in SR Slovenija skupaj, a nenaseljeno in slabo uporabljano — Tomaž Banovec)
- V Evropi uničenih 50, v Sloveniji že 70 odstotkov gozdov (Zora Kužet)
- Zmogle bi ob lepem vremenu (Portret planinke — malce drugačen: Mariča Frantar — Miro Stebe)
- Stefka je trdoživa kot gorska roža Stefka in Stane Švigelj iz Doma Korkskega odreda na Kališču — Ivanka Korošec)
- Ob delu je zmanjkalo tiskarske barve in kalodonta (Utrinki z mladinskega planinskega delovnega tabora na planini Zaprikraj — Bojana Jaušovec)
- Tara — Turistično neizrabljen biser (Mija Pilko)
- In vrsto drugih zanimivih sestavkov

nasmejmo se...

PLANINSKI TISKI

Založniški odbor pri Planinski zvezi Slovenije nudi vsem ljubiteljem gora naslednje planinske edicije:

ZEMLJEVIDE:

Julijske Alpe — Bohinj	420 din
Julijske Alpe — Triglav	420 din
Julijske Alpe — Vzhodni del	550 din
Julijske Alpe — Zahodni del	550 din
Triglavski narodni park	550 din
Karavanke 1980	300 din
Karavanke 1984	550 din
Kamniške in Savinjske Alpe	v tisku
Škofjeloško hribovje	300 din
Okolica Ljubljane	200 din
Pohorje — Vzhodni del	550 din
Pohorje — Zahodni del	550 din

VODNIKE:

Julijske Alpe	1400 din
Karavanke	1000 din
Vodnik po Zasavskem hribovju	850 din
Po gorah severovzhodne Slovenije	700 din
Kamniške in Savinjske Alpe	700 din
Turni smuki	1500 din
Bil sem na Triglavu	300 din

VODNIKE IN DNEVNIKE:

Vodnik po Slovenski planinski poti	700 din
Dnevnik po Slovenski planinski poti	300 din

ALPINISTIČNE VODNIKE:

Naš alpinizem	700 din
Logarska dolina, Matkov kot	300 din
Turnosmučarski vodnik treh dežel	600 din
Sella	200 din

POPUST OB NAKUPU:

— pri planinskih edicijah, ki jih je Planinska založba izdala ali odkupila po lastni ceni:

15 % ob nakupu od 5—99 izvodov ene edicije,

20 % ob nakupu od 100—299 izvodov ene edicije in

30 % ob nakupu 300 ali več izvodov.

Naročila sprejemamo pisno z naročilnico, za pošiljke po povzetju (priračunamo poštarne stroške) pa po telefonu (061) 312-553.

Lučka Bela, Robanov kot	400 din
Možnica in Koritnica	500 din
Martuljek	650 din
Storžič	300 din

VODNIKE V TUJIH JEZIKIH:

Die slowenische Berg-Transverzale	1000 din
Triglav — ein kurzer Führer	600 din
How To Climb Triglav	600 din
Ravenska Kočna — Kletterführer	900 din
Zaščitena območja — Naturschutzgebiete — Zone Protette	900 din
Slovarček za planince slovensko-nemško-italijanski	1500 din

VZGOJNO LITERATURO:

Planinska šola	300 din
Igre	200 din
Oris zgodovine planinstva	200 din
Nevarnosti v gorah	450 din
Prehrana v gorah	200 din
Vremenoslovje	200 din
Dnevnik Ciciban-planinec	150 din
Dnevnik Pionir-planinec	150 din
Planinski dnevnik s častnim kodeksom	150 din
Navodila za oskrbo in označevanje planinskih poti	100 din
Hoja in plezanje	700 din
Narava v gorskem svetu	450 din
Planinski vodnik	450 din
Sneg, led in plazovi	1500 din

DRUGE EDICIJE:

Razgled s Triglava	150 din
Razglednice s Triglava	50 din
Trije Tominški planinci	250 din
Pozor, plaz	40 din

ZA VSE RITKE TEGA SVETA

